

**ผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง**

**Effects of Engaging Leisure Program on Social Development of Senior High
School Students at Phatthalung School in Phatthalung Province**

คำนำ

วัยรุ่นเป็นช่วงระยะเวลาคาบเกี่ยวระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ถ้าวัยรุ่นผู้ใดได้ดำเนินชีวิตในช่วงเวลานี้ผ่านพ้นด้วยความราบรื่น มีปัญหาไม่ซับซ้อนมากนัก เด็กวัยรุ่นผู้นั้นย่อมเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ด้วยดีและจัดการกับชีวิตในวัยผู้ใหญ่ได้อย่างราบรื่น แต่ถ้าเป็นไปในทางตรงกันข้าม วัยนี้จะเป็นวัยที่ประสบความยุ่งยาก เพราะวัยรุ่นจะเป็นวัยที่มีความสับสนทางจิตใจมากที่สุดยิ่งกว่าวัยอื่น โดยช่วงวัยรุ่นที่แท้จริง ประมาณอายุ 15 – 18 ปี เป็นช่วงเปลี่ยนวัยชีวิตทางสังคม อารมณ์ จิตใจ ค่านิยม อุดมคติ เป็นวัยที่กำลังเลียนแบบและทดลองบทบาทในแง่ต่าง ๆ (ศรีเรือน, 2545 : 56 – 57) จากการศึกษาของ กรมสุขภาพจิต (อ้างถึงในอังคณา, 2540 : 45) พบว่าในกลุ่มปัญหาสุขภาพจิตของวัยรุ่นนั้น ภาวะซึมเศร้าเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงในปัจจุบัน และเป็นสาเหตุหลักของการฆ่าตัวตาย ซึ่งปัจจัยที่กระตุ้นให้มีการฆ่าตัวตายบ่อยที่สุด คือ ความรู้สึกท้อแท้และสิ้นหวังเกี่ยวกับอนาคต นอกจากนี้ภาวะซึมเศร้าก็เป็นสาเหตุอีกประการหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมของเด็กวัยรุ่น นอกจากนี้จากการศึกษาของ ชุบฉรรณ, (2532 : 38 -39) เกี่ยวกับสาเหตุของการใช้ยาหรือสิ่งเสพติดของวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ความยึดมั่นผูกพันต่อการกระทำที่สังคมยอมรับ ความเชื่อในค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม และการคบเพื่อนที่ใช้ยาเสพติด มีผลกระทบโดยตรงต่อการใช้ยาหรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่น นอกจากนี้ปัญหาของวัยรุ่นที่พบอีกประการหนึ่งก็คือความเครียด ซึ่งความเครียด หมายถึง การตอบสนองของร่างกาย และจิตใจที่เปลี่ยนแปลงไปจากภาวะปกติต่อตัวกระตุ้น ความเครียดเป็นสิ่งที่ไม่คงที่ เพราะตัวกระตุ้นสิ่งเดียวกันที่ก่อให้เกิดความเครียดกับบุคคลหนึ่ง อาจจะไม่ทำให้เกิดความเครียดกับบุคคลอื่นได้หรือการที่บุคคลหนึ่งมีความเครียดต่อตัวกระตุ้นในสถานการณ์หนึ่งในช่วงชีวิต (กรมสุขภาพจิต, 2541: 56) จากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดของวัยรุ่น มีสาเหตุมาจาก อายุสูงขึ้นและมีการรับรู้ที่สูงขึ้น เพศหญิงจะมีความเครียดจากเพศชาย ครอบครัวแตกแยก รายได้ของครอบครัวต่ำ ครอบครัวมีหนี้สิน ความคาดหวังในการเรียนของครอบครัวและสังคมสูง ปัญหาที่สำคัญของ

นักเรียนชั้นมัธยมตอนปลาย คือ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนในเรื่องของการปรับตัวให้เข้ากับแผนการเรียนที่ตนเองเลือก ความไม่เข้าใจในบทเรียน และความกังวลในการวางแผนที่จะเลือกแนวทางในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาโดยนักเรียนจะมีความวิตกกังวลถึงผลการสอบว่าจะทำได้ตามที่ตนเองมุ่งหวัง ซึ่งในบางครั้งความต้องการของผู้ปกครองที่ตั้งเป้าหมายไว้กับตัวนักเรียนและต้องการที่จะให้เป็นอย่างหวังทำให้นักเรียนมีความกดดันและมีความเครียดได้ นอกจากนี้การเจ็บป่วยทางกายและทางจิตประสบกับเหตุการณ์ที่สร้างความเครียดโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับครอบครัวและเพื่อน บุคลิกภาพที่อ่อนแอ ขาดแรงสนับสนุนทางสังคม การอยู่อาศัยในชุมชนเขตเมืองและการใช้สารเสพติด (วิภาพรรณ, 2545 : 15) การติดสารเสพติด ภาวะซึมเศร้าและความเครียด การทารุณกรรม ปัญหาเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาสังคมที่นับวันจะมีให้อยู่ในทั่วไป ซึ่งนับว่าเป็นประเด็นที่สำคัญสำหรับประเทศชาติที่จะต้องมีการแก้ไขปัญหาย่างจริงจัง (กิติกร, 2541: 78 -79) และจะต้องมีการส่งเสริมให้มีกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการเสริมสร้างการเรียนรู้ การป้องกัน และความเข้าใจให้กับวัยรุ่นในสังคมได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและสามารถที่จะเป็นทรัพยากรที่ดีของประเทศชาติต่อไป

การเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมซึ่งเป็นกิจกรรมที่กระทำในช่วงเวลาว่างจากภารกิจงานประจำวัน ด้วยความสมัครใจ โดยการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน เกิดความเจริญงอกงามทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา การใช้เวลาว่างเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อชีวิตที่จะช่วยยืดเวลาของชีวิต และเป็นสิ่งที่เสริมสร้างสมรรถภาพทางจิตใจ โดยตรงก็คือการได้มีเวลาพักผ่อน คลายความตึงเครียด หลังจากที่ได้ทำภารกิจประจำวันและเพื่อให้พร้อมที่จะเผชิญกับกิจกรรมใหม่ในชีวิตในวันต่อไปอย่างมีความหมาย (เชิดชัย, 2540 : 449) การใช้เวลาว่างเป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายและเสริมสร้างให้เกิดการพัฒนากับตัวเอง นอกจากนี้การใช้เวลาว่างถือว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อสถานภาพสิทธิมนุษยชน และความต้องการของมนุษย์ในทุกด้าน ซึ่งองค์กรสหประชาชาติได้กำหนดไว้ในกฎบัตรของสหประชาชาติในข้อที่ 24 และข้อที่ 27 ไว้ดังนี้ (Cushman and Laidler อ้างถึงใน สายวสันต์, 2548 : 1)

ข้อ 24 มนุษย์ทุกคนมีสิทธิได้พักผ่อนและใช้เวลาว่าง และจะต้องมีการกำหนดชั่วโมงการทำงานในแต่ละวัน การได้รับค่าจ้างในช่วงระยะเวลาที่ลาหยุด ลาพักร้อนด้วย

ข้อ 27 มนุษย์ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการเข้าร่วมทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชน สามารถที่จะสนุกสนานกับงานศิลปะ ประเพณี และสามารถที่จะแลกเปลี่ยนสิ่งที่เป็นวิทยาศาสตร์ และผลประโยชน์ที่ได้รับ

ดังนั้นการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างจึงเป็นเวลาที่มีมนุษย์ใช้เพื่อต้องการผ่อนคลายร่างกายและจิตใจจากการงานที่เหน็ดเหนื่อย เป็นการสร้างเสริมการเข้าร่วมทางสังคม การสร้างความคิดสร้างสรรค์แห่งตน ระดับของคุณภาพชีวิตในการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของแต่ละบุคคลแตกต่างกันไป ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับปัจจัยประชากรพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ อายุ เพศ รายได้ การศึกษา ที่พักอาศัย และศาสนา ที่มนุษย์จะเลือกเข้าร่วมการใช้เวลาว่างให้เหมาะสมกับกิจกรรมและตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และการพัฒนาสังคม ทั้งนี้เป็นจุดกำเนิดของการมีคุณภาพที่ดีขึ้น

การพัฒนาทักษะและความสามารถในการใช้เวลามีความสำคัญต่อสุขภาวะของเด็กวัยรุ่นในปัจจุบัน ขณะเดียวกันก็มีความสำคัญต่อความสัมฤทธิ์ผลในชีวิตต่อไปในอนาคตด้วย (Caldwell, 2006 : 80) การพัฒนาทักษะเป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝนและพัฒนาได้โดยการสร้างสถานการณ์สิ่งแวดล้อมให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความเชื่อมั่นว่าเขามีความสามารถที่จะทำงานนั้น ๆ ได้ บุคคลจะพยายามให้ความสามารถในการใช้ทักษะทางสังคมมีหลายวิธี เช่น การใช้กลุ่มฝึกความรู้สึกร่วม การใช้กลุ่มมาราธอน กลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมนันทนาการแบบต่าง ๆ เป็นต้น การใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นวิธีการหนึ่งซึ่งจะใช้พัฒนาสังคมได้ เพราะจะทำให้มุ่งมั่นเกี่ยวกับพฤติกรรม ลักษณะการรวมกลุ่ม การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การสร้างเสริมสัมพันธภาพที่ดีในกลุ่ม ตลอดจนความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น และทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถที่จะเห็นคุณค่าของเวลาและไม่ปล่อยให้ช่วงเวลาผ่านไปอย่างไร้ประโยชน์ นอกจากนี้ทักษะที่ใช้ในกิจกรรมสามารถที่จะพัฒนาด้านมนุษยสัมพันธ์และการรับรู้ของผู้เข้าร่วมได้เป็นอย่างดี ซึ่งถ้าหากผู้เข้าร่วมสามารถที่จะปรับเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่าง ๆ ไปในทางที่ดีแสดงว่าประสิทธิภาพผลด้านการพัฒนาสังคมนั้นดีไปด้วย (วรรณสวัสดิ์, 2540 : 18)

จากการทบทวนการศึกษาระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา เกี่ยวกับโปรแกรมการใช้เวลาว่างของนักเรียน การศึกษาการใช้เวลาว่างในประเทศไทยนั้นมีน้อยมาก ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นในเรื่องของการพัฒนาการของพฤติกรรมต่าง ๆ และปัญหาทางด้านพฤติกรรมของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน ส่วนงานวิจัยต่างประเทศก็จะมีลักษณะเดียวกันคือนักเรียน

รูปแบบ ปัจจัยต่างๆ ความต้องการของการใช้เวลาว่างทั่วไป แต่ไม่มุ่งเน้นถึงการใช้เวลาว่างอย่างเป็นระบบ ซึ่งงานวิจัยเรื่องผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายยังไม่นักวิจัยในประเทศและต่างประเทศท่านใดศึกษามาก่อนทั้งนี้ผู้วิจัยซึ่งกำลังศึกษาเกี่ยวกับสาขาวิชานันทนาการ โดยเนื้อหาของการศึกษาจะเกี่ยวข้องกับการใช้เวลาว่าง เหตุผลประการนี้เองที่ทำให้เห็นความสำคัญและคุณค่าของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย การพัฒนาสังคมนั้นเป็นประเด็นสำคัญในการบริหารการศึกษา โดยเน้นที่ทรัพยากรมนุษย์ ผลจากการศึกษานี้สามารถนำไปปรับปรุงโปรแกรมการใช้เวลาว่างของนักเรียนในสถาบันอื่น ในระดับต่างๆ ให้มีการจัดการเรื่องการใช้ช่วงเวลาว่างโดยไม่ปล่อยให้เวลานั้นผ่านไปอย่างไร้ความหมาย ซึ่งการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างจะทำให้ผู้เข้าร่วมเกิดการพัฒนาสังคมและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีแบบแผนในการดำเนินชีวิตอย่างมีความหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนปลาย

ประโยชน์ที่ได้รับ

เพื่อให้สถานศึกษานำโปรแกรมไปปรับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนา
โปรแกรมการใช้เวลาว่างให้เหมาะสมกับผู้เรียนเพื่อใช้ในการให้คำปรึกษา การแนะแนว และช่วง
กิจกรรม Home room

ขอบเขตของการศึกษา

1. ประชากรที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นปีที่ 4-6 ภาค
ปลายปีการศึกษา 2550 โรงเรียนพัทลุง ตำบลคูหาสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง จำนวน 294
คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 จำนวน 60 คน
โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มควบคุมจำนวน 30 คน และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ซึ่งมีทั้งนักเรียน
เพศชายและเพศหญิง

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรต้น คือ โปรแกรมการใช้เวลาว่าง ได้แก่ ประเภทของกิจกรรม กลาง
แจ้ง ศิลปะ ดนตรี เกม กีฬา การแสดง งานอดิเรก และกิจกรรมเกี่ยวกับธรรมชาติ

3.2 ตัวแปรตาม คือ การพัฒนาทางสังคม ได้แก่

3.2.1 การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น

3.2.2 การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น

3.2.3 การทำงานร่วมกับผู้อื่น

นิยามศัพท์

1. การเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง หมายถึง การที่นักเรียนสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างในช่วงคาบกิจกรรมตามตารางที่กำหนดของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. โปรแกรมการใช้เวลาว่าง หมายถึง โปรแกรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกรอบการใช้เวลาว่างที่กำหนดกิจกรรม 8 รูปแบบดังต่อไปนี้

2.1 กิจกรรมกลางแจ้ง หมายถึง กิจกรรมที่ให้นักเรียนปฏิบัตินอกห้องเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการปฏิบัติจริง

2.2 กิจกรรมศิลปะ หมายถึง กิจกรรมที่ให้นักเรียนได้แสดงถึงความสามารถในการถ่ายทอดความรู้สึก การประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อใช้ประโยชน์

2.3 กิจกรรมดนตรี หมายถึง กิจกรรมที่ให้นักเรียนได้แสดงถึงความสามารถในการคิด สี ตี เป่า การร้องเพลง การเต้นรำ เพื่อให้เกิดความสนุกสนานและความรื่นเริงใจ

2.4 กิจกรรมเกม หมายถึง กิจกรรมจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนเกิดความสุข มีไหวพริบและการคิด และรู้จักเคารพในกติกา

2.5 กิจกรรมกีฬา หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่ด้านสมรรถภาพทางกาย เกิดการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ เพื่อให้เกิดความสนุกสนานและพัฒนาทักษะ

2.6 กิจกรรมการแสดง หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้แสดงออกทางด้านการแสดง การถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับตัวละคร วรรณคดี หรือบทบาทต่าง ๆ เพื่อสะท้อนมุมมองและความรู้ในเรื่องต่าง ๆ

2.7 กิจกรรมงานอดิเรก หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมในช่วงเวลาว่างเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม

2.8 กิจกรรมเกี่ยวกับธรรมชาติ หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาคุณค่าและผูกพันกับธรรมชาติและสามารถที่จะสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ

3. การพัฒนาสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงการรับรู้และความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการแสดงออกทางสังคมกับกลุ่มเพื่อนและบุคคลรอบ ๆ ตัว ใน 3 ด้านดังนี้

3.1 การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น หมายถึง การผูกมิตร การปรับตัว การควบคุมอารมณ์ตนเอง และการยอมรับผู้อื่น

3.2 การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น หมายถึง การพูด การแสดงออก การรับฟังและการแปลความหมายในด้านบวก

3.3 การทำงานร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การช่วยเหลือผู้อื่น การรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความขยันอดทน รวมทั้งการแก้ปัญหาและการตัดสินใจร่วมกันเพื่อที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จลุล่วงไป

3.4 การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น หมายถึง การกระทำหรือการประกอบกิจกรรมต่างๆ ของบุคคลที่ได้กระทำกับบุคคลอื่น โดยมีจุดหมายเพื่อให้ มีความรู้สึกดีต่อกัน และสามารถที่จะก่อให้เกิดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนพัทลุง ตำบลคูหาสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง

การตรวจเอกสาร

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถแบ่งออกได้เป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง
2. การพัฒนาทางสังคมของวัยรุ่น
3. การใช้เวลาว่างกับการพัฒนาสังคมของวัยรุ่น
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง

ความหมายของการใช้เวลาว่าง

Singer (อ้างถึงในสุวิมล, 2540 : 19) ให้ความหมายของการใช้เวลาว่างว่าเป็นลักษณะการกระทำของแต่ละบุคคลและเป็นการเลือกอย่างอิสระขึ้นอยู่กับตัวเอง ตามความเข้าใจและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่รอบ ๆ การใช้เวลาว่างเป็นลักษณะกิจกรรมที่กระทำที่เน้นเฉพาะตัวเองเท่านั้น แต่การใช้เวลาว่างจะแสดงถึงการเข้าร่วมทางสังคม การพัฒนาชุมชน มีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกันกับผู้เข้าร่วมอื่น ๆ ซึ่งการใช้เวลาว่างสามารถที่จะทำได้ที่บ้านและทำนอกบ้านร่วมกับผู้อื่น แต่การทำกิจกรรมคนเดียวก็มีความหมายต่อสังคมและการเปลี่ยนแปลง และเกิดการเรียนรู้ เพื่อที่จะสร้างเป็นวัฒนธรรม นับได้ว่ากิจกรรมการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างเป็นกิจกรรมที่มีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ เพราะจะทำให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

Neulinger (อ้างถึงใน Kraus, 2001: 35) ให้ความหมายว่า การใช้เวลาว่าง เป็นการเข้าร่วมกระทำกิจกรรมเพื่อจุดมุ่งหมายที่จะทำให้เกิดความเพลิดเพลินและเกิดความพึงพอใจ และสิ่งที่

สำคัญคือ เป็นสิ่งที่ทำให้พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งความหมายของกิจกรรมที่ทำจะมีอยู่ในตัวมันเอง ที่จะแสดงให้เห็นถึงความโดดเด่น และศักยภาพของคน ๆ นั้น

Dumazedier (อ้างถึงใน Kraus, 2001: 37) ให้ความหมายของการใช้เวลาว่าง โดยมีมุมมองของการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง 4 มุมมอง ได้แก่

1. เวลาว่างเป็นรูปแบบการกระทำที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ซึ่งเวลานั้น จะมีอยู่ในกิจกรรมที่ทำ ซึ่งแต่ละกิจกรรมที่ทำนั้นจะมีความหมายในตัวเอง
2. เวลาว่างจะมีความสัมพันธ์กับลักษณะงานที่ทำ เพราะลักษณะงานบางอย่างจะทำให้เราเกิดความเพลิดเพลิน และทำให้ได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรมที่ทำ
3. เวลาว่างเป็นสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งบุคคลสามารถที่จะเข้าร่วมในบริการนั้น ๆ ที่องค์กรได้จัดสรร โดยสามารถที่จะเลือกได้อย่างอิสระ
4. เวลาว่างเป็นมุมมองที่แตกต่างกัน ลักษณะของการเข้าร่วมจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละคนในด้านต่าง ๆ

Aristotle (อ้างถึงใน Cordes & Ibrahim, 1999 : 1-2) นักจิตวิทยา ให้ความหมายของการใช้เวลาว่างใช้ 3 ระดับ ได้แก่

1. การใช้เวลาว่างเพื่อความเพลิดเพลิน (Amusement) เป็นการทำกิจกรรมเพื่อความพึงพอใจ ผ่อนคลายความเครียด
2. การใช้เวลาว่างเพื่อนันทนาการ (Recreation) เป็นการทำกิจกรรมที่มีรูปแบบ และมีองค์กรคอยบริการแหล่งต่าง ๆ
3. การใช้เวลาว่างที่มีจุดมุ่งหมาย (Contemplation) เป็นลักษณะการเข้าร่วมเพื่อการแข่งขัน เพื่อความเป็นเลิศ หรือพิสูจน์ความสามารถของตนเอง

พระธรรมปิฎก (อังกูรในสุวิมล, 2540 : 16) ให้ความหมายของเวลาว่าง (Leisure) ว่ามาจากภาษาละติน คือ Licere แปลว่า การได้รับอนุญาต มีอิสระจากการทำงานหรือหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ นอกเหนือจากงานประจำ โดยสามารถที่จะกระทำกิจกรรมนั้น ๆ ได้อย่างอิสระตามใจต้องการ และได้กล่าวถึงการใช้เวลาว่างไว้ 7 มุมมอง ได้แก่

1. เวลาที่ไม่ได้ทำงานที่ทำอยู่ประจำ
2. เป็นหน้าที่ของสังคมชนชั้น
3. เป็นกิจกรรมที่กระทำในช่วงเวลาที่ว่าง
4. เป็นช่วงเวลาที่อิสระสามารถทำอะไรก็ได้
5. เป็นลักษณะของวิถีชีวิต หรือสภาพที่เกิดขึ้นจากความต้องให้บรรลุความจุประสงค์ของคน ๆ นั้น
6. เป็นสัดส่วนของบุคคลที่เหลือจากช่วงที่ไม่ได้ทำงาน
7. เป็นการเลือกอย่างอิสระไม่ว่าจะทำงานหรือไม่ก็ตาม เพื่อที่ตอบสนองในความต้องการของตัวเอง เพื่อให้เกิดการผ่อนคลาย และพึงพอใจในสิ่งที่มีอยู่

Murphy (อ้างถึงใน Cordes & Ibrahim , 1999 : 5- 6) ได้ให้คำจำกัดความของการใช้เวลาว่างไว้ 6 มุมมอง ประกอบด้วย

1. เป็นเวลาที่อิสระ (Discretionary Time) คือ ลักษณะของเวลาที่ว่างเว้นจากการทำงานที่จำเป็นประจำหรืองานที่ต้องรับผิดชอบ
2. เป็นโครงสร้างทางสังคม (Social Instrument) เป็นการเข้าร่วมในกิจกรรมที่มีการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มสังคมในระดับต่าง ๆ

3. เป็นชนชั้นทางสังคม เผ่าพันธุ์และอาชีพ (Social Class, Race and occupation) เป็นการเข้าร่วมกิจกรรมที่ถูกกำหนดโดยสังคมในชนชั้นต่าง ๆ

4. มีความคลาสสิก (Classic) มีความอิสระในการเข้าร่วม

5. เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ (Antiutilitarian) กิจกรรมที่กระทำนั้นจะเกิดประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วม เช่น ได้พัฒนาทักษะ เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ

6. มองแบบองค์รวม (Holistic) การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ จะทำให้เกิดประสบการณ์

Shivers (อ้างถึงในTorkildsen, 2004 : 47) ให้ความหมายของการใช้เวลาว่าง ว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของวัฒนธรรมและจะก่อเกิดเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิสัมพันธ์เป็นสังคม และเกิดประสบการณ์ใหม่ ๆ เช่น การเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่นสามารถที่จะสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีความหมาย เป็นการนำวัฒนธรรมต่าง ๆ มาปรับใช้ให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ และสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งแวดลอมต่าง ๆ เพื่อให้สามารถที่จะอยู่ในสังคมอย่างสมบูรณ์และมีความในการคงอยู่

Godbey (อ้างถึงใน Kraus, 2001: 35) ให้ความหมายของการใช้เวลาว่างว่า เวลาว่างคือลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความอิสระจากการบีบบังคับจากปัจจัยภายนอกของวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม รอบๆ ตัว ซึ่งบุคคลสามารถที่จะกระทำกิจกรรมที่มาจากความต้องการจากแรงผลักดันในจิตใจที่จะทำให้คน ๆ นั้นเข้าร่วมอย่างพลิดพลิน และรับรู้ถึงความคุ้มค่าจากการกระทำในกิจกรรมนั้น ๆ

Perez (อ้างถึงในสุวิมล, 2540 : 15) กล่าวถึงองค์การสหประชาชาติได้ประกาศ ในปี 1987 ว่า “การใช้เวลาว่างเป็นความต้องการพื้นฐานเบื้องต้นของมนุษย์และสามารถที่จะก่อให้เกิดเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ที่จะทำให้จิตใจมีความเข้มแข็ง และมีความสดชื่นจากการเข้าร่วมกิจกรรม

Edginton et.al., (อ้างถึงใน Kraus, 2001: 35) ให้ความหมายการใช้เวลาว่าง ว่า เวลาว่างมาจากความเชื่อว่าเป็นสิ่งที่อิสระ มาจากภาษาละติน คือ Licere มาจากภาษาฝรั่งเศส คือ Loisir มาจากภาษากรีก คือ scole หรือ skole และภาษาอังกฤษ ว่า school ซึ่งจะมีความหมายโดยสรุปแล้วคือช่วงเวลาที่อิสระจากงานที่ทำ นอกจากนี้เวลาว่างยังมีความหมาย 5 มุมมอง ได้แก่

1. เวลาว่างเป็นเวลาที่มีอิสระ (Free Time) การกระทำจะขึ้นอยู่กับกระทำได้ของคน ๆ นั้น และเป็นสิ่งที่คงอยู่อย่างมีความหมาย
2. เวลาว่างเป็นกิจกรรม (Activity) เป็นรูปแบบของกิจกรรมที่ทำให้บุคคลนั้น ๆ มีส่วนร่วม
3. เวลาว่างเป็นสภาวะของจิตใจ (Stage of Mind) เป็นการกระทำที่มาจากความต้องการภายในจิตใจ โดยผู้เข้าร่วมมีทัศนคติที่ดีในการเข้าร่วม
4. เวลาว่างเป็นสัญลักษณ์ของชนชั้นทางสังคม (Symbol of Social Class) แสดงให้เห็นถึงระดับความสามารถที่จะเข้าร่วมในรูปแบบของการให้บริการทางนันทนาการ
5. เวลาว่างเป็นสิ่งที่ทำให้มีส่วนร่วม (Holistic) เป็นลักษณะของการปฏิสัมพันธ์กันของผู้เข้าร่วมในแต่ละบุคคลที่ได้รับรู้ถึงความอิสระและสัมพันธ์ภาพในกิจกรรมและการมีส่วนร่วม

Kraus (2001 : 32 – 37) ให้ความหมายของเวลาว่างว่า เวลาว่าง เป็นสิ่งที่ทำให้เราใช้ชีวิตได้อย่างคุ้มค่า และบุคคลนั้น ๆ ได้ละทิ้งจากงานที่ทำอยู่เป็นประจำ ซึ่งในการเข้าร่วมของบุคคลนั้น ๆ จะแสดงให้เห็นถึงความอิสระที่สัมพันธ์กับจิตใจ และก่อให้เกิดปัญญาที่จะเข้าใจในปรัชญาของการใช้เวลาว่าง เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมต่าง ๆ เพราะกิจกรรมที่เลือกจะมีผลสะท้อนกลับมาถึงบุคคลนั้น ๆ โดยผู้เข้าร่วมจะเกิดความเพลิดเพลิน มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่น ซึ่งความหมายของเวลาว่างสามารถที่จะอธิบายได้ 6 มุมมอง ประกอบด้วย

1. เวลาว่างเป็นสัญลักษณ์ของชนชั้นทางสังคม (Leisure as a Symbol of Social Class) ลักษณะของการเข้าร่วมจะขึ้นอยู่กับสถานภาพของบุคคลนั้น ๆ ว่าสามารถที่จะเข้าถึงในกิจกรรมเหล่านั้นมากน้อยเพียงใด
2. เวลาว่างจะเป็นช่วงเวลาที่ไม่มีใครถูกบังคับ (Leisure as Unobligated Time) การเข้าร่วมจะกระทำเมื่อว่างจากการทำงานที่ทำอยู่เป็นประจำ หรืองานที่ต้องรับผิดชอบ เช่น การเดินทาง การศึกษา

3. เวลาว่างเป็นกิจกรรม (Leisure as Activity) การเข้าร่วมเป็นรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้เข้าร่วมสามารถเลือกอย่างอิสระ

4. เวลาว่างเป็นสถานการณ์ที่นำไปสู่ความอิสระ (Leisure as a State of Being Marked by Freedom) การเข้าร่วมจะทำให้ได้รับรู้ถึงความอิสระในบทบาทของกิจกรรมในสถานการณ์ต่างๆ

5. เวลาว่างเป็นการออกถึงจิตวิญญาณ (Leisure as Spiritual Expression) การเข้าร่วมจะให้ได้แสดงออกถึงจิตวิญญาณและความเชื่อมั่นในคุณค่า

6. เวลาว่างจะมีความสัมพันธ์กับงานที่ทำ (Leisure Seen in Relationship to Work) ลักษณะการเข้าร่วมจะไม่ทำในช่วงที่ทำงาน แต่จะมีความเชื่อมโยงกับงานที่ทำ โดยมี 2 ทฤษฎีที่สอดคล้องกับแนวคิดนี้ได้แก่

6.1 ทฤษฎีชดเชยของเวลาว่าง (Compensation Theory of Leisure) ซึ่งทฤษฎีนี้จะมีมุมมองของเวลาว่างว่าจะมีความแตกต่างกันจากลักษณะงานที่ทำโดยสิ้นเชิง เพื่อเขาจะได้มีโอกาสที่จะค้นหาในกิจกรรมที่ตรงกันข้ามกับงานที่เขาทำ เช่น งานของลูกจ้างที่ต้องใช้แรงกำลังจากร่างกายเขาจะทำกิจกรรมที่เบาสบายๆ เช่นการพักผ่อนอยู่กับบ้าน การทำอาหาร การร้องเพลง เป็นต้น ส่วนกลุ่มที่ทำงานโดยใช้ทักษะทางสมองหรือทำงานอยู่กับที่เขาจะเลือกกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวของร่างกาย เช่นการเล่นกีฬา การเดินทาง การท่องเที่ยว

6.2 ทฤษฎีสอดคล้องของเวลาว่าง (Spillover Theory of Leisure) ในทฤษฎีนี้จะมีแนวคิดที่ตรงกันข้ามกับทฤษฎีชดเชย เพราะลักษณะของการเข้าร่วมในกิจกรรมจะมีความสอดคล้องกับลักษณะของงานที่ทำอยู่ เช่น ครูสอนดนตรี ก็จะทำกิจกรรมยามว่างโดยการเล่นดนตรีกับเพื่อน ๆ เพื่อให้มีความสุขและอาจทำให้เกิดทักษะใหม่ๆ ขึ้นมาอีกทางหนึ่ง

Torkildsen (2004 : 45 - 63) ให้ความหมายไว้ว่า เวลาว่างเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อบุคคลเพราะทำให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการการรู้จักทำกิจกรรมอย่างมีความเชี่ยวชาญและมีความเข้าใจในองค์ประกอบของเวลาว่างและการแยกแยะระหว่างงานได้ถูกต้อง ซึ่งความหมายของการใช้เวลาว่างมีหลายมุมมองสามารถ อธิบายได้ 7 ด้านดังนี้

1. เวลาว่างเป็นช่วงเวลาที่มีความอิสระ
2. เวลาว่างเป็นรูปแบบของกิจกรรม
3. เวลาว่างเป็นสถานะที่ขึ้นอยู่กับทางเลือกของตัวเอง
4. เวลาว่างคือการกระทำเพื่อจะใช้ชีวิตการเป็นอยู่ที่ดีและมีความอิสระ
5. เวลาว่างเป็นนันทนาการ
6. เวลาว่างเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับงาน
7. เวลาว่างเป็นรูปแบบหนึ่งของการดำรงชีวิต

Goodale and Godbey (อ้างถึงใน Torkildsen, 2004 : 47) ให้ความหมายว่า สาเหตุที่ทำให้เราทำกิจกรรมการใช้เวลาว่างเป็นเพราะช่วงระยะเวลาที่เราว่างจากการกระทำการกิจต่าง ๆ ในแต่ละวันในแต่ละสัปดาห์ และในแต่ละปี ซึ่งมันจะเป็นช่วงระยะที่บุคคลนั้นสามารถเลือกในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำ

Parker (อ้างถึงใน Torkildsen , 2004 : 47) ให้ความหมายเวลาว่าง ว่าเป็นลักษณะของเวลาที่เหลือของบุคคล ซึ่งว่างเว้นจากการทำงานที่ต้องทำอยู่เป็นประจำ โดยบุคคลสามารถที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างอิสระและไม่มีการบีบบังคับจากสิ่งอื่น ๆ ซึ่งรูปแบบของการกระทำจะมีความหมายในตัวเองโดยไม่สามารถที่จะวัดได้

จากการศึกษาความหมายของเวลาว่าง ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของการใช้ว่าง หมายถึง ช่วงเวลาที่ว่างเว้นจากการทำงานหรือภารกิจที่ทำอยู่เป็นประจำ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย การเข้าร่วมในกิจกรรมมาจากความต้องการในแต่ละบุคคลและความหมายของการเข้าร่วมจะขึ้นอยู่กับกระทำของคน ๆ นั้น การเข้าร่วมจะทำให้ผู้เข้าร่วมมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านอารมณ์ แต่

อย่างไรนั้นการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างจะต้องเป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ไม่ผิดกฎหมาย ศีลธรรมและไม่เป็นการเบียดเบียนผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม

แนวคิดของการใช้เวลาว่าง

Weisberg (อ้างถึงในสุวิมล, 2540 : 15) กล่าวว่า การใช้เวลาว่างเป็นทางเลือกหนึ่งเพื่อแสดงออกในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการเสริมสร้างให้เกิดการพัฒนาไปในทางที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ เพราะการใช้เวลาว่างอย่างมีความหมายจะเป็นกิจกรรมที่เราได้เลือกอย่างอิสระและนำไปสู่ความพึงพอใจในการทำสิ่ง ๆ นั้น

Chubb and Chubb (อ้างถึงใน Kraus, 2001 : 130) กล่าวว่า การใช้เวลาว่าง เป็นลักษณะของการเข้าร่วมที่กระทำในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมทางกาย การเดินทาง การท่องเที่ยว โดยกิจกรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดประโยชน์กับตนเอง เช่น เกิดการผ่อนคลาย ความเพลิดเพลิน ได้เรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ เกิดการปฏิสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

Russell (1996 :4) กล่าวว่า การใช้เวลาว่างเป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งเขาได้อธิบายถึงลักษณะของการใช้เวลาว่างของมนุษย์ไว้หลายมุมมอง ได้แก่

1. การใช้เวลาว่างและวรรณคดี (Leisure and Literature) เป็นการใช้เวลาที่เหลือจากการทำงานหรือภารกิจต่าง ๆ โดยการอ่านหนังสือ ซึ่งการอ่านของคน ๆ นั้นจะมีเหตุผลที่แตกต่างกันออกไป แต่เหตุผลหลัก ๆ ของการอ่านก็เพื่อความเพลิดเพลิน สนุกสนาน เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น บทกวี การ์ตูน ฯลฯ

2. การใช้เวลาว่างเป็นศิลปะ (Leisure and Art) เป็นการแสดงออกที่เป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ออกมา โดยการถ่ายทอดออกมาเป็นศิลปะ เช่นการวาดภาพ การปั้น การประดิษฐ์ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะแสดงออกมาจากความรู้สึกภายในจิตใจ

3. เวลาว่างกับดนตรี (Leisure and Music) ดนตรีเป็นพื้นฐานของกิจกรรมที่มนุษย์ทั่วทุกแห่งใช้เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้สึก อารมณ์ต่าง ๆ ออกมาเป็นเสียงเพลง โดยดนตรีจะทำให้บุคคลเกิดความสุขสนุกสนาน ผ่อนคลาย และทำให้เกิดสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น

Bammel and Bammel (อ้างถึงใน Russell, 1996 : 32 – 35) ได้ให้ความหมายของการใช้เวลาว่างไว้ 3 มุมมอง ได้แก่

1. เวลาว่างเป็นเวลาที่อิสระ (Leisure as Free Time) เป็นเวลาที่ว่างเว้นจากการทำงานที่ทำอยู่เป็นประจำ
2. เวลาว่างเป็นกิจกรรม (Leisure as Activity) เป็นการทำกิจกรรมที่ไม่ใช่งาน การเข้าร่วมมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความต้องการและความชอบของผู้เข้าร่วม
3. เวลาว่างเป็นทัศนคติ (Leisure as Attitude) การเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นจะแสดงออกถึงสถานะทางจิตของแต่ละคน โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิด ความรู้สึกดี การแสดงออกของตน

Cordes & Ibrahim (1999 : 4 - 5) กล่าวว่า ประสบการณ์ของการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของแต่ละคนมีความแตกต่างกันในการเลือกทำกิจกรรม ซึ่งองค์ประกอบหลายอย่างที่เป็นแรงจูงใจให้มีการเข้าร่วม ซึ่งสาเหตุของการเข้าร่วมประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่

1. การใช้เวลาว่างทำให้ได้รับรู้ถึงความอิสระ (Perceived Freedom) จุดเริ่มของการได้รับประสบการณ์ จะต้องขึ้นอยู่กับความอิสระในการเลือกกิจกรรม
2. การใช้เวลาว่างคือการทำกิจกรรม (Autotelic Activity) การที่บุคคลนั้นเลือกที่จะทำกิจกรรมจะต้องมาจากความชอบของคน ๆ นั้น แต่ไม่ได้เข้าร่วมเพราะมีเงินรางวัลมาเกี่ยวข้อง
3. การใช้เวลาว่างจะได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วม (Beneficial outcome) บุคคลที่เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เขาก็จะได้รับผลจากการกระทำว่าได้รับอะไรบ้างจากการเข้าร่วม เช่น การเดินแอโรบิก จะช่วยให้เรามีความสุขภาพร่างกายที่ดี แข็งแรง สนุกสนาน ได้พบปะกับผู้อื่น

Parker (อ้างถึงใน Russell, 1996 : 5 - 6) นักสังคมศาสตร์ ชาวอังกฤษได้กล่าวถึงการใช้เวลาว่าง โดยอธิบายลักษณะของการเข้าร่วมไว้ 3 มุมมอง ดังนี้

1. เวลาว่างที่เหลืออยู่ (Leisure as Residual Time) การกระทำในกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องทำในช่วงเวลาที่ว่างเว้นจากงานและภาระหน้าที่หรืองานที่ทำอยู่เป็นประจำ

2. เวลาว่างคือกิจกรรม (Leisure as Activity) การปฏิบัติที่กระทำโดยตั้งใจที่จะกระทำสิ่งนั้น ๆ ให้เกิดความหมายในการกระทำ และได้รับรู้ถึงความสนุกสนาน ผ่อนคลาย เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ

3. เวลาว่าง คือ สภาวะของจิตใจ (Leisure as a State of Mind) เป็นการกระทำที่มาจากการเลือกกิจกรรมนั้นอย่างอิสระ โดยไม่เลือกที่จะทำจากปัจจัยภายนอกหรือทำตามหน้าที่ แต่สิ่งที่เลือกนั้นมาจากความต้องการภายในจิตใจ โดยเลือกเพราะเห็นคุณค่าของกิจกรรมนั้นโดยมีจุดประสงค์เพื่อความผ่อนคลาย เกิดความเพลิดเพลิน ลดความเครียด

Bammel and Bammel (อ้างถึงใน Russell, 1996 : 198-200) ได้อธิบายถึงการใช้เวลาว่างของบุคคลและให้ความหมายไว้ 3 มุมมอง ได้แก่

1. เวลาว่างเป็นสิ่งที่เหลืออยู่ (Residual) หมายถึง ช่วงเวลาที่เหลือจากสิ่งที่เราได้กระทำเป็นประจำหรือกิจวัตรประจำวันเสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งในเวลาที่เหลืออยู่นั้นสามารถเลือกเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างอิสระตามความต้องการของตัวเอง

2. เวลาว่างเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ (Stage of Being) หมายถึง ลักษณะวิถีชีวิตที่ใช้เวลาว่างที่มีโดยการเลือกกิจกรรมจะขึ้นอยู่กับทัศนคติของคน ๆ นั้น ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ทักษะ การเรียนรู้ ความเพลิดเพลินที่ไม่เหมือนกัน

3. การใช้เวลาว่างเปรียบเหมือนเวลาว่างที่ทำ (Leisure Does) หมายถึง ลักษณะของรูปแบบที่บุคคลได้กระทำ และทำให้รู้สึกดี ซึ่งวิถีการดำเนินชีวิตไม่สามารถที่วัดได้

Cordes & Ibrahim (1999 : 38 - 51) กล่าวถึง เหตุผลและวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของบุคคลมาจากเหตุผล 4 ด้าน ได้แก่

1. การใช้เวลาว่างเป็นลักษณะทางกายภาพ เพราะกิจกรรมการใช้เวลาว่าง สามารถที่จะทำให้เกิดพัฒนาการของระบบการทำงานของร่างกาย

2. การใช้เวลาว่างในมุมมองด้านอารมณ์ การเข้าร่วมการใช้เวลาว่างเป็นกิจกรรมที่บุคคลนั้น ๆ ได้เลือกอย่างอิสระโดยไม่มีการถูกบังคับ จะทำให้ผู้เข้าร่วมรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์ ได้แก่ ความพึงพอใจ ทักษะที่ดี และคุณค่าของการเข้าร่วม

3. การใช้เวลาว่างกับประโยชน์ทางด้านจิตวิญญาณ คือ การเข้าร่วมของบุคคลนั้นจะทำให้ผู้เข้าร่วมได้รับรู้ถึงประสบการณ์ในความหมายของกิจกรรม โดยสามารถแยกลักษณะของประโยชน์ทางจิตวิญญาณ ได้แก่ การมีสัจจะการแห่งตน ได้รับมวลประสบการณ์ ได้เรียนรู้จากสิ่งต่าง ๆ

4. การใช้เวลาว่างกับมุมมองทางด้านสังคม โดยทั่วไปแล้วมนุษย์ก็อยู่รวมกันเป็นสังคม จะมีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งและกัน ซึ่งมนุษย์ไม่เพียงแต่มีความต้องการพื้นฐานทางกาย ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย การพักผ่อน แต่มนุษย์ยังต้องการที่จะมีการผูกพัน การเข้าร่วม และการยอมรับ ซึ่งการเข้าร่วมจะทำให้ผู้เข้าร่วมเกิดการผูกพัน ได้รับการยอมรับ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสังคมนั้น ๆ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จากแนวคิดเกี่ยวกับเวลาว่าง สามารถที่จะสรุปได้ว่า เวลาว่าง เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ทำให้บุคคลนั้น ๆ ได้แสดงออกในสิ่งที่สร้างสรรค์และมีการเลือกในกิจกรรมนั้น ๆ ได้อย่างอิสระ ซึ่งมนุษย์ทุกคนจะมีเวลาว่างที่ต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน แต่สิ่งที่สำคัญก็คือบุคคลนั้น รู้จักที่จะให้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้การเข้าร่วมกิจกรรมจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมทางวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดำรงในท้องถิ่นนั้น ๆ

ปัจจัยที่มีต่อการใช้เวลาว่าง

Godbey and Parker (อ้างถึงใน Russell, 1996 : 74) กล่าวถึงสถานภาพของแต่ละคนที่มีอิทธิพลต่อปัจจัยที่มีต่อการเลือกกิจกรรมการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง โดยมีปัจจัยได้แก่

1. ระดับรายได้ (Income) การที่คนเราจะเลือกกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นสิ่งที่จำเป็นจะต้องพิจารณาถึงโอกาสที่จะเข้าถึงในกิจกรรมนั้นก็คือ ระดับของรายได้ของตนเอง เพราะระดับรายได้จะมีผลต่อชนิดของการเข้าร่วม เพราะกิจกรรมบางอย่างจะต้องมีค่าใช้จ่ายที่สูง เช่น การท่องเที่ยว การเดินทาง ระดับรายได้จะมีความสัมพันธ์กับอาชีพที่เราทำเพราะอาชีพของคนเราจะแตกต่างกันและระดับรายได้ก็จะแตกต่างกันทำให้กลุ่มคนที่มีรายได้ต่ำจะต้องเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับสถานภาพของตนเอง

2. อาชีพ (Occupation) ระดับอาชีพเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เราสามารถเลือกกิจกรรมที่เข้าร่วมการใช้เวลาว่าง ซึ่งในองค์ประกอบของหน้าที่การทำงานจะส่งผลไปถึงการเลือกกิจกรรมได้อย่างเหมาะสมกับอาชีพ ซึ่งกล่าวถึง คนที่มีหน้าที่การทำงานในระดับสูงจะมีรายได้สูง เมื่ออาชีพกับรายได้สัมพันธ์กันก็จะทำให้เลือกกิจกรรมได้หลากหลายและสามารถจะซื้อบริการต่าง ๆ ที่องค์กรทางนันทนาการให้บริการ ส่วนกลุ่มคนที่มีรายได้ต่ำซึ่งมีอาชีพที่จะต้องทำงานหนัก และมีชั่วโมงการทำงานมาก ทำให้มีเวลาว่างน้อย ทำให้เขาไม่สามารถที่จะเลือกกิจกรรมได้หลากหลายเท่าใดนัก

3. ระดับการศึกษา (Education) ระดับของการศึกษาจะผลต่อการเลือกเข้าร่วมกิจกรรมโดยตรง เพราะการศึกษาจะทำให้เขาเข้าใจในกิจกรรมที่เขาสามารถที่จะเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง เนื่องจากการที่เขาได้รับการอ่าน การเขียน จะทำให้ทัศนคติของการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพราะคนที่มีการศึกษา สามารถช่วยให้เราเข้าใจถึงประโยชน์ต่าง ๆ มากมายของการเข้าร่วมและให้คน ๆ นั้นมีทัศนคติต่อการเข้าร่วม รวมทั้งความรู้ต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

4. ครอบครัวและเพื่อน (Family and Friend) สถานภาพของครอบครัวเป็นโครงสร้างทางสังคมของแต่ละคน ที่สามารถจะพัฒนาทัศนคติของสัมพันธภาพในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในครอบครัว ซึ่งการใช้เวลาว่างจะเป็นการส่งเสริมให้ครอบครัวได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเขาเหล่านั้นได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ซึ่งกันและกันอันก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้ครอบครัวมีความอบอุ่นไม่เกิดปัญหา และในทางกลับกันในกลุ่มของครอบครัวที่แตกแยกจะมีผลให้บุคคลเหล่านั้นเลือกในกิจกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ไม่มีสัมพันธภาพอันดีของคนภายในครอบครัวหรือเพื่อน

5. ที่อยู่อาศัย (Residence) ปัจจัยหนึ่งของการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างเกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศของลักษณะที่อยู่อาศัย ธรรมชาติและสิ่งที่ทำให้เข้าถึงโอกาสของการใช้เวลาว่าง เพราะในการเข้าร่วมการเลือกกิจกรรมจะต้องดูให้เหมาะสมระหว่างกลุ่มผู้เข้าร่วมกับสถานที่ที่จะเข้าร่วมว่าเหมาะสมกันหรือไม่ โดยเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกกับโปรแกรมการให้บริการ

6. ศาสนา (Religion) เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเข้าร่วม เพราะโครงสร้างของศาสนา เชื้อชาติ เป็นสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงข้อจำกัด เนื่องจากกิจกรรมบางอย่างจะขัดต่อความเชื่อและหลักปฏิบัติในแต่ละเชื้อชาติ และแต่ละศาสนา เช่นในกิจกรรมบางอย่างจะต้องแต่งกายให้เหมาะสมกับกิจกรรมดังนั้นทำให้ผู้เข้าร่วมบางกลุ่มไม่สามารถที่จะเข้าร่วมได้

7. นโยบายการปกครอง (Government) พฤติกรรมการเข้าร่วมในกิจกรรมบางอย่างนั้นขึ้นอยู่กับนโยบายหรือกฎเกณฑ์ที่ได้วางไว้เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้ปฏิบัติอย่างเหมาะสมและเกิดผลดีต่อผู้เข้าร่วมและองค์กรที่ให้บริการใช้เวลาว่าง เช่น การกำหนดอายุของผู้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในสถานบันเทิง การกำหนดจำนวนสมาชิกในการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก การกำหนดเงินค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้บุคคลไม่สามารถเข้าร่วมได้

8. ระบบการขนส่งและการคมนาคม (Transportation) การเข้าร่วมในกิจกรรมถ้าจะให้ผู้เข้าร่วมเกิดประโยชน์สูงสุดจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญหลาย ๆ อย่าง ซึ่งระบบการคมนาคมก็เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้เราสามารถที่จะเข้าถึงในกิจกรรมนั้นมาน้อยเพียงใด เพราะในกิจกรรมบางอย่างที่เข้าร่วมจะต้องมีการเดินทางใช้เวลานาน ซึ่งถ้าระบบการคมนาคมไม่สะดวกจะทำให้เกิดผลหลายอย่าง

9. อาชญากรรม และภาวะสงคราม (Crime and War) ระดับของ ความปลอดภัยเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมากที่จะต้องคำนึงถึง ซึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมของบุคคลจะต้องมีความปลอดภัยแก่ชีวิตแลทรัพย์สิน และเป็นที่สังเกตในพื้นที่ใดก็ตามที่มีสงครามหรือมีการก่ออาชญากรรมจะไม่ค่อยมีผู้เข้ามาเข้าร่วม

จากปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่างดังกล่าว จะเห็นได้ว่าปัจจัยต่าง ๆ เช่น ระดับรายได้ ระดับอาชีพ ระดับการศึกษา เชื้อชาติศาสนา ครอบครัวและเพื่อน นโยบายการเมืองและการคมนาคม ปัจจัยเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์ต่อการแสดงออกถึงลักษณะของการเลือกกิจกรรมการใช้เวลาว่าง ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง

Chubb and Chubb (อ้างถึงในสุวิมล, 2540 : 18 – 19) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมในกิจกรรมและการเลือกกิจกรรมจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 2 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยภายนอก (External Factor) คือ สิ่งที่ทำให้ผู้เข้าไม่สามารถที่จะเข้าถึงในกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ซึ่งอาจจะเป็นเพราะปัจจัยดังต่อไปนี้

1.1 ลักษณะทางฐานะและเศรษฐกิจ กล่าวคือ สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจจะมีความสัมพันธ์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เพราะระบบการพัฒนาเศรษฐกิจแก่ชุมชน จะเน้นผลิตผลและรูปแบบของโปรแกรมการให้บริการจะต้องสอดคล้องกับลักษณะวัฒนธรรมและจริยธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนนั้น เกิดรายได้ และคนในชุมชนมีงานทำในท้องถิ่น อันส่งผลให้เกิดการย้ายถิ่นฐานเข้าสู่สังคมเมืองลดลง นอกจากนี้สามารถที่จะนำผลกำไรมาบริหารจัดการ

ให้องค์กรนันทนาการ รวมไปถึงด้านสาธารณสุขโลก การที่ชุมชนมีรายได้จะทำให้พวกเขาสามารถที่จะมีโอกาสศึกษา ในระดับสูง ๆ และพัฒนาเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการปรับปรุงระบบการสื่อสาร และนโยบายที่เกี่ยวกับการปกครอง

1.2 กระบวนการจ้างงาน เนื่องจากปัจจุบันนี้ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้พัฒนาอย่างรวดเร็วและได้ผลิตนวัตกรรมใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย ผู้ประกอบการได้นำอุตสาหกรรมแขนงต่าง ๆ มาใช้เพื่อลดต้นทุนในการผลิต และควบคุมคุณภาพของสินค้าให้ได้มาตรฐานมากยิ่งขึ้น จากเหตุผลนี้เองทำให้ลูกจ้างมีโอกาที่จะหยุดพักช่วงระยะเวลาที่นานขึ้น และในปัจจุบันสถานประกอบการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญด้านสุขภาพและความเป็นอยู่ของลูกจ้าง จึงมีนโยบายต่าง ๆ ที่ให้ลูกจ้างได้ทำกิจกรรมเพื่อเกิดความผ่อนคลาย และเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพของสมาชิกภายในองค์กร และนอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ลูกจ้างมีวันหยุดที่มากขึ้น เพื่อเขาเหล่านั้นได้หยุดพักและทำในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เขาต้องการจะทำ ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมของลูกจ้างจะมีลักษณะที่สอดคล้องกับการกระทำของคน ๆ นั้น

1.3 การส่งเสริมและข้อกำหนดของรัฐบาล ในประเทศที่มีการพัฒนาแล้วจะมีมาตรการในการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เพื่อนำเงินส่วนที่เก็บได้กลับมาจัดวางแผนเป็นสวัสดิการให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้รับโอกาสในการตอบสนองต่อสวัสดิการในส่วนที่รัฐบาลได้จัดสรรให้ เพื่อประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมการใช้เวลาว่างในรูปแบบตามที่ประชาชนสามารถจะเข้าถึงในสิ่งที่รัฐจัดสรรให้นั้นขึ้นอยู่กับศักยภาพของประเทศนั้น ๆ ด้วย

1.4 จำนวนของประชากร เป็นที่ทราบกันดีว่ามนุษย์ทุกคนต้องการที่จะอยู่อย่างสะดวกสบายและมีความเจริญก้าวหน้าในตนเอง ดังนั้นพื้นที่ใดก็ตามที่มีความเจริญก้าวหน้าทางธุรกิจด้านอุตสาหกรรม จะมีประชาชนอยู่กันอย่างหนาแน่น และพื้นที่ที่ยังมีความเจริญน้อยผู้คนก็จะเบาบาง จึงเป็นสาเหตุให้การจัดสรรของหน่วยงานต่างๆ ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เข้าร่วม

1.5 แหล่งทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าร่วมกิจกรรมของประชาชนจะความสำคัญคือนั้นจะต้องอยู่ที่องค์ประกอบของการให้บริการและการส่งเสริมโปรแกรมต่างๆ ของแหล่งทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยองค์กรจะต้องมีการวางแผนเพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้รับในการบริการอย่างเพียงพอ สะดวกสบาย ปลอดภัย และโปรแกรมจะต้องเกิดการพัฒนาระบบการต่าง ๆ เช่น ด้านอารมณ์ สังคม การเรียนรู้ และมีทัศนคติที่ดีต่อการบริการนั้น ๆ

2. ปัจจัยภายใน (Internal Factor) ที่มีการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง เป็นลักษณะของบุคคลที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างของบุคคลนั้น ๆ ประกอบด้วย ปัจจัยดังนี้

2.1 บุคลิกภาพ (Personality) เป็นลักษณะทางกายภาพของคนเราซึ่งจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับขนาดของรูปร่าง สัดส่วน จะเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมความมั่นใจให้กับบุคคล และลักษณะนิสัยก็จะบ่งบอกถึงชนิดของกิจกรรมที่เข้าร่วมด้วย เช่น คนที่ชอบความสนุกก็จะชอบกิจกรรมที่ทำกันหลาย ๆ คน

2.2 เพศ และ อายุ (Gender and Age) ลักษณะของความแตกต่างกันในเพศและระดับอายุ จะส่งผลไปถึงลักษณะของการเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับสมรรถภาพและระดับความสามารถของแต่ละคนได้ เพราะรูปแบบของกิจกรรมการใช้เวลาว่างบางอย่างบุคคลบางกลุ่มไม่สามารถที่จะเข้าร่วมได้ เช่น ในสถานบันเทิง เด็กและเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ไม่สามารถที่เข้าร่วมได้

2.3 ด้านความรู้และทักษะ (Learning and skill) การรับรู้และการเข้าใจในประสบการณ์การใช้เวลาว่างของบุคคลนั้น เกิดกับระดับความรู้ความเข้าใจและทักษะของกิจกรรมนั้น ๆ โดยผู้ที่มีทักษะจะสามารถนำทักษะที่มีอยู่มาใช้ในการตอบสนองต่อความต้องการทางร่างกายและจิตใจและเกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ แก่ตนเองและผู้อื่น

2.4 วัฒนธรรมและประเพณี ลักษณะของความเป็นอยู่ของแต่ละบุคคลจะมีโครงสร้างของวัฒนธรรมและประเพณีที่แตกต่างกันไปตามสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ซึ่งกิจกรรมที่เข้าร่วมจะสอดคล้องกับค่านิยมและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ความอ่อนโยน ความแข็งแกร่ง ขึ้นอยู่กับการเลือกชนิดของกิจกรรม

2.5 เจตคติและวิถีการดำเนินชีวิต สภาวะทางจิตใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินชีวิตให้อยู่อย่างมีความหมายและมุมมองของชีวิตในด้านที่ดีเพราะถ้าเรามีทัศนคติที่ดีต่อการเข้าร่วมแล้ว จะทำให้เรามีความสุข เพลิดเพลินกับประสบการณ์ที่ได้รับ

Crowford et.al., (อ้างถึงในสุวิมล, 2540 : 19) พบว่าปัจจัยที่มีส่วนในการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างและไม่ใช้เวลาว่างของบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับอุปสรรคภายในตนเอง และอุปสรรคภายนอก ซึ่งประกอบด้วย

1. ระดับความเครียดและความวิตกกังวล สภาพในปัจจุบันมีปัจจัยหลายด้านที่ทำให้เกิดความเครียดแก่บุคคล เช่น การทำงาน การเรียน สภาพครอบครัว สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ ล้วนทำให้เกิดความเครียด และมีบุคคลเหล่านั้นเกิดความเครียดเขาจะต้องหาทางออกเพื่อความผ่อนคลายความเครียด

2. พิธีการทางศาสนา รูปแบบการดำเนินชีวิตของแต่ละคนบุคคลจะมีความแตกต่างกันตามวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นและจะต้องปฏิบัติตามหลักปฏิบัติของศาสนานั้น ๆ ซึ่งรูปแบบของการเข้าร่วมในกิจกรรมก็เป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงที่ต้องสอดคล้องกับวัฒนธรรมและหลักปฏิบัติของท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น ศาสนาอิสลาม มีวิธีการถือศีลอดทำให้เกิดความอ่อนเพลีย ทำให้ทำกิจกรรมได้ไม่เต็มความสามารถ

3. ทักษะส่วนตัว ผู้ที่มีทักษะความรู้ความสามารถที่จะเลือกกิจกรรมได้เหมาะสมกับความสามารถของตนก็จะทำให้กิจกรรมดำเนินไปได้ด้วยดีทำให้ผู้เข้าร่วมสนุกและเพลิดเพลินไปกับกิจกรรม

4. สังคมปะกิดในการเข้าร่วม กลุ่มชนของมนุษย์มีหลายเชื้อชาติ หลายเผ่าพันธุ์ และในสังคมมีผู้คนหลายชนชั้นมีทัศนคติที่หลากหลายตามโอกาสและสถานะภาพ แต่ถ้ามองในลักษณะของสัมพันธภาพมนุษย์ทุกคนสามารถใช้ชีวิตร่วมกันอย่างสันติสุขได้ ถ้าเรารู้จักที่จะเข้าใจในลักษณะของบางสิ่งบางอย่างที่แตกต่างกัน เพราะคนทุกคนไม่สามารถที่จะอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ การทำกิจกรรมที่ประเด็นที่ทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม

Kaplan (อ้างถึงใน Russell, 1996 : 27 – 28) ได้กล่าวว่า การเลือกกิจกรรมการใช้เวลาว่างของบุคคลนั้นจะมีความแตกต่างกันออกไปเนื่องจากองค์ประกอบของปัจจัย 3 ประการคือ

1. ปัจจัยภายใน (Internal Factors) ได้แก่ ระดับของความพึงพอใจ ลักษณะของบุคลิกภาพ และการเข้าถึงในการรับรู้ของความคิดผลในสิ่งต่าง ๆ

2. ปัจจัยภายนอก (External Factors) กล่าวถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ของบุคคลที่สามารถจะมองเห็นเป็นลักษณะของรูปธรรมและสามารถที่จะวัดหรือจัดกลุ่ม และ หมวดหมู่ได้ เช่น

2.1 เพศ จะแสดงให้เห็นถึงลักษณะของความแตกต่างทางด้านลักษณะของสรีระ เช่น รูปร่าง สัดส่วน อวัยวะ ที่แยกให้เห็นถึงความเป็นหญิงและชาย และพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

2.2 อายุ เป็นระดับของตัวแปรที่สามารถบ่งบอกถึงระดับความสามารถในทักษะและประสบการณ์

2.3 ระดับการศึกษา จะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงลักษณะของการพัฒนาและทิศทางในการดำเนินชีวิตของแต่ละคน

2.4 สถานภาพทางการเงิน แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการที่จะเข้าถึงในกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ และยังสามารถไปถึงระดับความเป็นอยู่ของคน ๆ นั้น

2.5 สถานภาพของครอบครัว จะแสดงให้เห็นถึงลักษณะความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัวในแต่ละระดับ และยังสามารถไปถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต

3. เงื่อนไขในระดับสังคม (Social Conditions) สิ่งแวดล้อมทั่ว ๆ ไป เป็นองค์ประกอบที่อยู่รอบ ๆ บุคคลนั้น ซึ่งจะมีผลต่อความเป็นอยู่ในแต่ละท้องถิ่น แต่ละวัฒนธรรม จะมีความสำคัญของบุคคลนั้น

Russell (1996 : 74) กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เวลาว่าง ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ ระดับรายได้ ประเภทของอาชีพ ระดับการศึกษา สัมพันธภาพภายในครอบครัว และเพื่อน ๆ ที่อยู่อาศัย ความเชื่อในเรื่องศาสนา รัฐบาล ระบบการคมนาคม และสถานการณ์ของการก่ออาชญากรรมและสงคราม

Torkildsen (2004 : 49 – 51) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมในกิจกรรมการใช้เวลาว่างขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการได้แก่

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับอายุ วิถีความเป็นอยู่ เพศ สถานภาพ สิ่งที่เป็นข้อผูกมัด ความมุ่งมั่นและเป้าหมายของชีวิต พันธะของตนเอง ทรัพย์สินที่มีอยู่

2. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ลักษณะของอาชีพและการทำงาน ระดับรายได้ ระบบการขนส่งและการคมนาคม ช่วงเวลาที่มี หน้าที่ความรับผิดชอบ สิ่งแวดล้อม เพื่อนฝูง และสถานภาพทางสังคมหรือบทบาททางสังคม

3. ปัจจัยด้านโอกาส ได้แก่ สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก การมีจิตสำนึกที่ดี การรับรู้การให้บริการต่างๆ ทำเลที่ตั้ง และการคมนาคม

อุปสรรคที่มีต่อการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง

สุวิมล (2540 : 126) ได้กล่าวถึงอุปสรรคการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง ได้แก่

1. อุปสรรคทางด้านจิตวิทยา ประกอบด้วย อุปสรรคภายในบุคคล อุปสรรคในการประกอบกิจกรรมของแต่ละคน ความบกพร่องทางสติปัญญา รวมทั้งอุปสรรคทางสังคมและจิตวิทยา

2. อุปสรรคทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย งานอาชีพ สิ่งแวดล้อม สถานะครอบครัว และปัญหาทางเศรษฐกิจ

เอกสารประกอบการเรียน (สุวิมล, 2547 : 7) ได้กล่าวถึงอุปสรรคในการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างว่ามีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 10 ด้าน คือ เงิน เงื่อนไขทางร่างกาย ความเข้าใจในคุณค่าของการเข้าร่วม สมาชิกที่เข้าร่วม ความปลอดภัย ระยะเวลา สถานภาพ ทักษะความรู้ต่างๆ และยานพาหนะ

1. สถานะภาพทางการเงิน
2. เงื่อนไขหรือสมรรถภาพของร่างกาย
3. ความเข้าใจในคุณค่าและทัศนคติต่อการเข้าร่วม
4. ลักษณะของสมาชิกที่เข้าร่วม
5. การรับรู้ถึงระดับของความปลอดภัย
6. ความเหมาะสมของเวลา
7. สถานภาพทางสังคม
8. ระดับของทักษะและความสามารถ

9. ความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่

10. ขนพาหนะและระบบการคมนาคม

Edginton et.al., (1995 : 22 -24) ได้กล่าวถึง กิจกรรมการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของบุคคลจะมีความแตกต่างกันไปตามสถานะของเงื่อนไขและอุปสรรคที่เป็นข้อจำกัดของการเข้าร่วมในบริการการใช้เวลาว่างโดยแบ่งลักษณะของอุปสรรคและข้อจำกัด ดังนี้

1. อุปสรรคด้านทัศนคติ (Attitude Constraints) การกระทำใด ๆ ก็ตามของบุคคลจะเกิดผลที่ดีหรือไม่ดี ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิดของคน ๆ นั้นเพราะถ้าเขามีความรู้สึกต่อประสบการณ์ที่จะเข้าร่วมการใช้เวลาว่างเขาก็จะเข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง แต่ถ้าเขาไม่ได้รับความพึงพอใจเขาก็จะมองหาในสิ่งอื่น ๆ ต่อไป

2. อุปสรรคทางการสื่อสาร (Communicative Constraints) การสื่อสารนับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของมนุษย์ เพื่อให้เข้าใจในความหมายระหว่างกันและกันไม่ว่าจะเป็นภาษาพูด ภาษาเขียน หรือภาษากาย นอกจากนี้การเครื่องหรืออุปกรณ์การสื่อสารจะช่วยให้การสื่อสารมีความรวดเร็วและได้รับข่าวสารตลอดเวลา การประชาสัมพันธ์ก็มีส่วนที่ทำให้ผู้คนได้รับรู้ถึงการให้บริการต่างๆ จากองค์กร

3. อุปสรรคด้านการบริโภค (Consumptive Constraints) การบริโภคนับว่าเป็นมาตรการหนึ่งที่สามารถชักจูงให้ลูกค้าสนใจในบริการของตน แต่สำหรับผู้บริโภคแล้วจะเลือกบริโภคในบริการนั้น ๆ ขึ้นอยู่กับลักษณะของประสบการณ์ ทัศนคติ ค่านิยม โอกาสและความเหมาะสมของแต่ละบุคคล

4. อุปสรรคการใช้เวลา (Temporal Constraints) ในวันหนึ่ง ๆ เราจะมีเวลาเท่า ๆ กัน คือวันละ 24 ชั่วโมง แต่เวลาที่เราใช้ในแต่ละวันนั้นจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของวิถีชีวิตของบุคคลนั้น การเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างก็ย่อมแตกต่างกันไปตามโอกาสของแต่ละบุคคล

5. อุปสรรคทางสังคมและวัฒนธรรม (Social / Cultural Constraints) การเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างที่มีความหมายจะต้องสอดคล้องกับองค์ประกอบทางจริยธรรม วัฒนธรรม

นโยบายทางการเมือง การให้บริการทางสังคม ซึ่งในบางครั้งเราไม่สามารถที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้ เนื่องจากข้อจำกัดทางวิถีชีวิต

6. อุปสรรคทางเศรษฐกิจ (Economic Constraints) สถานภาพทางสังคมจะมีผลต่อโอกาสในการเข้าร่วม โดยเฉพาะระดับฐานะและรายได้ จะเป็นตัวแปรที่มีผลต่อประสบการณ์ในการใช้เวลาว่างและศักยภาพของการให้บริการ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับระดับของความสามารถที่จะจ่ายในบริการนั้น ๆ

7. อุปสรรคด้านสุขภาพ (Health Constraints) การมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์ปราศจากโรคถือว่าเป็นสิ่งมนุษย์ทุกคนพึงประสงค์ และประกอบกับสภาพสังคมในปัจจุบันมีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้เกิดปัญหาที่รุนแรง ทำให้สภาวะของร่างกายต้องทำงานหนักทำให้เกิดโรคต่าง ๆ มากมาย เช่น ความเครียด โรคทางจิต โรคหัวใจ การเกิดอุบัติเหตุ ฯลฯ ซึ่งสาเหตุดังกล่าวทำให้บุคคลไม่สามารถที่จะเข้าถึงในกิจกรรมการใช้เวลาว่างได้

8. อุปสรรคด้านประสบการณ์ (Experiential Constraints) ประสบการณ์เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพราะในแต่ละบุคคลจะมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมที่เลือกนั้นจะต้องมีความเหมาะสมกับประสบการณ์และความสามารถของแต่ละคนจึงจะทำให้การเข้าร่วมนั้นเป็นไปอย่างสมบูรณ์

9. อุปสรรคเกี่ยวกับคุณค่าและทักษะการใช้เวลาว่าง (Leisure Values and Skills Constraints) การเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างที่มีศักยภาพจะต้องเข้าใจและรับรู้ถึงความสำคัญของคุณค่าในประสบการณ์ที่ได้ แต่ถ้าเราขาดซึ่งทักษะและการรับรู้แหล่งทรัพยากรที่ให้บริการแก่ผู้เข้าร่วม ก็จะทำให้บุคคลไม่สามารถที่จะเข้าร่วมอย่างมีความหมาย

10. อุปสรรคด้านสภาพแวดล้อม (Environmental Constraints) สภาพสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั้นเกิดประสบการณ์ และได้เข้าร่วมอย่างสะดวกและมีความปลอดภัย

สมบัติ (2542 : 36) กล่าวถึงองค์ประกอบที่ทำให้เป็นอุปสรรคในการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของผู้เข้าร่วมในแต่ละบุคคล

1. ข้อจำกัดทางด้านกายภาพ ได้แก่ สมรรถภาพของร่างกาย สภาพของจิตใจ สังคมต่างๆ
2. ข้อจำกัดด้านสภาพแวดล้อม เช่น สัมพันธภาพภายในครอบครัวและเพื่อน วัฒนธรรม และแหล่งของทรัพยากร
3. ข้อผูกมัดเรื่องเวลา หรือไม่มีเวลาว่าง ซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของ อาชีพ และการบริหารเวลา
4. ข้อจำกัดในการยอมรับทางสังคม
5. คุณค่าของกิจกรรมมีความสำคัญน้อยลง เนื่องจากกิจกรรมที่เปลี่ยนแปลงเป็นลักษณะของงานที่จำเป็นต้องทำ
6. โอกาส และความท้าทายในประสบการณ์ ซึ่งมีขีดจำกัดสำหรับคนบางกลุ่ม

Ellis and Rademacher (อ้างถึงในสาขาสันต์, 2548 : 20) กล่าวถึง อุปสรรคของการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างของบุคคลว่ามีปัจจัยที่ทำให้มีข้อจำกัดของบุคคล ได้แก่

1. ความถี่ของการเข้าร่วมกิจกรรม เพราะจะมีผลต่อความต่อเนื่องของทักษะและประสบการณ์
2. ความตั้งใจและความเอาใจใส่ในกิจกรรมที่เข้าร่วม
3. ช่วงเวลา การเข้าร่วมจะต้องกำหนดเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมและการให้บริการ
4. คุณภาพของการเข้าร่วมกิจกรรม การกำหนดโปรแกรมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าร่วมและระดับความสามารถสอดคล้องกับกิจกรรม

ประโยชน์ของการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง

Crandall (อ้างถึงใน Kraus, 2001 : 124 - 126) กล่าวว่า การที่บุคคลจะมีการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างจะต้องมาจากเหตุผลภายในจิตใจ ซึ่งมีแรงจูงที่ทำให้เข้าร่วมหลายประการ ดังนี้

1. ได้สนุกกับธรรมชาติ
2. หลีกหนีจากวัฒนธรรมและอารยธรรม
3. หลีกหนีจากงานประจำหรืองานที่ต้องรับผิดชอบ
4. ได้ออกกำลังกายและได้รับประโยชน์จากการออกกำลังกาย
5. มีสังคมใหม่ และได้สัมผัสสภาพกับผู้อื่น
6. ได้แสดงในสิ่งที่สร้างสรรค์และมีความสุนทรีย์ภาพ
7. ได้รับรู้และเข้าถึงความรู้สึกในอิทธิพลของสิ่งที่จะพบเห็น
8. ได้เข้าถึงในหลักปฏิบัติและการบริการที่ดี
9. ได้พบกับความตื่นเต้นและได้ค้นหาในสิ่งที่ทำให้เรียนรู้และเข้าใจในสิ่งที่พบเห็น
10. ทำให้มีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ และมีสัจการแห่งตน
11. ได้หลีกหนีจากความเบื่อหน่าย

Kraus (2001 : 124 - 126) กล่าวว่า ประโยชน์ของการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของบุคคล มาจากความต้องการในการเปลี่ยนแปลงและมีทัศนคติที่ดีต่อการเข้าร่วม ซึ่งสาเหตุของการเข้าร่วมมาจากเหตุผลดังนี้

1. คุณค่าทางร่างกายและผลที่ตามมา ซึ่งกิจกรรมกีฬาและเกมต่าง ๆ จะทำให้ร่างกายพัฒนาสุขภาพ ด้านกลไกการทำงานของร่างกาย ทักษะต่างๆ และผ่อนคลายความตึงเครียด
2. ควบคุมการเกิดโรคเกี่ยวกับความอ้วน กิจกรรมการใช้เวลาว่างจะทำให้ช่วยลดสถานะของน้ำหนักเกิน เพราะกิจกรรมกีฬาจะทำให้ผู้เข้าร่วมได้เคลื่อนไหวร่างกาย และเกิดการเผาผลาญพลังงาน ทำให้สุขภาพร่างกายที่พอเหมาะ

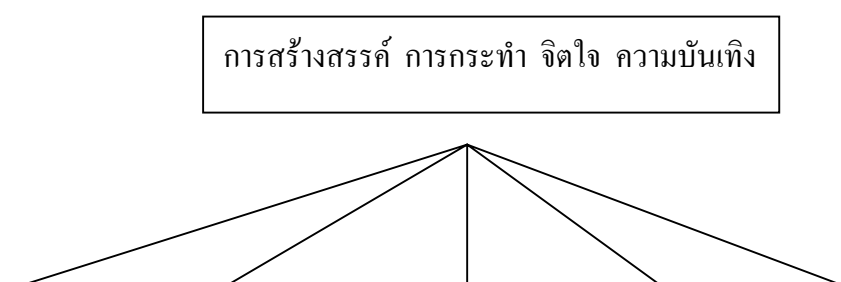
3. ช่วยป้องกันสุขภาพของหัวใจและหลอดเลือด สมรรถภาพของร่างกายจะมีความสัมพันธ์ต่อกิจกรรมที่บุคคลนั้นทำ เพราะการทำกิจกรรมจะทำให้ระบบการทำงานของหัวใจดีขึ้น สามารถที่จะสูบฉีดเลือดได้ดีขึ้น และเปลี่ยนถ่ายออกซิเจนได้เร็วขึ้นด้วย

4. คุณค่าทางอารมณ์และผลที่ตามมา การทำกิจกรรมจะทำให้รู้สึกผ่อนคลาย ลดความตึงเครียด ความเบื่อหน่าย

5. ร่างกายได้พักผ่อนและได้หลีกเลี่ยงจากบางสิ่งบางอย่าง

6. การถูกรอบร่ำจากอำนาจของความสันโดษ การเข้าร่วมจะทำให้ได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

Ruskin และ Sivan (2002: 9) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมต้องมีความเหมาะสมความหลากหลายและเหมาะสมกับเวลาว่าง เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างกลมกลืนในเอกตบุคคลเรื่องทางด้านสติปัญญา สุนทรียภาพ สังคม กลไก และจิตใจ ดังรูปภาพที่ 1

การพัฒนาด้าน สติปัญญา	การพัฒนาด้าน สุนทรียภาพ	การพัฒนา ด้านสังคม	การพัฒนา ด้านกลไก	การพัฒนา ด้านจิตใจ
การอ่าน การเขียนวรรณ คดีภาษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ งานอดิเรก คอมพิวเตอร์	ศิลปะ ดนตรี วาดภาพ การปั้น ละคร	เกม เข้าสมาคมกิจ กรรมชุมชน	การฝึกสร้าง กายกีฬา กิจกรรมกลาง แจ้ง การ เดินรำ งานอดิเรก	ความสนใจโดย การพัก ความอิสระ การเข้าชม

ภาพที่ 1 ความหลากหลายและความสมดุลของช่วงเวลว่างของกิจกรรม

ที่มา: Ruskin and Sivan (2002 :9)

Tinsley (อ้างถึงใน Cordes & Ibrahim , 1999 : 62) กล่าวถึง การเข้าร่วมการใช้เวลว่างจะ
ทำให้เกิดประโยชน์กับผู้เข้าร่วมดังนี้

1. การเข้าร่วมจะทำให้ผู้เข้าร่วมได้ทำตามที่ต้องการและประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย
2. จะทำให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงทักษะความเป็นผู้นำออกมา
3. ได้ทำในสิ่งที่เสี่ยง และตื่นเต้น
4. ได้ใช้เครื่องได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์
5. สร้างความเป็นครอบครัว และเพิ่มสัมพันธภาพภายในครอบครัว
6. ได้พบปะและได้สังเกตกับสิ่งต่าง ๆ
7. ได้เรียนรู้และค้นพบสิ่งใหม่ ๆ
8. มีความผูกพันกับธรรมชาติ

9. สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของแต่ละบุคคล
10. ได้ทำในสิ่งที่สร้างสรรค์
11. เกิดการดีใจและอยากจะกลับมาทำซ้ำอีก
12. ได้ออกกำลังกายเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ
13. ร่างกายได้พักผ่อน
14. ได้หลบหรือหลีกเลี่ยงหนีจากผู้คนและความกดดันทางสังคม
15. ได้รับรู้ถึงความปลอดภัย
16. ได้หลีกเลี่ยงจากความวุ่นวายในครอบครัว
17. ได้รับความสนุกสนาน และเพลิดเพลินกับกิจกรรม

รูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง

Tangsujjapoj (อ้างถึงใน สายวสันต์, 2548 : 13) กล่าวถึงรูปแบบการใช้เวลาว่างของวัยรุ่นไทยในนิวยอร์ก ประเทศอเมริกา ซึ่งกิจกรรมจะแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมภายในบ้าน วัยรุ่นจะใช้เวลาว่างกับการอ่านหนังสือ 2) กิจกรรมสร้างสรรค์ จะนิยมการถ่ายรูป และการวาดภาพ 3) กิจกรรมนอกสถานที่ จะนิยมการพักผ่อนตามสถานที่ต่าง ๆ 4) กิจกรรมกีฬา จะนิยมการออกกำลังกาย (Fitness) ส่วนวัยรุ่นในอเมริกัน จะทำกิจกรรมการเข้าร่วมมีลักษณะคล้ายคลึงกับวัยรุ่นไทยในนิวยอร์ก

Russell (1996 : 350) ได้แบ่งรูปแบบของการใช้เวลาว่าง ไว้ 6 ประเภท ได้แก่

1. ประเภทกีฬาและเกมส์ (Sport and Games) แบ่งเป็น 3 รูปแบบ

1.1 กีฬาและเกมส์ประเภทบุคคล ได้แก่ ยิมนาสติก วูตวู้ การเล่นเครื่องยกน้ำหนัก วีดีโอเกมส์ ฯลฯ

1.2 กีฬาและเกมส์ประเภทคู่ ได้แก่ กีฬาเทนนิส แบดมินตัน ลีลาศ ฯลฯ

1.3 กีฬาและเกมสัประเภททีม ได้แก่ กีฬาวอลเลย์บอล ฟุตบอล บาสเกตบอล
ฮอกกี้ กีฬาทางน้ำ ฯลฯ

2. ศิลปะทางวัฒนธรรม (Cultural Arts) เช่น ดนตรี ภาพยนตร์ การเต้นรำ ฯลฯ

3. นันทนาการกลางแจ้ง (Outdoor Recreation) ได้แก่ การเข้าค่าย ชมธรรมชาติ กีฬา
กลางแจ้ง กิจกรรมผจญภัย เช่น การดำน้ำ ปีนเขา

4. การเดินทางและการท่องเที่ยว (Travel and Tourism) การท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม การ
ท่องเที่ยวกับกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยว เช่นการสำรวจธรรมชาติ

5. งานอดิเรก (Hobbies) 1 เช่น การศึกษาโดย การอ่าน การเขียน และการสะสมโดย
การสะสมแสตมป์ สะสมเหรียญต่าง ๆ

6. นันทนาการทางสังคม (Social Recreation) เช่น การจัดงานปาร์ตี้ การเข้าสมาคม กิจ
กรรมทำอาหาร การเข้าชมการแสดงต่าง ๆ

Mundy (อ้างถึงใน สุวิมล, 2547 : 10) กล่าวถึง กิจกรรมการใช้เวลาว่างประกอบไปด้วย

1. กิจกรรมศิลปะ และหัตถกรรม หรือสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่สร้างสรรค์ขึ้นมา
2. กิจกรรมนอกสถานที่ กิจกรรมเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. กิจกรรมทางด้านจิตและด้านภาษา เช่น กิจกรรมการค้นหาคำศัพท์และการแปลความ
หมาย
4. กิจกรรมดนตรี
5. งานอดิเรก
6. กิจกรรมเกม
7. กิจกรรมเข้าจังหวะหรือการเต้นรำ
8. กิจกรรมการแสดงละคร

ทฤษฎีการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง

Kelly (1996 : 415 – 432) ได้กล่าวถึงทฤษฎีของการใช้เวลาว่าง ที่เรียกว่า “A Spiral of Leisure Theory” หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งทฤษฎีเชิงตรรกวิทยา โดยทฤษฎีนี้แบ่งออกเป็น 8 ทฤษฎี ได้แก่

1. ทฤษฎีประสบการณ์ที่เกิดขึ้นทันทีทันใด (Immediate Experience Theory) กล่าวถึงเมื่อบุคคลจะเข้าร่วมการใช้เวลาว่างบุคคลก็จะเกิดประสบการณ์ต่าง ๆ มากมายจากสิ่งแวดล้อมที่บุคคลนั้นได้รับ โดยจะมีคุณลักษณะต่าง ๆ ที่มาเกี่ยวข้องกับการประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยจะมีทั้งทางด้านดีถ้าอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี หรืออาจจะเป็นไปด้านลบถ้าได้รับในสิ่งที่ไม่ดี ซึ่งขึ้นอยู่กับทางเลือกของคนนั้น ๆ

2. ทฤษฎีการดำรงอยู่ (Existential Theory) ในทฤษฎีนี้จะกล่าวถึงลักษณะของพฤติกรรมใช้เวลาว่างที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่ขึ้นอยู่กับความคิดจิตใจเพื่อให้คงอยู่โดยปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้อง คือ ทางเลือกและข้อจำกัดของการกระทำ

3. ทฤษฎีการพัฒนา (Developmental Theory) ทฤษฎีนี้ กล่าวถึงลักษณะการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างว่าเป็นกิจกรรมซึ่งมีความหมายต่อกระบวนการของมวลประสบการณ์ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของแต่ละบุคคล เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ พัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่ได้รับตามสภาพความเป็นจริงและอีกมุมหนึ่งก็เป็นสิ่งที่ได้รับการบิดเบือนความจริง ซึ่งการเรียนรู้ทักษะภายในบุคคลนั้นจะต้องช่วยเสริมสร้างบทบาทภายในการดำรงอยู่ในสถานะของบุคคลนั้น

4. ทฤษฎีความเป็นเอกลักษณ์ (Identity theory) ความเป็นเอกลักษณ์ เป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้เข้าใจถึงบางสิ่งบางอย่างที่เป็นตัวของตัวเอง จากมุมมองนี้จะทำให้เกิดการพัฒนา 2 ลักษณะ ลักษณะของการเข้าสู่ความเป็นตัวของตัวเอง กับลักษณะของความเสถียร โดยลักษณะของการเปลี่ยนทัศนคติใหม่ ทักษะใหม่ และความหมายของตัวเองและจะกลายเป็นวิถีชีวิต

5. ทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์ (Interaction Theory) จากทฤษฎีความเป็นเอกลักษณ์จะมีผลเกี่ยวข้องกับทฤษฎีนี้ คือ ความเป็นเอกลักษณ์จะพัฒนาเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ในสังคมซึ่งเราจะเรียนรู้และกลายเป็นการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งอื่น ๆ ซึ่งมันจะอยู่ในการใช้เวลาว่าง และในทฤษฎีนี้จะมีสองมุมมองคือ การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น กับการไม่เกิดการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

6. ทฤษฎีทางสถาบัน (Institutional Theory) การใช้เวลาว่างจะเป็นลักษณะที่อยู่กันเป็นสังคมและจะเปลี่ยนเป็นวัฒนธรรมที่เรียนรู้จากสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีการเข้าร่วมบ่อย ๆ ก็จะมีการปฏิสัมพันธ์

สัมพันธ์และเป็นสื่อให้กระทำนั้นเกิดความหมายและความอิสระ การใช้เวลาว่างที่ไม่รวมการทำการกรมอยู่ในที่พัก จะมีความเกี่ยวข้องกับสถาบัน สังคม ครอบครัว โรงเรียน รัฐบาล และจะมี 2 ปัจจัยหลัก คือ การมีจุดยืนของตัวเอง กับการต้องทำตามอย่างประณีประนอม

7. ทฤษฎีทางการเมือง (Political Theory) ทฤษฎีทางสถาบันเป็นจุดเริ่มของโครงสร้างทางสังคม ซึ่งในที่นี้จะมียุทธศาสตร์ของโครงสร้างที่ต่างกันไปตามขอบข่ายของความสนใจและจะมีมุมมอง 2 ด้าน ของการใช้เวลาว่าง คือ มีการเมืองมาและนโยบายมาเกี่ยวข้อง และการเข้าร่วมอย่างปราศจากข้อกำหนดนอกจากนโยบายและการเมือง

8. ทฤษฎีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (Humanist Theory) การใช้เวลาว่าง เป็นส่วนที่ช่วยให้เรากลายเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยทฤษฎีนี้จะมีมุมมอง 2 ด้าน คือ ด้านที่ดี จะทำให้บุคคลนั้นเห็นคุณค่าของเวลาว่างและไม่ปล่อยให้เวลาที่มีอยู่สูญเปล่า จะทำในสิ่งที่เป็นผลดีต่อตนเองและผู้อื่น ๆ แต่อีกมุมหนึ่งนั้นจะไม่เห็นความสำคัญของเวลาว่างและใช้เวลาว่างทำในสิ่งที่ผิด ๆ

จากทฤษฎีดังกล่าว เป็นกระบวนการพัฒนาของบุคคลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และได้รับมวลประสบการณ์ใหม่ จากการใช้เวลาว่างอย่างมีความหมาย ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างให้แต่ละคนนั้นได้เรียนรู้จากกิจกรรมของสังคมที่จะต้องมีทั้งด้านที่ดีและด้านที่ไม่ดี ซึ่งในการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างในลักษณะต่าง ๆ ในสังคม จะทำให้บุคคลนั้นสามารถที่จะเลือกรูปแบบของตนเองว่าจะดำเนินไปในทิศทางใด และมีจุดมุ่งหมายของตนเองเป็นเช่นใดก็อยู่ที่การกระทำของตัวบุคคลนั้น

Dumazedier (อ้างถึงใน Russell , 1996 : 83 – 84) ได้ให้ความหมายของการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง คือ การเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของบุคคลนั้นมาจากองค์ประกอบที่สำคัญที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมซึ่ง ทฤษฎีนี้ เรียกว่า “Triparties Theory” ซึ่งได้อธิบายจุดมุ่งหมายของการใช้เวลาว่างไว้ ดังนี้

1. การเข้าร่วมการใช้เวลาว่างผู้เข้าร่วมจะต้องเกิดการผ่อนคลาย (Relaxation) โดยจะทำให้บุคคลนั้นสามารถที่จะผ่อนคลายจากความเมื่อยล้าได้
2. การเข้าร่วมการใช้เวลาว่างผู้เข้าร่วมจะต้องเกิดความบันเทิงใจ (Entertainment) คือ บุคคลที่เข้าร่วมจะต้องมีความสุขสนุกสนาน ได้ปลดปล่อยจากความเบื่อหน่าย

3. การเข้าร่วมการใช้เวลาว่างผู้เข้าร่วมจะต้องเกิดการพัฒนาตนเอง (Personal development) คือ การเข้าร่วมของบุคคลนั้น จะต้องเกิดประสบการณ์ใหม่ ๆ ได้แก่ เกิดการเรียนรู้ด้านทักษะต่าง ๆ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม รวมทั้งบุคคลนั้นจะต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

นอกจากนี้ Dumazedier เขาได้กล่าวว่า การเข้าร่วมการใช้เวลาว่างเป็นกิจกรรมที่บุคคลหรือ กลุ่มองค์กรนั้น ๆ สามารถที่จะกลับไปเข้าร่วมได้อีกและสามารถที่จะปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องซึ่งเวลาว่างจะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย

Kelly (อ้างถึงใน Russell , 1996 : 84 – 86) ได้กล่าวถึงลักษณะของการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของแต่ละบุคคลว่าเป็นสิ่งที่มีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม ตามทัศนคติของแต่ละคน และความอิสระจากปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น ๆ ซึ่งต่อมาเขาได้พัฒนาทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างที่กล่าวถึงลักษณะของประสบการณ์ของแต่ละคนนั้นจะแตกต่างกันซึ่งพบว่าการใช้เวลาว่างจะขึ้นอยู่กับความอิสระของสิ่งที่เขาเลือกและลักษณะของกิจกรรมที่เขาจะทำว่ามีความหมายกับบุคคลนั้นอย่างไร ซึ่งในทฤษฎีการใช้เวลาว่างของ Kelly ได้สร้างไดอะแกรมแสดงเปอร์เซ็นต์ของประสบการณ์การใช้เวลาว่าง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะที่สามารถอธิบายการใช้เวลาว่าง ได้แก่

อิสรภาพ					
		สูง	ต่ำ		
ภายใน	ความหมาย	1. การใช้เวลาว่างแบบไม่มีเงื่อนไข	31%	2. การใช้เวลาว่างแบบคืนสภาพ (ชดเชย 5%)	30%
		3. การใช้เวลาว่างแบบปฏิสัมพันธ์	22%	4. การใช้เวลาว่างแบบ กำหนดบทบาท	17%
สังคม					

ภาพที่ 2 สภาวะของการใช้เวลาว่างในของแต่ละบุคคล

ที่มา: Kelly (อ้างถึงใน Russell, 1996: 84-86)

1. การใช้เวลาว่างแบบไม่มีเงื่อนไข (Unconditional Leisure) ในทฤษฎี ได้กล่าวถึงลักษณะของกิจกรรมว่าเป็นกิจกรรมที่บุคคลนั้น ๆ ได้เลือกโดยการเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นจะเกิด

ความพึงพอใจมาจากภายในจิตใจของคน ๆ นั้น และกิจกรรมบางอย่างให้ที่เราจะมีความหมายในตัวของมันเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เข้าร่วม รู้สึกตื่นเต้น ได้แสดงออกความเป็นตัวของตัวเอง ทำในสิ่งที่สร้างสรรค์ หรือได้รับรู้ถึงความรู้สึกทางอารมณ์

2. การใช้เวลาวางแบบคืนสภาพ (Recuperative) ซึ่ง Kelly ได้กล่าวว่าการใช้เวลาว่างเพื่อคืนสภาพเพื่อเป็นการชดเชยในสิ่งที่เราขาดหายไป จากวิถีชีวิตประจำวัน เช่น เมื่อเราไม่ค่อยได้ดูทีวีในเวลาทำงาน เมื่อมีเวลาวางเราก็ดูทีวี ดูหนังและฟังเพลง ทำกิจกรรมที่ไม่ค่อยได้ทำในวันที่ต้องทำงาน ซึ่งหากเราได้ทำในสิ่งที่ขาดหายไปจะทำให้เรารู้สึกผ่อนคลาย และเพลิดเพลิน

3. การใช้เวลาวางแบบมีความสัมพันธ์ (Relational Leisure) ในทฤษฎีนี้กล่าวถึงการใช้เวลาวางในกิจกรรมที่เลือกนั้นจะเป็นเหตุให้มีสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น ๆ เช่น เพื่อน ครอบครัว โดยบุคคลสามารถที่เลือกที่จะทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน และแสดงถึงคุณค่าของสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงสัมพันธ์ภาพ เช่น การไปเข้าค่ายต่าง ๆ กับครอบครัว ทำให้ครอบครัวภายในครอบครัวดีขึ้น หรือการทำอาหารร่วมกันกับเพื่อน ๆ จะช่วยให้เกิดทักษะในการทำงานการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4. การใช้เวลาวางแบบกำหนดบทบาท (Role – Determined Leisure) ได้กล่าวถึงการเข้าร่วมที่เกิดขึ้นจากการทำให้ผู้อื่นเกิดความพึงพอใจ ในสิ่งที่เราได้ทำ เช่น การทำงานเป็นคนปรุงอาหาร ใช้วิธีการปรุงอาหารโดยใช้ลีลาและท่าทางเพื่อให้ผู้บริการเกิดความพอใจ ซึ่งการทำกิจกรรมนั้นมาจากภาระหน้าที่ที่จะต้องกระทำซึ่งผู้กระทำจะพอใจมากน้อยเพียงนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการและความจำเป็น

จากทฤษฎีการใช้เวลาวางทั้ง 4 แบบ สรุปได้ว่า จะมีความแตกต่างกันเนื่องจากระดับของความอิสระในการเลือกกิจกรรมและความหมายของกิจกรรม ดังเช่น การใช้เวลาวางแบบไม่มีเงื่อนไขจะเกิดจากความอิสระในการเลือกกิจกรรมและมีแรงจูงใจในการเลือกกิจกรรมจากภายในจิตใจ ส่วนการใช้เวลาวางแบบกำหนดบทบาท จะมีความอิสระในการเลือกน้อยและเลือกทำเพราะภาระหน้าที่

Neulinger (อ้างถึงใน Russell , 1996 : 88 -91) เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ซึ่งเขาได้พัฒนาทฤษฎีที่อธิบายการใช้เวลาวาง โดยพิจารณาถึงปัจจัยที่ทำให้มีความแตกต่างระหว่างการเข้าร่วมเวลาวางและการเข้าร่วมกิจกรรมที่ไม่ใช่เวลาวาง ซึ่งในทฤษฎีของ Neulinger กล่าวถึง ปัจจัยแรก) ความอิสระที่มีจะสามารถกำหนดลักษณะของการรับรู้ถึงความอิสระ หมายถึง ความรู้สึกที่เลือกกิจ

กรรมนั้นมีจุดประสงค์ในการเลือกเพื่อที่จะกำหนดทิศทางในการกระทำ ประการที่สอง) คือ แรงจูงใจ เนื่องจากทฤษฎีนี้กล่าวถึงแรงจูงใจจะทำให้บุคคลนั้นปฏิบัติออกมาจากภายในหรือภายนอกจิตใจ ซึ่งทฤษฎีของ Neulinger ได้อธิบายประเภทของแรงจูงใจที่มาจากแรงผลักดันภายในจิตใจ และภายนอกจิตใจ ของประสบการณ์การใช้เวลาว่างที่แตกต่างกัน ไว้ 6 ชนิด ได้แก่

1. ลักษณะของเวลาว่างอย่างแท้จริง (Pure Leisure) การใช้เวลาว่าง เป็นกิจกรรมที่เลือกอย่างอิสระจากตัวเอง เป็นการเวลาว่างที่มีความอิสระจากการถูกควบคุมจากปัจจัยภายนอก เป็นการกระทำที่เกิดจากแรงผลักดันภายในจิตใจ ซึ่งรูปแบบการใช้เวลาว่างอย่างแท้จริงจะสอดคล้องกับทฤษฎีของ Kelly เกี่ยวกับทฤษฎีการใช้เวลาว่างแบบไม่มีเงื่อนไข ที่กล่าวถึง ความอิสระจากตัวเอง และจะก่อให้เกิดความสนุกสนาน และความพึงพอใจในที่สุด

2. ลักษณะของการทำงานในเวลาว่าง (Leisure - Work) กล่าวถึงการใช้เวลาว่างที่เกิดจากประสบการณ์ที่มีอยู่ โดยบุคคลสามารถเลือกได้อย่างอิสระเกิดมาจากสภาวะภายในจิตใจและภายนอกจิตใจ ซึ่งลักษณะของกิจกรรมนั้นไม่เพียงแต่ได้รับความพึงพอใจแล้วแต่ยังเป็นการทำงานไปด้วย เช่น การทำงานเกี่ยวกับซ่อมรถเมื่อมีเวลาว่างก็จะตกแต่งรถ

3. ลักษณะของงานในเวลาว่าง (Leisure – Job) เป็นลักษณะการทำงานที่มาจากความพึงพอใจภายนอก ตัวอย่างเช่น การลดน้ำหนักเพื่อให้สุขภาพดีขึ้น โดยไม่ต้องทำตามแพทย์สั่งหรือนักโปรแกรม

4. ลักษณะการทำงานอย่างแท้จริง (Pure – Work) เป็นลักษณะของพฤติกรรมที่ไม่ใช่การใช้เวลาว่างเพราะเป็นการกระทำที่มาจากภาระหน้าที่อยู่ภายนอกจิตใจ

5. ลักษณะของงานที่ต้องทำ (Work - Job) เป็นรูปแบบของการทำงาน ซึ่งกิจกรรมที่ทำนั้นมาจากแรงจูงใจทั้งภายนอกและภายในจิตใจ การรับรู้ที่เป็นการแสดง การกระทำในพฤติกรรมที่ไม่ใช่เวลาว่าง ไม่ใช่ทำอย่างพึงพอใจ แต่ประสบการณ์การทำงานเป็นสิ่งที่พึงพอใจ

6. ลักษณะของงานอย่างแท้จริง (Pure – Job) กล่าวว่า พฤติกรรมการทำงานอย่างแท้จริง เป็นการบ่งชี้ถึงการกระทำที่ตรงกันข้ามกับเวลาว่าง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่อยู่ภายใต้ข้อบังคับ ไม่ใช่ลักษณะของการให้รางวัลกับตัวเองคนกลุ่มนี้จะทำแต่งงานจะมีความเครียดไม่มีเวลาว่างเพื่อจะให้รางวัลแก่ชีวิตหรือเติมเต็มส่วนที่ขาดหายไป

จากความหมายของสภาวะทางจิตใจ ได้กล่าวถึงกระบวนการที่แสดงออกทางด้านจิตวิทยาของมนุษย์ ซึ่งพฤติกรรมนั้นขึ้นอยู่กับตัวเองมากกว่าที่จะมาจากแรงเสริมจากภายนอก

Murphy (อ้างถึงใน Russell, 1996 :80 -81) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง ว่ามีลำดับขั้นของพฤติกรรม ซึ่งวิธีการประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอน

1. การสังเกตพฤติกรรม (Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นการสังเกตอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การค้นพบในปรากฏการณ์ต่าง ๆ แล้วสามารถที่จะนำมาพัฒนาแนวคิดในขั้นต่อไป

2. การสังเกตพฤติกรรมเครื่องมือ ซึ่งเป็นการนำอุปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้ในการบันทึกและจดจำในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมออกมา เพื่อนำมาเป็นเกณฑ์ในการประเมิน

3. การทดลองสมมติฐาน เป็นขั้นตอนที่ 3 หลักจากที่มีการบันทึกเก็บรายละเอียดต่างๆ จะนำข้อมูลเหล่านั้นมาจัดกระทำเพื่อวางแผนให้สอดคล้องกับลักษณะของพฤติกรรม ซึ่งเป็นวิธีการที่ลองผิดลองถูก แต่ผลที่ออกมาจะทำให้ทราบวิธีการใดที่สามารถนำมาใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพฤติกรรมของกลุ่ม

4. ทฤษฎีรวม คือ เป็นการรวบรวมในพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ได้สังเกตมาตั้งแต่เริ่มต้น เป็นการนำสิ่งที่สังเกตได้มารวบรวมเพื่อที่จะนำไปกำหนดทิศทางให้มีประสิทธิภาพการใช้เวลาว่างให้เกิดประสิทธิภาพและเหมาะสมกับความต้องการในแต่ละระดับ

5. ทฤษฎีหลัก เป็นกระบวนการลำดับสุดท้ายของการสังเกตพฤติกรรม ซึ่งเป็นการดำเนินการนำพฤติกรรมที่เป็นสิ่งที่ดีที่อยู่ในทฤษฎีหลัก นำเอาประสบการณ์ที่ได้นำไปถ่ายทอดเพื่อให้เป็นแนวทางในการนำพฤติกรรมที่ดีมาใช้ในการเลือกใช้เวลาว่างอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถที่จะทำให้การเข้าร่วมนั้นเกิดความพึงพอใจ และนำประสบการณ์ที่ดีมาใช้ครั้งต่อไปหรือสามารถที่จะถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากทฤษฎีการสร้างที่ใช้การสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ นี้ทำให้เราสามารถนำมาปรับใช้กับการให้บริการการใช้เวลาว่างและกิจกรรมนันทนาการ โดยเราสามารถนำทฤษฎีมาจัดให้เหมาะสมกับรูปแบบการใช้เวลาว่างอย่างมีความหมายและเกิดประโยชน์สูงสุด แต่พฤติกรรมมนุษย์แล้วไม่มีทฤษฎีใดที่สามารถอธิบายถึงพฤติกรรมมนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์

Engels and Marx (อ้างถึงใน Russell , 1996 : 82 – 83) ได้อธิบายถึงพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของมนุษย์ว่ามีทฤษฎีที่ผสมผสานกัน เรียกว่า “The Compensatory Theory ทฤษฎีชดเชย และทฤษฎีสอดคล้อง Spillover Theory” ซึ่งทั้งสองทฤษฎีนี้จะให้ความหมายของพฤติกรรมการใช้เวลาว่างซึ่งจะมีมุมมองของพฤติกรรมการใช้เวลาว่างที่ขึ้นอยู่กับความพอใจ

ทฤษฎีชดเชย (Compensation Theory) ทฤษฎีจะอธิบาย พฤติกรรมการใช้เวลาว่างของบุคคลเกี่ยวกับทำอย่างสิ่งบางอย่างเพื่อจะชดเชยในสิ่งที่ขาดหายไป ซึ่งกล่าวถึงการเข้าร่วมในกิจกรรมของบุคคลจะมีความต้องการในกิจกรรมที่มีความตรงกันข้ามกับลักษณะของงานที่ทำอยู่ เช่น การทำงานของลูกจ้าง เป็นงานที่ต้องใช้กำลัง มีการเคลื่อนที่บ่อย ๆ คนกลุ่มนี้ก็จะเลือกกิจกรรมที่สบาย ๆ ไม่มีการเคลื่อนไหวหรือใช้กำลังน้อยโดยการดูทีวี กิจกรรมที่อยู่กับบ้าน ส่วนกลุ่มคนที่ทำงานที่ต้องใช้ความคิดหรือทักษะทางสมองจะเลือกกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวร่างกาย เช่นการออกกำลังกาย การเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ

ทฤษฎีสอดคล้อง (Spillover Theory) ทฤษฎีนี้ อธิบายถึงพฤติกรรมการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของบุคคลที่เลือกทำกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับลักษณะของงานที่ทำอยู่ เช่น การทำงานเกี่ยวกับรถ เมื่อมีเวลาว่างก็จะใช้เวลาในการตกแต่งรถ

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีสอดคล้อง (Spillover Theory) ทฤษฎีชดเชย (Compensation Theory) ทั้งสองทฤษฎีนี้จะมีลักษณะที่ตรงกันข้ามกัน แต่ทั้งสองทฤษฎีจะมีจุดมุ่งหมายของการเข้าร่วมที่เหมือนกัน คือการได้รับความพึงพอใจ และประสบการณ์จากการเข้าร่วมของแต่ละคน

การพัฒนาทางสังคมของวัยรุ่น

การพัฒนาสังคมของวัยรุ่น

ความหมายของวัยรุ่น

วัยรุ่นมาจากภาษาละตินว่า Adolescere แปลว่ากระบวนการงอกงามพ้นจากความเป็นเด็ก ทางจิตวิทยาหมายถึง ภาวะของบุคคลอายุประมาณ 16 – 25 ปี วัยรุ่นเป็นวัยที่มีช่วงเวลายาวนานหลายปี และมีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างทั้งทางร่างกายและพฤติกรรมมีการแบ่งช่วงเวลาให้สั้นลง

คือ 16 – 18 เป็นวัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งวัยนี้เด็กจะมีพฤติกรรมก้ำกึ่งระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ (ปพนณี, 2535 : 28)

วัยรุ่นเป็นวัยของพายุและความกดดัน เป็นวัยของการกระทำที่เหมือนเด็กแต่ก็เหมือนผู้ใหญ่ด้วย ระยะเวลาของวัยรุ่นจัดว่าเป็นระยะที่เริ่มตั้งแต่วัยเด็กตอนปลายจนย่างเข้าสู่วัยผู้ใหญ่จึงอาจมีการแสดงออกถึงการกระทำที่ยังเป็นเด็กอยู่หลายอย่างแม้ว่าจะเป็นเวลาที่เด็กกำลังเจริญเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ วัยรุ่นถูกจัดได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่ไม่สมควรได้รับการปฏิบัติเยี่ยงเด็กแต่ก็ไม่พร้อมที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างผู้ใหญ่ ช่วงเวลาที่อยู่ระหว่างวัยเด็กกับผู้ใหญ่จึงถูกจัดว่าเป็นระยะของวัยรุ่น (เกรียงศักดิ์, 2544 : 18)

วัยรุ่นเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อที่อยู่ระหว่างวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ เรื่องของวัยรุ่นนั้นต้องยอมรับว่ามีความซับซ้อนพอสมควร ถ้าผู้ใหญ่ ทั้งที่เป็นพ่อแม่ผู้ปกครองตลอดจนครูบาอาจารย์ไม่ให้ความสนใจอย่างจริงจัง เราก็คงไม่มีทางรู้จักพวกเขาอย่างแท้จริง นักจิตวิทยาที่ศึกษาเรื่องพัฒนาการของมนุษย์ เช่น เฮิร์ลอค ได้กล่าวว่าวัยรุ่นเริ่มต้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายไปในทิศทางที่แสดงให้เห็นชัดว่าเป็นชายหรือหญิง คือ ระบบสืบพันธุ์เริ่มทำงาน (Reproductive Organs mature and being to function) ซึ่งนักจิตวิทยาได้บัญญัติศัพท์เรียกวัยรุ่นที่เป็นวัยรุ่น โดยพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายดังกล่าวนี้ว่า Puberty ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่วนใหญ่มักจะเริ่มเป็นระยะต้น ๆ ของวัยรุ่นซึ่งจะเกิดความเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง เช่น ขนาด รูปร่าง สัดส่วน การกระทำงานของกลไก อวัยวะภายใน ซึ่งมีผลทำให้ปรากฏลักษณะต่าง ๆ เท่าที่จะมองเห็น เช่น กระดูกเชิงกรานกว้างขึ้น หญิง) กระดูกขากรรไกรกว้างขึ้น ชาย) มีประจำเดือน (หญิง) มีการผิวนิยอก (ชาย(ศรีเรือน, 2549 : 331)

สรุปได้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความสำคัญมากที่สุดระยะหนึ่งของชีวิต เป็นวัยที่มีความคิดหุนหันพลันแล่น เป็นช่วงคาบูกคาบดอก เพราะจะเป็นเด็กก็ไม่ใช่ ผู้ใหญ่ก็ไม่เชิง เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากเด็กเป็นผู้ใหญ่ ร่างกายมีความเจริญเติบโตมีลักษณะทางเพศปรากฏเห็นได้เด่นชัด การทำงานของระบบประสาทและอวัยวะภายในมีผลต่อความเจริญเติบโตและพัฒนาการต่าง ๆ ของเด็ก เป็นช่วงที่ศักยภาพต่าง ๆ สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่ และเป็นช่วงเวลาแห่งการปรับตัวที่สำคัญของพ่อแม่

ช่วงอายุของวัยรุ่น

วัยรุ่นถือว่าเป็นระยะของช่วงที่คั่นกลางระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ซึ่งสามารถแบ่งขีดขั้นได้อย่างแน่นอนว่าควรกำหนดเมื่ออายุเท่าใด โดยทั่วไปถือว่าวัยรุ่นคือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 13 – 20 ปี แต่ทั้งนี้ไม่แน่นอนเพราะบางคนอายุเพียง 17 – 18 ปี ก็แสดงพฤติกรรมว่าเขามีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะฟันสภาพวัยรุ่นได้วัยรุ่นสามารถแบ่งได้ 4 คือ (รอฮานีและคณะ, 2548 : 8 – 9)

1. วัยรุ่นเข้าสู่วัยรุ่น (puberty) มีอายุระหว่าง 11-13 ในเพศหญิง และ 13-15 ปี ในเพศชาย โดยเฉลี่ยแล้วเด็กหญิงจะเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าเด็กชาย ระยะนี้การเจริญเติบโตทางเพศมีขึ้นอย่างสมบูรณ์ทั้งในเด็กหญิงและเด็กชาย เด็กหญิงจะเริ่มมีประจำเดือนเป็นครั้งแรก มีการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางด้านอวัยวะเพศและการเจริญเติบโตของทรวงอก ซึ่งเกิดจากการทำงานของฮอร์โมนที่มีมากขึ้น สำหรับเด็กชายจะมีการหลั่งอสุจิในครั้งแรก มีขนตามอวัยวะเพศ เสียงห้าวขึ้นและมีลักษณะที่เรียกว่าแตกพาน

2. วัยรุ่นตอนต้น (early adolescence) เพศหญิงมีอายุระหว่าง 13-15 ปี เพศชายมีอายุประมาณ 15-17 ปี ระยะนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านร่างกาย จิตใจและความนึกคิด การเจริญเติบโตทางด้านร่างกายในระยะนี้มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป สำหรับพัฒนาการด้านจิตใจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเป็นสำคัญ แม้ว่าลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายจะเป็นสิ่งปกติของเด็กทุกคนเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นก็ตาม แต่ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจของเด็กแต่ละคนมักไม่เหมือนกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของแต่ละคน

3. วัยรุ่นตอนกลาง (middle adolescence) วัยนี้จะมีอายุระหว่าง 15- 18 ปี ในเพศหญิง และ 17-19 ปี ในเพศชาย เด็กในระยะนี้จะมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมากขึ้น ส่วนใหญ่จะคบเพื่อนที่มีรสนิยมคล้ายคลึงกันหรือคนที่ถูกใจกัน เริ่มรู้จักปรับปรุงบุคลิกภาพเลียนแบบผู้ที่ตนยกย่อง ชอบทำสิ่งแปลก ๆ ใหม่ การใกล้ชิดสภาพแวดล้อมใหม่ๆ มีผลต่อพัฒนาการทางสังคมของวัยนี้ เด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองจะกลายเป็นเด็กที่ไวต่อความรู้สึก มีความกระวนกระวายใจต่อคำพูดที่กล่าวออกไป ซึ่งจะต้องอาศัยคำแนะนำจากผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด

4. วัยรุ่นตอนปลาย (late adolescence) มีอายุ 18- 21 ปี ในเพศหญิง และ 19-21 ปีในเพศชาย เป็นระยะที่เริ่มเข้าสู่ภาวะอย่างสมบูรณ์ ในระยะนี้การพัฒนาทางด้านจิตใจมากกว่าทางด้านร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านที่เกี่ยวกับความนึกคิดและปรัชญาชีวิต มีการปรับปรุงร่างกายของตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมมากยิ่งขึ้น โดยพยายามตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง วัยรุ่นตอนปลายมักมีความกระตือรือร้นที่จะสร้างสิ่งประทับใจต่างๆ เพื่อแสดงให้เห็นว่าตนมิได้เป็นเด็กวัยรุ่นอีกต่อไปแล้ว ในระยะนี้จะเริ่มมีการแต่งตัว มีการแสดงออกของความเป็นผู้ใหญ่และมักจะพยายามลอกเลียนแบบผู้ใหญ่ เช่น สูบบุหรี่ ดื่มเหล้า เป็นต้น

วิทยา (2544 : 195) กล่าวถึง อายุเป็นเกณฑ์ ๆ หนึ่งที่ใช้ในการแบ่งวัยรุ่นให้แตกต่างกันไป จากวัยอื่น ๆ การให้นิยามวัยรุ่นโดยใช้อายุมักไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง เพราะเด็กแต่ละคนจะเจริญเติบโตเข้าสู่วัยรุ่นไม่พร้อมกัน กล่าวโดยทั่วไป ช่วงเวลาวัยรุ่นนับจากการเริ่มมีวุฒิภาวะทางเพศที่สามารถจะมีบุตรได้ ดังนั้นการแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่น จึงไม่ได้เป็นกฎที่ตายตัว ทั้งนี้เพราะภาวะการเป็นหนุ่มสาวอาจขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ แบบแผนประเพณีวัฒนธรรม สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่เด็กมีวุฒิภาวะช้านั้น ได้กำหนดช่วงอายุของวัยรุ่นไว้ตั้งแต่ 13 – 25 ปี

นลินี (2546 : 11) มีความเห็นว่า ช่วงเวลาความเป็นวัยรุ่นนั้นยาวนานสมควรแบ่งพัฒนาการออกเป็น 2 ระยะตามความเด่น คือ

1. วัยรุ่นระยะแรกก่อนไปทางเด็กมากกว่าผู้ใหญ่ การเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาการมีมากในทุกทาง วัยรุ่นระยะแรกอยู่ในช่วงอายุ 12 – 14 ปี
2. วัยรุ่นระยะหลังก่อนไปทางผู้ใหญ่มากกว่าเด็ก ลักษณะการเปลี่ยนแปลงเริ่มอยู่ตัว วัยรุ่นระยะหลังหรือวัยรุ่นตอนปลาย เริ่มตั้งแต่ 14 ปีขึ้นไป สู่ความเจริญเต็มที่ตอนอายุ 22 – 25 ปี
 - 1) วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) อายุประมาณ 13- 15
 - 2) วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) อายุประมาณ 15 – 18
 - 3) วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) อายุประมาณ 18 – 21

การแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นนี้ จึงเป็นเรื่องยากที่จะแบ่งให้แน่นอนตายตัว เพราะพัฒนาการของมนุษย์เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไป มิได้หยุดเป็นช่วง ๆ นักจิตวิทยาหลายท่านจึงอาจแบ่งอายุไม่ตรงกันดังได้กล่าวมา

ความต้องการของวัยรุ่น

ความต้องการ คือ ส่วนสำคัญในอันที่จะผลักดันให้ร่างกายเกิดการกระทำและแสดงพฤติกรรมออกมา ความต้องการเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต ชีวิตจะราบรื่นได้ก็ต่อเมื่อความต้องการต่าง ๆ ของชีวิตได้รับการตอบสนอง หากความต้องการไม่ได้รับการตอบสนองก็จะทำให้ร่างกายเกิดความเครียดความไม่มีความสุข มีการดิ้นรน ความต้องการของวัยรุ่นมักจะขึ้นอยู่กับค่านิยม (Value) ที่แต่ละคนยึดถือ และส่วนใหญ่จะยึดถือค่านิยมในกลุ่มที่ตนเข้าร่วม ในวัยรุ่นจะมีความต้องการใหม่ ๆ เกิดขึ้นเพิ่มเติมจากวัยเด็กหลายอย่าง ซึ่งเป็นไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและอารมณ์เด็ก ความต้องการของวัยรุ่นที่สำคัญ คือ (วิทยา, 2544 : 94 -95)

1. ต้องการความรัก วัยรุ่นต้องการความรักจากบุคคลหลายฝ่าย เช่น บิดามารดา ครูญาติพี่น้อง รวมทั้งเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ ความต้องการความรักนี้อาจเป็นเพราะตัวเองคิดว่ามีคนสนใจและรักตัวเองน้อย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย อารมณ์ และจิตใจที่ไม่มั่นคง ไม่มั่นใจในความมีค่าของตนเอง คิดว่าคนอื่นมองไม่เห็นสิ่งเหล่านี้ จึงต้องการเรียกร้องที่จะได้รับความรักและความสนใจมากขึ้น
2. ต้องการเรียนรู้และทดลองเกี่ยวกับเรื่องเพศ เด็กวัยรุ่นจะมีความสนใจในเรื่องเพศและเพื่อนต่างเพศ เป็นวัยที่ต้องการความรู้ความเข้าใจของเพศอย่างถูกต้อง ถ้าถูกกีดกันจะแสดงออกในทางอ้อมโดยการปิดบังหรือโดยการหาความรู้อย่างไม่ถูกวิธี นอกจากความสนใจจะรักแบบหลงใหลใฝ่ฝัน เป็นความรักแบบรุนแรงที่ไม่ค่อยมีเหตุผล
3. ต้องการมีอิสรภาพมากขึ้น สำหรับความต้องการอิสรภาพนั้น จะรุนแรงมากในวัยนี้ เด็กวัยรุ่นต้องการเป็นตัวของตัวเอง ต้องการเป็นตัวของตัวเอง ต้องการตัดสินใจวางแผน วางโครงการของชีวิตและลงมือทำด้วยตนเองจะไม่ชอบให้ผู้ใหญ่ก้าวท่ายในชีวิตของตน และมักคิดว่าผู้ใหญ่ไม่เข้าใจความต้องการของตนเอง

4. ต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม วัยรุ่นเป็นวัยที่อยากให้สังคมยอมรับและชมเชย ต้องการมีชื่อเสียง เค่นดัง รับผิดชอบในกิจกรรมบางอย่างเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคมแต่ทำสำเร็จได้ยากเพราะขาดระบบการทำงานขาดวิจารณญาณของตนเอง และมักคิดว่าผู้ใหญ่จะต้องหาสาเหตุแห่งปัญหาและหาทางแก้ไข

5. ต้องการประสบการณ์ใหม่ ๆ ความต้องการนี้อาจจะรุนแรงมากในวัยรุ่น เช่น ต้องการคบเพื่อนแม้บางครั้งจะขัดกับความรู้สึกของตนเองก็ตาม

6. ต้องการประสบการณ์ใหม่ ๆ ความต้องการนี้อาจจะรุนแรงมากในวัยรุ่น เช่น ต้องการคบเพื่อนใหม่ ต้องการทดลองทำสิ่งต่าง ๆ ตามเพื่อน เช่น การแต่งกายแปลก การติดสิ่งเสพติด การเดินขบวนเพื่อเรียกร้องที่ตนต้องการ

7. ต้องการมีอนาคตต้องการมีความสำเร็จ วัยรุ่นเป็นวัยที่เริ่มสนใจอาชีพต่าง ๆ ต้องการรับผิดชอบ อยากพึ่งตนเอง มีจุดมุ่งหมายในอนาคต มีการวางแผนที่จะประกอบอาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษา

8. ต้องการแบบอย่างที่ดีถึงแม้วัยรุ่นจะชอบความเป็นอิสระ แต่ก็ยังต้องการคำแนะนำที่ดีจากผู้ใหญ่ ต้องการเลียนแบบผู้ใหญ่เห็นได้จากเด็กชายต้องการบิดาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตเด็กหญิงก็ต้องการมารดาเช่นกัน ฉะนั้นผู้ใหญ่ต้องเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กต้องคอยนำทางคอยตักเตือนเมื่อเด็กกระทำผิด และให้รางวัลเมื่อเด็กกระทำความดี ความต้องการทั้ง 8 จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมารดาที่จะต้องเข้าใจและยอมรับลักษณะธรรมชาติของเด็กวัยรุ่น ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เด็กวัยรุ่นได้พัฒนาความคิด ความสามารถและช่วยลดปัญหาช่องว่างระหว่างวัยอีกด้วย

ปัญหาสังคมของวัยรุ่น

ปัญหาของวัยรุ่นจะมีลักษณะต่าง ๆ กัน ดังที่ วิทยา (2544 : 97 – 99) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดจากตัวของวัยรุ่นเอง (Self Originated Aspect) ปัญหาเหล่านี้ ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในช่วงของความเป็นวัยรุ่น คือ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม เชาวปัญญา และอารมณ์ วัยรุ่นจะเกิดความว้าวุ่นใจกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้

เช่น กังวลกับเรื่องสิ่ว เรื่องหนดคราที่เริ่มขึ้น หรือแม้แต่ปัญหาเรื่องการเรียนรู้ที่ยากขึ้นปัญหาการปรับตัวในกลุ่มทั้งเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ

2. ปัญหาที่เกิดจากสังคมมองวัยรุ่นมีปัญหา (Social Response Aspect) มาจากการเปลี่ยนแปลงในตัววัยรุ่นหรือพฤติกรรมที่วัยรุ่นมีต่อการเปลี่ยนแปลงหรือไขว่คว้า เพื่อจะได้มาซึ่งความต้องการตามวัยรุ่นที่สังคมแวดล้อม ซึ่งพ่อแม่ ผู้ใหญ่ไม่เข้าใจ และมองว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นปัญหาการแต่งตัวแปลก ๆ การไว้ผมยาว การอยากเด่นอยากเล่นดนตรีทำให้สนใจการเรียนน้อยลง อยากมีเพื่อนมาก ๆ รวมตัวเป็นกลุ่มใหญ่ทั้งชายและหญิง

3. ปัญหาที่เกิดจากปฏิกิริยาต่อต้านของวัยรุ่นที่มีต่อสังคม (Reaction Aspect) ปัญหานี้เป็นปัญหาที่ร้ายแรงและเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไข เป็นปัญหาที่เด่นชัด วัยรุ่นจะเกิดปฏิกิริยาเมื่อเขาคิดว่าผู้ใหญ่หรือสังคมไม่เข้าใจสิ่งที่เขาจะกระทำหรือแสดงออกมานั้นเป็นไปในลักษณะของการต่อต้านกฎเกณฑ์หรือผู้ใหญ่ หรือเป็นการประชดตัวเองเพราะคิดว่าผู้ใหญ่ไม่เข้าใจเขา การประชดนี้พบบ่อยในวัยรุ่น เนื่องจากเป็นวัยที่ยังไม่มีความยังคิดที่ดี การใช้เหตุผลเป็นไปค่อนข้างยาก อารมณ์ของความเป็นเด็กยังมีอยู่มาก พลังงานความคิดและพลังงานฝ่ายกายมีมาก ปฏิกิริยาหรือการกระทำประชดนี้จึงค่อนข้างรุนแรงมากกว่าเดิม ๆ หรือผู้ใหญ่จะลงมือทำ

ปัญหาที่เกิดจากวัยรุ่นนอกจากที่กล่าวมาลักษณะของครอบครัวก็ทำให้เกิดปัญหาได้เช่นเดียวกัน ลักษณะของครอบครัวที่ทำให้เกิดปัญหาการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่น

1. พ่อแม่ชอบตำหนิ หรือจับผิดลูก
2. พ่อแม่ไม่สนใจหรือเอาใจใส่ดูแลคนใกล้ชิดลูก
3. พ่อแม่พูดไม่ตรงความจริงกับลูก
4. คนในครอบครัวเลียนแบบผิด ๆ จากสื่อมวลชน
5. ลักษณะของพ่อแม่ที่ไม่เหมาะสม

6. พ่อแม่ไม่ใช่นักฟังที่ดี
7. พ่อแม่ไม่พัฒนาเอง เพราะคิดว่าดีแล้ว รู้แล้ว พอแล้ว
8. พ่อแม่ไม่ชมลูก

ข้อคิดในการช่วยเหลือบุตรวัยรุ่นที่มีปัญหา

1. ควรเป็นพวกเดียวกับลูก อย่าตีตราหรือมีอคติว่าลูกเป็นคนไม่ดี
2. เลือกแก้ปัญหาทีละปัญหา โดยเลือกเรื่องที่สำคัญเป็นอันดับแรก
3. ยืดหยุ่นหรือหาทางออกอื่น ๆ ให้ลูกบ้าง เช่น กำหนดทุกวันเลิกเรียนให้กลับบ้านวันเสาร์ วันอาทิตย์ อาจจะเปิดโอกาสให้ลูกไปเที่ยวหรือเล่นกีฬากับเพื่อนได้
4. ไม่ควรใช้วิธีด่าทอหรือลงโทษรุนแรง เพราะวัยรุ่นโตแล้ว เข้าใจเหตุผลได้ดี
5. ปัญหาวัยรุ่นบางอย่างซับซ้อน พ่อแม่แก้ไขเองไม่ได้ ควรปรึกษาหรือขอความร่วมมือในการแก้ไขปัญหามาจากครูหรือผู้เชี่ยวชาญ

วัยรุ่นจึงจัดเป็นวัยวิกฤต เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพจิต ด้วยพัฒนาการตามวัย ซึ่งเป็นพื้นฐานเดิมอยู่แล้ว อีกทั้งเป็นช่วงเวลาที่มนุษย์มีความสับสนทางจิตใจมากที่สุดกว่าวัยอื่น ๆ ดังนั้นวัยรุ่นที่อยู่ในภาวะเสี่ยงสูง เช่น มีสภาพครอบครัวแตกแยก มีฐานะทางเศรษฐกิจยากจน หรือมีความพิการทางด้านร่างกาย จะยังมีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดปัญหามากขึ้น ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าปัญหาของวัยรุ่นนั้นมีมากมาย และมักเกิดขึ้นเป็นประจำซึ่งก่อให้เกิดความหนักใจต่อพ่อแม่ ซึ่งกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมและปัญหาจิตใจของวัยรุ่น

พัฒนาการทางด้านสังคมของวัยรุ่น

พัฒนาการ (Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านโครงสร้างและแบบแผนของอินทรีย์ทุก ๆ ส่วน การเปลี่ยนแปลงนี้จะพัฒนาไปเรื่อย ๆ จากระยะหนึ่งไปสู่ระยะหนึ่งอันจะทำให้มีลักษณะและความสามารถใหม่ ๆ เกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดความเจริญเติบโตตามลำดับทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม (เกรียงศักดิ์, 2544 : 21)

วัยรุ่นชอบออกงานสังคมมากขึ้น โดยเลือกออกงานสังคมกับเพื่อนที่สนิทรู้ใจและเข้ากันได้ดี มีความสนใจคล้าย ๆ กัน วัยรุ่นใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับกลุ่มเพื่อนมากกว่าครอบครัว ใ่วางใจกลุ่มเพื่อนมากกว่าบิดามารดาหรือบุคคลในครอบครัว การเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนจะทำให้วัยรุ่นเกิดความมั่นใจและภาคภูมิใจในตนเอง ดังนั้น กลุ่มเพื่อนจึงเป็นสังคมที่สำคัญมากและส่งผลกระทบทั้งทางด้านและด้านลบต่อวัยรุ่น วัยรุ่นต้องการความเป็นอิสระและความเป็นตัวของตัวเอง จึงมีแนวโน้มที่จะแยกจากครอบครัวมากขึ้นและเป็นสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับบิดามารดาและบุคคลในครอบครัวได้ง่าย ความขัดแย้งจะเกิดขึ้นมากในวัยรุ่นตอนต้นเนื่องจากช่วงนี้เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านร่างกาย ความคิด อารมณ์และสังคม ดังนั้น สัมพันธภาพที่ดีระหว่างบิดามารดาและบุคคลในครอบครัวจะช่วยประคับประคองให้วัยรุ่นผ่านพ้นวิกฤติในระยะนี้ได้

วัยรุ่นให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ของตนเองมาก พิถีพิถันกับเครื่องแต่งกายและใช้เวลานานในการแต่งตัว มีการเปลี่ยนแปลงตามแฟชั่นอย่างรวดเร็วเพื่อต้องการเด่นและเป็นที่สนใจของบุคคลอื่น การแต่งตัวของวัยรุ่นมักเป็นลักษณะที่เด่นสะดุดตาทั้งเสื้อผ้าและทรงผม ซึ่งบางครั้งอาจจะดูไม่เหมาะสมและเป็นสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นและผู้ใหญ่ได้เช่นเดียวกัน

รุจา (2547 : 36) ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของวัยรุ่นถือเป็นพัฒนาการที่สำคัญอีกด้านหนึ่งเมื่อเด็กเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับเจตคติและพฤติกรรมทางสังคมทุกอย่างวัยรุ่นต้องการ อิสรภาพในการคบเพื่อน การเที่ยวเตร่ เมื่อวัยรุ่นรู้สึกขาดความมั่นใจ พวกเขาจะชดเชยด้วยการหันหาเพื่อน เด็กวัยรุ่นจึงมีพฤติกรรมต่อต้านแลไม่ยอมสนทนากับสมาชิกในบ้าน แต่อยากคุยกับเพื่อนมากกว่าเพราะรู้สึกอิสระดี การคบเพื่อนก็ให้ประโยชน์หลายอย่างแก่เด็ก เช่น การปรับตัว การวางตัวให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน การเสียสละ การ

ประนีประนอมระหว่างกลุ่ม เพราะการปรับตัวให้เข้ากับสังคมถือเป็นงานพัฒนาการที่ยากที่สุดของวัยรุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตัวให้เข้ากับเพศตรงข้าม

1. การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น

ทิสนา (2545 : 77) กล่าวถึง การสร้างสัมพันธภาพหรือมนุษยสัมพันธ์เป็นหัวใจของการอยู่ร่วมกันและการทำงานร่วมกันนั้นเป็นสิ่งที่ต้องติดต่อสัมพันธ์กัน และการติดต่อสัมพันธ์กันนี้ทำให้เกิดความพอใจและไม่พอใจที่จะอยู่หรือทำงานร่วมกัน ดังนั้น เรื่องของการสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างบุคคล จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นสำหรับการทำงานร่วมกันเป็นทีม เพราะหากคนในกลุ่มขาดความเข้าใจอันดีต่อกัน ขาดความพอใจและเต็มใจในการสร้างสัมพันธภาพกันแล้ว การที่จะอยู่ร่วมใจกันทำงานให้บรรลุผลสำเร็จย่อมเป็นไปได้ยาก

1.1 กระบวนการสร้างสัมพันธภาพ

ทิสนา (2545: 78 -80) กล่าวถึง การสร้างสัมพันธภาพกับระหว่างบุคคลอื่น เป็นความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งหลักของการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นจะต้องเข้าใจในหลักการดังต่อไปนี้

1. ธรรมชาติของมนุษย์

คนเราทุกคนมีสิ่งที่เหมือนกันและแตกต่างกันเป็นธรรมชาติ สิ่งที่แตกต่างกันนี้ทำให้แต่ละคนมีเอกลักษณ์เฉพาะตน เราจึงต้องยอมรับความแตกต่างนี้ จะคาดหวังให้คนอื่นมาเหมือนเราหรือเป็นอย่างเราเป็นไปได้ ดังนั้นหากเราเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์แล้วเราจึงควรปฏิบัติตนดังต่อไปนี้

1.1 ไม่มองบุคคลแต่เพียงด้านเดียว ยึดติดและตัดสินบุคคลในด้านหนึ่งด้านใดแต่เพียงด้านเดียว

1.2 ควรเปิดโอกาสให้ตนเองและบุคคลที่เรามีประสบการณ์ต่อกันในทางลบ ได้มีประสบการณ์ในมิติด้านอื่นบ้าง เป็นการเปลี่ยนมุมมองของเรา เพื่อความเข้าใจบุคคลนั้นและสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้เกิดขึ้น

1.3 พึงตระหนักว่า ไม่มีบุคคลใดที่จะดีพร้อมในทุกเรื่อง ซึ่งจะทำให้เกิดการยอมรับในบุคคลได้ง่ายขึ้นและเมื่อไปพบกับมิติที่เสียของบุคคลนั้นในภายหลัง จะสามารถปรับตัวปรับใจได้

2. กระบวนการสร้างสัมพันธภาพ

การจะสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันนั้น จำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจในเรื่องของธรรมชาติมนุษย์เข้าใจในเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล ความเข้าใจดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานช่วยให้บุคคลเกิดความเข้าใจในพฤติกรรม และความรู้สึกก็นึกคิดของผู้อื่น ซึ่งกระบวนการสร้างความสัมพันธภาพระหว่างผู้อื่นสามารถที่จะส่งผลดีที่เห็นได้ชัดเจนดังนี้คือ

2.1 ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ลึกซึ้ง แน่นแฟ้น เป็นสัมพันธภาพในทางที่ดีและสร้างสรรค์

2.2 ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามส่วนตน เพราะจะทำให้บุคคลได้ลดจุดบอดของตนเอง และอาจค้นพบและพัฒนาสมรรถภาพที่ซ่อนเร้นตัวของแต่ละบุคคลได้

2.3 ก่อให้เกิดความเจริญงอกงาม และเกิดประโยชน์แก่หมู่คณะและสังคม

1.2 หลักการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น

ปรียาพร (2547 : 101) กล่าวถึง หลักของการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น เป็นความสามารถที่แต่ละคนจะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นเพื่อนร่วมงาน มีดังนี้

1. รู้จักและไว้วางใจในบุคคลอื่น การรู้จักบุคคลอื่นยังไม่เพียงพอ การไว้วางใจในตัวบุคคลอื่นก็เป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะสร้างความสัมพันธภาพระหว่างบุคคลด้วย

2. การติดต่อกับบุคคลอย่างตรงไปตรงมาและถูกต้อง ไม่มีความลำเอียง
3. การยอมรับและสนับสนุนซึ่งกันและกัน
4. การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และแก้ปัญหามีเหตุผลร่วมกัน

หลักการ แนวคิดและวิธีการต่าง ๆ ล้วนเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างตนเองกับบุคคลอื่นทั้งสิ้นในการทำงานร่วมกันจะดำรงอยู่ได้ ต้องอาศัยสัมพันธภาพที่เหนียวแน่น สมาชิกกลุ่มควรมีความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้อื่นและปฏิบัติต่อกันอย่างเหมาะสมส่งเสริมสนับสนุนกันอย่างสร้างสรรค์ มีความไว้วางใจกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันในการทำงานต่อไป

2. การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น

พงศ์ (2546 : 127) กล่าวถึง การติดต่อสื่อสารเป็นการสร้างความเข้าใจจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่ง หรือจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เป็นกระบวนการในการส่งข่าวสารระหว่างบุคคล ปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

ปรียาพร (2547 : 145) กล่าวถึง การติดต่อสื่อสารเป็นกระบวนการที่นำเอาข่าวสารจากบุคคลหรือกลุ่มไปสู่บุคคลอื่น การติดต่อสื่อสาร จึงเป็นการสื่อความเข้าใจและความหมาย ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกัน ระหว่างบุคคลเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ซึ่งบทบาทของการสื่อสารมีดังนี้

1. เป็นการแสดงบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นการติดต่อระหว่างบุคคล
2. เป็นการแสดงบทบาทของการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล เป็นการสื่อความหมายกันในห้องกรและหน่วยงาน
3. เป็นการแสดงบทบาทของการตัดสินใจ การตัดสินใจสั่งการในเรื่องต่าง ๆ จากฝ่ายบริหารไปยังพนักงาน

ความสำคัญของการติดต่อสื่อสาร การติดต่อสื่อสารเป็นการติดต่อระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคนอื่น และการติดต่อสื่อสารนั้นต้องการแลกเปลี่ยนความหมายในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อื่นได้รับหรือมีส่วนร่วมในความรู้สึกนั้น ซึ่งต้องการความเข้าใจในความหมายที่ติดต่อสื่อสาร การติดต่อสื่อสารต้องการสัญลักษณ์ ซึ่งอาจจะออกมาเป็นภาษา สัญลักษณ์ เสียงบันทึกข้อความ จดหมายที่สื่อความหมายที่ต้องการได้

2.1 องค์ประกอบของการสื่อสาร

วิรัช (2531 : 234) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการสื่อสาร มีดังนี้

1. ผู้ส่งสาร หมายถึง ผู้ที่ส่งสารที่ต้องการให้ผู้อื่นรับทราบโดยทางวาจา ทางสัญญาณ หรือท่าทาง
2. ผู้รับสาร หมายถึง ผู้ที่รับสารที่ผู้ส่งสารส่งมาให้ไม่ว่าจะเป็นโดยวาจา ทางสัญญาณ หรือท่าทาง
3. สารหรือข่าวสาร หมายถึง เนื้อหาหรือเรื่องราวที่ผู้ส่งสารส่งไปให้ผู้รับสาร
4. สื่อ หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร เพื่อช่วยให้การส่งหรือรับสารเป็นไปอย่างสะดวกและชัดเจน
5. สภาพแวดล้อมภายนอกขณะสื่อสารความหมาย หมายถึง สภาพแวดล้อมรอบตัวของผู้ส่งและผู้รับสารขณะสื่อความหมายกันอยู่ เช่น เสียง แสง กลิ่น กิจกรรมต่างๆ เป็นต้น
6. สภาพแวดล้อมภายในขณะสื่อสารความหมาย หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในตัวของผู้ส่งและผู้รับสารขณะสื่อสารความหมาย

2.2 สาเหตุสำคัญที่ทำให้การสื่อสารขาดประสิทธิภาพ

1. สาเหตุทางด้านผู้ส่งสาร ได้แก่ ความสามารถทางด้านการใช้ภาษาทั้งทางคำพูดและท่าทางของผู้ส่งสาร ความเข้าใจของผู้ส่งสารในเรื่องที่จะสื่อไปให้ผู้รับเข้าใจ สภาวะทางจิตของผู้ส่งสาร ความจำกัดด้านการรับรู้ การแปลความหมายของผู้ส่งสาร และความมั่นใจของผู้ส่งสารในการส่งสาร

2. สาเหตุจากผู้รับสาร ได้แก่ สมาธิการฟังของผู้รับสาร ความจำกัดด้านความจำ ความจำกัดด้านการรับรู้ สภาวะจิตใจของผู้รับสารขณะรับสาร การแปลความหมายของผู้รับสาร เจตคติของผู้รับสารที่มีต่อผู้ส่งสาร ความสนใจของผู้รับสารในสารที่ส่งมา

3. สาเหตุจากสารที่ส่งไป ได้แก่ ความชัดเจนของสาร ความต่อเนื่องของสาร ความยาวของสาร สาระสำคัญและความละเอียดของสาร ความน่าสนใจของสาร

4. สาเหตุทางด้านสื่อ ได้แก่ การขาดสื่อที่จะช่วยให้การส่งสารและรับสารเป็นไปอย่างชัดเจน สื่อที่ใช้ไม่มีความเหมาะสม การใช้สื่อไม่มีประสิทธิภาพ

5. สาเหตุทางด้านสภาพแวดล้อมภายนอกขณะสื่อสาร ได้แก่ การรบกวนจากสิ่งแวดล้อมภายนอกขณะที่ผู้ส่งและรับสารกำลังส่งและรับสาร

6. สาเหตุทางด้านสภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ สภาวะทางร่างกายจิตใจและความคิดของผู้ส่งสารและผู้รับสาร สามารถรบกวนการสื่อความหมายและทำให้การสื่อความหมายขาดประสิทธิภาพได้

ทิสนา (2545 : 49) กล่าวถึงหลักการสื่อความหมายหรือการเป็นการพูดที่ดีได้ดังนี้

1. ผู้พูดที่ดีควรทำความเข้าใจในสารหรือเนื้อหาสาระที่จะต้องพูดสื่อไปยังผู้อื่น เพื่อจะได้เกิดความมั่นใจในการสื่อสารและจะได้ไม่เกิดความผิดพลาด

2. ผู้พูดที่ดีจำเป็นต้องวิเคราะห์จุดมุ่งหมายในการพูดของตนว่า พูดเพื่ออะไรและสามารถเรียบเรียงเรื่องที่พูดให้สื่อวัตถุประสงค์ของตนเองได้
3. ผู้พูดที่ดีจำเป็นต้องรู้จักเลือกใช้ถ้อยคำหรือภาษาให้เหมาะสมกับผู้รับ
4. ผู้พูดที่ดีจำเป็นต้องรู้จักพูดให้เหมาะสมกับกาลเทศะ
5. ผู้พูดที่ดีจำเป็นต้องพูดให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย พูดชัดเจนชัดถ้อยชัดคำ
6. ผู้พูดที่ดีควรรู้จักใช้น้ำเสียงและท่าทางประกอบการพูด
7. ผู้พูดที่ดีควรสังเกตปฏิกิริยาของผู้รับฟังขณะที่พูด
8. ผู้พูดที่ดีควรมองหน้าผู้ฟังขณะพูด เพื่อช่วยให้ผู้ฟังมีความรู้สึว่าผู้พูดกำลังพูดด้วย
9. ผู้พูดที่ดีควรรู้จักเว้นจังหวะในการพูด เพื่อให้ผู้ฟังได้สนทนาโต้ตอบหรือซักถาม
10. ผู้พูดที่ดีไม่ควรผูกขาดการพูดแต่เพียงผู้เดียว ควรให้ผู้อื่นได้โต้ตอบบ้าง
11. ผู้พูดที่ดีไม่ควรพูดนานหรือยาวเกินไป
12. ผู้พูดที่ดีไม่ควรพูดแข่งคนอื่น เป็นการเสียมารยาทในการพูด
13. ผู้พูดที่ดีควรรู้จักควบคุมอารมณ์ในการพูด ไม่ใช้อารมณ์กับผู้ฟัง
14. ผู้พูดที่ดีจำเป็นต้องทบทวนความเข้าใจของผู้ฟัง

ทิสนา (2545 : 50) กล่าวถึงหลักการเป็นผู้ฟังที่ดีจะต้องมีศิลปะในการฟัง เพื่อช่วยให้การฟังนั้นได้ประโยชน์ ควรมีลักษณะดังนี้

1. ฟังด้วยความสนใจ ด้วยความตั้งใจและการกระตือรือร้นที่จะฟัง
2. ฟังผู้พูดทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประชุมกลุ่ม
3. ฟังให้เข้าใจความหมาย เพื่อจับใจความของเนื้อหาให้ถูกต้องว่าผู้พูดทุกคน
4. ฟังโดยสังเกตอย่างถี่ถ้วน หมายถึงการฟังทั้งเนื้อหาสาระและสำเนียง
5. ฟังด้วยความอดทน หมายถึง อดทนฟังผู้พูดจนจบโดยไม่พยายามคาดเดาล่วงหน้า
6. ฟังโดยไม่คิดเตรียมตัวโต้ตอบในขณะที่ฟังเพื่อจะได้มีสมาธิ
7. ฟังโดยไม่ถือการเล่าสนวนเป็นเรื่องใหญ่
8. ฟังโดยไม่ขัดคอ หมายถึง ไม่ขัดขวางผู้พูดด้วยการซักถามฉกฉวยให้จุ่ม
9. ฟังเพื่อพยายามหาข้อตกลง
10. ฟังอย่างเข้าซึ่งถึงจิตใจของผู้พูด
11. ฟังด้วยจิตว่างปราศจากอคติ

การที่จะสามารถปฏิบัติตนให้เป็นผู้พูดหรือผู้ฟังที่ดี เป็นสิ่งที่ไม่ได้ทำกันง่าย ๆ ดังนั้น สมาชิกทุกคนจะต้อง หมั่นเตือนตนเอง และพยายามฝึกฝนตนเองให้ฝึกปฏิบัติอยู่เสมอ จนกระทั่งเกิดความชำนาญ คุณสมบัติใดที่ขาดไป

3. การทำงานร่วมกับผู้อื่น

3.1 ความหมายของการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ทิสนา (2545: 10) กล่าวถึง การทำงานร่วมกับผู้อื่นในที่นี้ใช้ในความหมายเดียวกันกับการทำงานเป็นทีม หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลเข้ามาร่วมปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ การมาร่วมกันปฏิบัติงานนี้จะนำไปอย่างราบรื่นและจะประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยและองค์ประกอบหลายประการในการทำงานร่วมกัน การที่บุคคลมารวมกันเป็นกลุ่มและทำงานในลักษณะเป็นทีมนี้ไม่ใช่เพียงแต่การนำบุคคลหลาย ๆ คนมารวมกันเท่านั้น การรวมกลุ่มที่มีลักษณะของการทำงานเป็นทีม จำเป็นต้องประกอบไปด้วย ดังนี้

1. การมีเป้าหมายร่วมกัน กล่าวคือ บุคคลที่มาร่วมกันนั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์ในการมาร่วมกัน คือจะต้องมีการรับรู้และเข้าใจในเป้าหมายร่วมกันว่าจะทำอะไรให้เป็นผลสำเร็จ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน กล่าวคือ บุคคลที่มาร่วมกลุ่มต้องมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานเพื่อให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง
3. การติดต่อสื่อสารกันในกลุ่ม กล่าวคือ บุคคลร่วมกลุ่มนั้นจะต้องมีการสื่อความหมายกัน เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน
4. การประสานงานกันในกลุ่ม กล่าวคือ บุคคลร่วมกลุ่มนั้นจะต้องมีการสื่อความหมายกัน เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน
5. การตัดสินใจร่วมกัน กล่าวคือ บุคคลที่ร่วมกลุ่มต้องมีโอกาสตัดสินใจงานที่ทำร่วมกันในระดับใดระดับหนึ่ง
6. การมีผลประโยชน์ร่วมกัน กล่าวคือ สมาชิกกลุ่มต้องมีโอกาสได้รับการจัดสรรผลตอบแทนที่กลุ่มจะได้รับจากการทำงานร่วมกัน

การรวมกลุ่มใดก็ตามที่ประกอบไปด้วยปัจจัยทั้ง 6 ประการดังกล่าวแล้ว ถือว่ากลุ่มนั้นมีลักษณะของการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม แต่การทำงานเป็นทีมของกลุ่มนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความสมบูรณ์ของปัจจัยดังกล่าวด้วย

3.2 ความสำคัญของการทำงานกลุ่มกับผู้อื่น

ความสำคัญของการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มนั้นเป็นเรื่องที่เห็นได้ทั่วไป แต่เพื่อให้เห็นถึงความจำเป็นอย่างเด่นชัด มีดังนี้

1. มนุษย์ทุกคนมีความจำกัดในเรื่องพลัง การทำงานใดๆ แต่เพียงคนเดียวให้สำเร็จนั้นย่อมเป็นการยากโดยเฉพาะงานกลุ่มใหญ่ กำลังคนเดียวนั้นคงทำไม่ได้ จำเป็นต้องพึ่งพากำลัง พึ่งแรงผู้อื่น โดยเฉพาะในการทำงานใหญ่ๆ หรือการทำงานที่สลับซับซ้อน
2. มนุษย์ทุกคนมีความจำกัดและความแตกต่างในเรื่องสติปัญญาความสามารถ เพราะหลายคนสามารถช่วยกันคิดช่วยกันดูได้กว้างขวางขึ้น รอบคอบขึ้น
3. มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ที่อยู่อย่างโดดเดี่ยวลำพังไม่ได้ จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การที่มนุษย์ได้ชื่อว่าเป็นสัตว์สังคมนี้ ก็เพราะมนุษย์มีความต้องการที่จะปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น การที่มนุษย์มีโอกาสที่จะอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่น จึงเป็นการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นของมนุษย์
4. ลักษณะของสังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่มีการทำงานร่วมกันในทุกระดับและทุกองค์กร หากเราไม่มีความสามารถในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มแล้ว ก็จะเกิดปัญหาในทุกระดับและทุกองค์กร ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อความเป็นอยู่และความเจริญก้าวหน้าของสถาบันและประเทศ
5. การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ให้ผลงานที่ดีกว่าการทำงานเดี่ยว เนื่องจากการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นทีมนั้น มีพลังมากกว่าการนำพลังของแต่ละบุคคลมารวมกัน
6. การที่บุคคลมีโอกาสมารวมกลุ่มกันทำงานเป็นทีมนี้ช่วยให้บุคคลนั้นได้เรียนรู้จากผู้อื่น เกิดเป็นความเจริญงอกงามแห่งตนขึ้น

จากเหตุผล 6 ประการดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม หากสมาชิกมีความเข้าใจและฝึกปฏิบัติตนให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะเป็นประโยชน์ทั้งตนเองและสังคมโดยรวม

3.3 องค์ประกอบที่สำคัญของการทำงานร่วมกับผู้อื่น

การทำงานร่วมกับผู้อื่นจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความสมบูรณ์ของปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของการทำงาน บทบาทของผู้ร่วมกลุ่มในการทำงาน การสื่อความหมาย การประสานงาน และการจัดสรรผลประโยชน์ที่ร่วมกัน เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ประการที่ขาดเสียไม่ได้ก็คือ

1. องค์ประกอบด้านผู้นำกลุ่ม ผู้นำนับเป็นบุคคลที่สำคัญมากในการดำเนินงานของกลุ่ม กลุ่มใดที่มีผู้นำที่มีคุณสมบัติที่ดี รู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน และมีทักษะในการปฏิบัติตามบทบาทก็จะนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จ
2. องค์ประกอบด้านบทบาทสมาชิกกลุ่ม สมาชิกกลุ่มทุกคนตระหนักในความสำคัญของตน และพยายามปฏิบัติตนในกลุ่มการทำงานในฐานะสมาชิกที่ดีของกลุ่ม การทำงานก็ย่อมดำเนินงานไปเป็นด้วยดี
3. องค์ประกอบของกระบวนการทำงาน กลุ่มใดก็ตามหากมีผู้ดำดี มีสมาชิกภายในกลุ่มดีแล้วจะต้องมีการวางแผนการบวนการทำงานที่ดีด้วย จึงจะสามารถปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม กลุ่มนั้นก็จะประสบผลสำเร็จในการทำงาน

จากเหตุผลหลายประการของการทำงานร่วมกับผู้อื่น หลักในการทำงานร่วมกับผู้อื่น สมาชิกทุกกลุ่มที่ทำงานเป็นทีมที่ใหญ่หรือเล็กก็ตาม หากกลุ่มใดมีผู้นำและสมาชิกที่ดีและมีกระบวนการทำงานที่ดี กลุ่มนั้นย่อมมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จได้สูง

4. การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นผลรวมของการปฏิบัติ ความประพฤติดระหว่างบุคคล ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลได้ร่วมกัน ทำกิจกรรมและมีส่วนร่วมในด้านการติดต่อสื่อความหมาย ความร่วมมือ การเปลี่ยนแปลงการแก้ปัญหาและการจูงใจ ซึ่งกันและกัน (ปรียาพร, 2547 : 102)

แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีดังนี้

1. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Interaction) เป็นผลขององค์ประกอบของบุคคลที่มีต่อกัน 3 ประการคือ

1.1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งจะประกอบด้วย

1.1.1 เป้าหมายและความต้องการของบุคคลนั้น เช่น ความต้องการความสุข ความรัก ชื่อเสียงเกียรติยศและความสำเร็จในชีวิต เป็นต้น

1.1.2 ความเชื่อและศรัทธาระเบียบประเพณีที่บุคคลนั้นยึดถือ

1.1.3 ความรู้ ทักษะและความสามารถของบุคคลนั้น

1.1.4 ค่านิยมที่บุคคลนั้นยึดถือ

1.2 ความนึกคิดเกี่ยวกับตน เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์ของบุคคลที่แตกต่างจากบุคคลอื่น ๆ

1.3 ตัวกำหนดอื่นที่จูงใจให้คนกระทำการพฤติกรรม ได้แก่ ความต้องการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของของความต้อการเป็นสมาชิกร่วมกัน ที่ทำให้บุคคลเข้าหากัน

2. แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีสามมติของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นด้วยความเคารพในหน้าที่และสิทธิของเรา

2.1 การรวมกลุ่ม (Inclusion) เป็นความต้องการที่จะมีปฏิสัมพันธ์และสัมผัสกับบุคคลอื่น

2.2 การควบคุมใกล้ชิด (Control) เป็นความต้องการที่จะคงไว้ซึ่งความพึงพอใจซึ่งกันและกัน โดยการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นด้วยความเคารพในหน้าที่และสิทธิของเรา

2.3 ความใกล้ชิดผูกพัน (Affection) เป็นความต้องการด้านความรักใคร่และความพึงพอใจซึ่งกันและกันเมื่อเกิดกลุ่มขึ้น การเข้ามารวมกันจะเกิดขึ้น บุคคลจะผูกพันกับสมาชิกในกลุ่มการเข้ามามีส่วนร่วม ทำให้เกิดความควบคุมใกล้ชิดและเกิดความรับผิดชอบในอำนาจหน้าที่ของแต่ละคน สมาชิกจะพยายามสร้างสถานการณ์ที่จะไปสู่รักใคร่ในกลุ่ม เพื่อให้เกิดสภาพที่จะอยู่ร่วมกันได้

3. การสนับสนุนจากสังคม (Social Support) เป็นการแสดงถึงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่กล่าวถึงการสนับสนุนจากสังคมว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ติดต่อกันและมีส่วนร่วมกันใน 4 ประการคือ

3.1 การมีส่วนร่วมทางอารมณ์ ได้แก่ ความเห็นอกเห็นใจและรักใคร่ชอบพอ

3.2 ความช่วยเหลือกันทางวัตถุและการให้บริการ

3.3 การให้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งรอบข้าง

3.4 การให้การประเมินผลจากข่าวสาร

บุคคลนั้นเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมความหมายของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจึงไม่ได้แสดงถึงกระบวนการของบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อกันเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการเป็นสมาชิก เป็นที่รวมของการมีส่วนร่วม ในความคิดเห็นและบทบาทที่แตกต่างกัน คนต้องการมีสังคมและอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม คนจึงต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์การและประสิทธิภาพขององค์กร

พฤติกรรมทางสังคมและกระบวนการพัฒนาของวัยรุ่น

Kleiber (1999 : 18) กล่าวถึงพฤติกรรมทางสังคมของวัยรุ่นเกี่ยวกับกิจกรรมการใช้เวลาว่างที่ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้านคือ

1. การแสดงบทบาททางสังคม หมายถึง การที่บุคคลได้แสดงออกในสิ่งที่จะต้องกระทำต่อกันตามสถานภาพ หน้าที่ เพื่อเสริมสร้างให้เกิดความสมดุลกันในสังคมและเกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของสังคม
2. การสนับสนุนและการให้ความร่วมมือ หมายถึง การช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นการแสดงออกถึงความมีน้ำใจ การเห็นความสำคัญของผู้อื่น การยอมรับและการมีส่วนร่วมภายในสังคม
3. การรู้จักตนเอง หมายถึง การประเมินคุณภาพทางจิตใจ ความเป็นตัวของตัวเอง การมองโลกในแง่ดี มีการเรียนรู้ เชื่อมั่น และการเห็นคุณค่าของตนมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

กลยุทธ์ของกระบวนการพัฒนาของวัยรุ่น

Lichfield and Darin (อ้างถึงใน Ravenscroft, 1992 : 41) ให้ความหมายของการพัฒนาว่าเป็นกระบวนการที่พยายามที่จะปรับปรุงสถานะความเป็นอยู่ของบุคคล เพื่อให้สามารถที่จะปรับปรุงสถานะความเป็นอยู่ของบุคคลให้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกาย ซึ่งเป้าหมายของการพัฒนาเพื่อให้มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

การพัฒนาสามารถแยกเป็น 3 ประเภทได้แก่

1. เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการเปลี่ยนแปลงเพื่อใช้ในด้านต่าง ๆ
2. เพื่อให้เป็นการลงของบุคคลเพื่อให้เกิดประสิทธิผลและศักยภาพ

3. เพื่อให้เกิดกิจกรรมขึ้นมาให้กับบุคคลนั้น ๆ และเกิดการเคลื่อนไหวของท้องถิ่น ชุมชนต่าง ๆ

Erikson (อ้างถึงในKleiber, 1999 : 18 – 19) กลยุทธ์ของการพัฒนาเป็นรูปแบบการพัฒนาที่มีความต่อเนื่องของทุกช่วงอายุ เพื่อให้เข้าใจกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ และความสัมพันธ์ของความเจริญก้าวหน้าไปสู่การยอมรับทางสังคม โดยกล่าวถึงขบวนการการเจริญเติบโตของมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตาย เกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาทางสังคม ซึ่งเขากล่าวว่า จากวัยเด็กทารกเป็นวัยที่เน้นถึงความเข้าใจตัวเองและไม่ไว้วางใจ ที่เกิดขึ้นระหว่างเด็กกับพ่อแม่เมื่ออายุ 2-3 ปี เน้นที่ตนเองกับความสงสัย เป็นการพัฒนาไปสู่ความมั่นใจ เมื่อถึงวัยก่อนวัยเรียน 4 – 5 ปี เน้นเรื่องความคิดสร้างสรรค์กับความรู้สึกกลัวไม่กล้า ที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัวและรู้จักการเข้าสังคมเล่นอย่างอิสระของ ทำให้มีแนวทางในการปฏิบัติทาง เมื่อถึงระยะก่อนวัยรุ่น 6-11 ปี เน้นความหมั่นเพียรกับความรู้สึกดีด้วยความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน บุคคลวัยเดียวกันหาบุคคลเป็นต้นแบบ

Cadman and Austia – Crowe (อ้างถึงใน Ravenscroft , 1992 : 42) ได้กล่าวถึงกลยุทธ์ของกระบวนการพัฒนามี 4 ขั้นตอน คือ

1. การประเมินผล (Evaluation) จะบ่งชี้เฉพาะของความต้องการหรือต้องการในสิ่งใหม่ เพื่อที่จะค้นหาในบางอย่างของท้องถิ่นให้อยู่ในความเป็นจริงตามจุดประสงค์ของการพัฒนา การประเมินของการพัฒนาเพื่อจะกลับมากำหนดค่าที่ชี้เฉพาะในสิ่งที่ต้องการ
2. การเตรียมการ (Preparation) กล่าวคือ เป็นการเตรียมออกแบบ การจัดเตรียมเพื่อค้นหา การวางแผนพันธกิจต่าง ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการควบคุมและเป็นขั้นตอนเพื่อไม่เกิดความยุ่งยาก
3. การปรับปรุง (Implementation) กล่าวคือ เป็นการนำข้อบกพร่องต่าง ๆ ของการเตรียมการมาปรับปรุงหาข้อบกพร่องและแก้ไขในจุดนั้นให้มีความสมบูรณ์พร้อมที่จะใช้งาน
4. การนำมาใช้ (Disposal) กล่าวคือ การจัดการเพื่อนำสิ่งที่ได้พัฒนามาใช้ให้ตรงกับจุดมุ่งหมายและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าร่วมและกับพื้นที่ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่การพัฒนาสังคมต่อไป

พฤติกรรมทางสังคมของวัยรุ่น

1. การสมาคมกับเพื่อนทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ
2. การเที่ยวเตร่เพื่อหาความรู้ความบันเทิงใจ โดยเด็กวัยนี้ชอบเที่ยวเป็นหมู่คณะ
3. การแต่งกาย ต้องเป็นไปตามสมัยนิยม ต้องการให้เหมือนกับเพื่อน ๆ เพื่อหวังให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน
4. การแสวงหาเอกลักษณ์ของการเป็นคนเก่ง การเป็นวีรบุรุษ เด็กวัยรุ่นจะเลียนแบบของคนที่คุณชอบรับ

สรุปได้ว่าพฤติกรรมทางสังคมของวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงหลายด้านได้แก่ จะมีความกระตือรือร้น ความสามารถเพิ่มหลายอย่าง สนใจผู้อื่น สามารถใช้ความคิดของตนเองได้อย่างมีเหตุผล สามารถออกความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่นได้ รู้จักสังเกต ความรู้สึกที่คนอื่นมีต่อตนมากขึ้น ต้องการทำให้ประทับใจแก่ผู้อื่น พยายามหาข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อแก้ไขตนเองยอมรับ

การใช้เวลาว่างและการพัฒนาสังคมของวัยรุ่น

การใช้เวลาว่างและการพัฒนาของวัยรุ่น

Kelly (อ้างถึงใน Mannel and Kleiber, 1997: 236) ได้กล่าวถึง ความสนใจของการใช้เวลาว่างของวัยรุ่นมีน้อยกว่า 50% ของกิจกรรมการใช้เวลาว่างที่เกี่ยวข้องกับวัยเด็กในแต่ละกลุ่ม แต่ละสังคมจะมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของวิถีความเป็นอยู่สถานะภาพทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมหรือแรงเสริมจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่สามารถทำให้วัยรุ่นนั้นขับเคลื่อนไปในทิศทางต่าง ๆ ได้อย่างมีความหมายตามความต้องการของแต่ละบุคคล

Mannel and Kleiber (1997: 236) ได้กล่าวว่า สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งของวัยรุ่นในการเลือกใช้เวลาว่างสามารถที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและประสบการณ์ของพวกเขาเอง เพราะในการเลือกของวัยรุ่นจะสะท้อนถึงความรู้สึกในการใช้เวลาว่างที่มีอยู่ในวัยเด็กที่เจริญโตพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่วัยรุ่นที่สมบูรณ์ ซึ่งการเลือกใช้เวลาว่างของวัยรุ่นพวกเขาจะเป็นผู้ที่

เลือกกิจกรรมและสามารถที่จะสร้างสรรค์กิจกรรมที่เลือกให้เป็นไปตามความต้องการของตนเองมากกว่าการเลือกกิจกรรมในช่วงวัยเด็ก

Erikson (อ้างถึงใน Mannel and Kleiber, 1997: 236) กล่าวถึง ประเด็นสำคัญของการพัฒนาของวัยรุ่น เป็นสิ่งที่จะก่อให้เกิดความรู้สึกที่เฉพาะ ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับความเป็นไปในแต่ละบุคคล การใช้เวลาว่างของแต่ละบุคคลที่จะเป็นไปตามลักษณะของสิ่งที่วัยรุ่นต้องการแสดงออกมาและมีบทบาทไปตามกิจกรรมที่เขาได้เลือกตามความชอบและจะเป็นสัญลักษณ์ที่บุคคลนั้น ๆ ต้องการ

Noe (อ้างถึงใน Mannel and Kleiber, 1997: 237) กล่าวว่า การใช้เวลาว่างของวัยรุ่นนี้เปรียบเสมือนเป็นโครงสร้างของชาติธรรม ซึ่งการแสดงออกของวัยรุ่นจะมาจากแรงจูงใจภายในจิตใจ นอกจากนั้นโอกาสจะเป็นสิ่งหนึ่งที่มีผลต่อการเลือกของวัยรุ่นจะมีมากขึ้นแค่ไหนและสามารถที่จะพัฒนาไปสู่เอกลักษณ์ของตัวเองและสิ่งที่เขาเลือกสามารถที่จะทำให้ประสบการณ์มากขึ้นแค่ไหน

กิจกรรมเป็นสิ่งที่มีความหลากหลาย ผู้เข้าร่วมจะต้องเลือกจากความรู้สึกความต้องการที่มีคุณค่าจากภายในจิตใจ กิจกรรมนั้นจึงจะก่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกันแล้วระหว่างนั้นหนทางการกับการใช้เวลาว่างจะเป็นกลุ่มที่จะพบว่าจะทำให้ผู้เข้าร่วมเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินเหมือนกัน

การศึกษาการใช้เวลาว่างกับพัฒนาการของวัยรุ่น การเลือกกิจกรรมการใช้เวลาว่างของวัยรุ่นมาจากความต้องการดังต่อไปนี้ (Shiver, 1997 : 153)

1. เป็นความต้องการภายในจิตใจ ที่จะเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างอิสระและทำกิจกรรมนั้น ๆ ได้อย่างมีความหมายต่อตัวเองและต่อสังคมของกลุ่มผู้เข้าร่วม
2. จุดประสงค์ของการเลือกกิจกรรมของวัยรุ่นนั้นมาจากความต้องการที่จะแสดงออกในสิ่งที่ตนเองต้องการและจะบ่งบอกไปถึงลักษณะบุคลิกภาพของคน ๆ นั้น ว่าต้องการกิจกรรมอย่างไรและมีลักษณะเป็นอย่างไร

3. พฤติกรรมการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของวัยรุ่นจะมีอิทธิมาจากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ในวัยเด็ก ที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่าง

4. วัยรุ่นเลือกกิจกรรมการใช้เวลาว่าง เพื่อเขาจะได้แสดงออกถึงความสามารถของตนเอง การยอมรับตนเองและผู้อื่น ต้องการพักผ่อนและผ่อนคลาย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความท้าทาย การปฏิสัมพันธ์กันในสังคม การเรียนรู้ การเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งจากที่กล่าวมาในข้างต้นเป็นกระบวนการการพัฒนาทางสังคมที่มาจากการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง

การใช้เวลาว่างกับการเปลี่ยนแปลงไปสู่ผู้ใหญ่

การเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นไปสู่วัยแห่งการเป็นผู้ใหญ่ จะมีอิทธิพลให้กิจกรรมการใช้เวลาว่างมีรูปแบบของกิจกรรมบางอย่างมีจุดมุ่งหมายที่เปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะของทักษะและประสบการณ์ ซึ่งการเลือกกิจกรรมจะมีอิทธิพลมาจากกลุ่มสังคม และแฟชั่นที่นิยมกันในแต่ละช่วง โดยกิจกรรมที่วัยรุ่นเลือกในช่วงนี้จะเป็นกิจกรรมที่มีระดับของทักษะที่ซับซ้อนขึ้น ประสบการณ์มีมากขึ้น และระดับความท้าทายก็จะมีมากขึ้นตามลำดับ และในกิจกรรมบางอย่างเริ่มมีการแข่งขันเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมเพื่อให้ผู้เข้าร่วมมีโอกาสที่จะแสดงความสามารถของตนเองออกมาให้มากที่สุดเพื่อจะได้เป็นที่ยอมรับและมีเอกลักษณ์ที่ตนเองที่โดดเด่นของตนเองออกมา (Mannell and Kleiber, 1997 : 236-237)

แต่เมื่อก้าวถึงโดยแท้จริงแล้วการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างนั้นก็เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของตนเองและการเปลี่ยนแปลงของประสบการณ์ที่จะได้รับในการเข้าร่วมและเมื่อได้บรรลุในสิ่งที่วัยรุ่นต้องการก็จะเกิดความเพลิดเพลิน ผ่อนคลาย สนุกสนาน เกิดมนุษยสัมพันธ์ภายในสังคมและมีความเจริญเข้าสู่วัยผู้ใหญ่อย่างมีความหมายและสามารถที่จะดำเนินชีวิตตามเอกลักษณ์ของตนเองได้อย่างมีความสุข

การพัฒนาจะเกิดขึ้นภายในการดำเนินชีวิตและการประยุกต์ใช้กับทุกด้านของพฤติกรรมของมนุษย์ การพัฒนาเป็นสิ่งที่ต้องขึ้นอยู่กับความสนใจ กิจกรรมและประสบการณ์ซึ่งจะเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบและสามารถที่จะทำนายการเปลี่ยนแปลงของแต่ละบุคคลผลที่ออกมาเป็นคุณภาพที่แตกต่างกันจากสิ่งที่แต่ละบุคคลนั้นได้กระทำและขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายของมุมมองเกี่ยวกับ

การดำเนินชีวิตของคน ๆ นั้น (Baltes Conelius et.al., อ้างถึงใน Mannel and Kleiber, 1997: 245) ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับอิทธิพล 3 ประการ ได้แก่

1. อิทธิพลการเข้าร่วมตามปกติทั่วไป หมายถึง เป็นการพัฒนาทางด้านชีวภาพด้านร่างกายที่จะนำไปสู่การพัฒนาทางด้านพฤติกรรมของแต่ละบุคคล มุมมองของการปฏิบัติเพื่อค้นพบสิ่งที่มั่นคงภายในตนเอง
2. อิทธิพลประวัติการเข้าร่วม หมายถึง เป็นการพัฒนาทางด้านพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงที่ได้รับจากการผลักดันจากกลุ่มหรือองค์กรหรือข้อจำกัดทางด้านทัศนคติต่าง ๆ ที่มากำหนดจากสังคม เกี่ยวกับการให้บริการ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น
3. อิทธิพลจะการดำเนินชีวิต หมายถึงการพัฒนาที่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของการเลือก เช่น ความพิการ การเปลี่ยนแปลงประสบการณ์โดยสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่เป็นตามที่คาดหวังไว้ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพ สังคม และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

กิจกรรมการใช้เวลาว่างที่มีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เข้าร่วมซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทักษะ ทัศนคติ สัมพันธภาพ มีที่สุดก็กลายมาเป็นกระบวนการพัฒนาของสังคม และในกระบวนการพัฒนาโดยกระบวนการพัฒนาจะทำให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมในแต่ละกลุ่มซึ่งวัยรุ่นจะต้องมีการพัฒนาดังต่อไปนี้ (Russell, 2005 : 125 – 127)

1. กลุ่มเพื่อน จะมีความสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ทักษะด้านต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งจะทำให้วัยรุ่นมีประสิทธิภาพมากขึ้นในเรื่องของ การสื่อสาร การเข้าใจความรู้สึกของสิ่งรอบข้าง และเกิดการเปลี่ยนแปลงการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มมากยิ่งขึ้น การเรียนรู้บทบาทของสังคมเป็น การพัฒนาที่สำคัญที่ทำให้บุคคลได้บรรลุผลประโยชน์จากการใช้เวลาว่างทำกิจกรรม
2. ความแตกต่างทางเพศ การทำกิจกรรมการเล่นจะทำให้เกิดการเรียนรู้ไปโดยปริยายเกี่ยวกับข้อจำกัดในเรื่องเพศว่ากิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถและลักษณะที่เฉพาะของเพศหรือตนเอง และสามารถที่จะเรียนรู้ถึงความแตกต่างของเพศและของกลุ่มผู้เข้าร่วม การเลือกกิจกรรมถ้าเกิดความเหมาะสมกับเพศกับกลุ่มก็จะทำให้ผู้เข้าร่วมสามารถที่จะเข้าถึงในกิจกรรมนั้น

3. ความเป็นอัตโนมัติ การใช้เวลาว่างเมื่อผู้เข้าร่วมได้ทำกิจกรรมแล้วจะทำให้ผู้เข้าร่วมเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยอัตโนมัติเป็นไปตามสถานการณ์และประสบการณ์ที่ได้รับซึ่งแต่ละบุคคลจะได้รับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ สังคม ร่างกาย และสามารถที่จะเข้าถึงในกิจกรรมที่กระทำ

4. เป็นองค์กรหรือกลุ่มต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มที่ที่เข้าร่วมในกิจกรรมทำที่มีลักษณะของความชอบที่คล้าย ๆ กันอาจจะให้เกิดเป็นสมาชิกกลุ่มใหญ่ขึ้นอยู่กับลักษณะชุมชน ท้องถิ่น และโอกาสที่จะเข้าถึง

Shiver (1997 : 151) กล่าวถึงการใช้เวลาว่าง เป็นองค์ประกอบหนึ่งทางวัฒนธรรมและจะก่อให้เกิดการเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิสัมพันธ์ในสังคม ซึ่งการใช้เวลาว่างจะทำให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างผู้เข้าร่วมและสิ่งแวดล้อมและจะทำให้เกิดคุณค่าและเกิดการพัฒนาของสังคม มีดังนี้

1. รู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม
2. ช่วยลดความเหินแกลตัว มีความเห็นใจและเข้าใจบุคคลอื่น
3. ทำให้ผู้เข้าร่วมเกิดความรู้สึกและเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อม
4. การทำกิจกรรมจะช่วยให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มดียิ่งขึ้น
5. ช่วยให้มีทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี และนำไปใช้ในชีวิตจริงได้
6. สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันภายในกรอบของสังคมอย่างมีความสุขและเคารพในสิทธิหน้าที่ของสังคม

หลักการของเกมและกิจกรรมการใช้เวลาว่างที่ดี

การวางแผนและการบริหารจัดการเกมและกิจกรรมเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับผู้ดำเนินการ ผู้รับผิดชอบในส่วนต่าง ๆ เนื่องจากการศึกษาโปรแกรมการใช้เวลาว่างจะต้องคำนึงถึงผู้เข้า

ร่วมเป็นหลัก ซึ่งหลักการของเกมและกิจกรรมที่ดีจะประกอบไปด้วย 8 ประการดังต่อไปนี้
(Stumbo, 1992 : 57 – 58)

1. เกมและกิจกรรมจะต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อผู้เข้าร่วม

เกมและกิจกรรม จะเป็นจุดกำเนิดที่ทำให้พฤติกรรมของผู้เข้าร่วมเกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้เข้าร่วมสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มีอยู่ในกิจกรรมและมีมุมมองที่หลากหลายมากขึ้นในการเลือกกิจกรรมท่ามกลางความเหมาะสมของสังคมและไม่เหมาะสมของสังคม และสิ่งที่ตามมาจากการกระทำ ผู้เข้าร่วมสามารถที่จะรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้อื่น และการตัดสินใจร่วมกันภายในกลุ่ม

2. เกมและกิจกรรมจะต้องมีความยืดหยุ่นและสอดคล้องไปตามสถานการณ์ที่เป็นจริง

การศึกษาเกมและกิจกรรมการใช้เวลาว่าง ผู้สร้างนั้นจะต้องมีความสามารถในการออกแบบเกมและกิจกรรมในมีความสอดคล้องกับกลุ่มผู้เข้าร่วมและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เตรียมไว้ ซึ่งในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มันไปเป็นไม่ได้ว่าการจัดจะเป็นไปตามที่ผู้จัดได้กำหนดตั้งแต่แรกเริ่ม ดังนั้นผู้จัดจะต้องมียืดหยุ่นในการจัดเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนั้นและเกิดผลดีต่อผู้เข้าร่วมมากที่สุด

3. เกมและกิจกรรมจะต้องเป็นลักษณะของกลุ่มพันธ์

การจัดเกมและกิจกรรมทุกอย่างผู้ดำเนินการจะต้องคำนึงถึงลักษณะของกิจกรรมจะต้องเป็นกิจกรรมที่ทำกันเป็นกลุ่มและละกลุ่มใช้ผู้เข้าร่วมเป็นกลุ่มเล็ก ซึ่งการจัดกลุ่มสัมพันธ์จะเน้นให้เกิดการประสานงานและการร่วมมือกันภายในกลุ่มมากกว่าการแข่งขัน โดยจะเน้นให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงออกถึงความสามารถและการรับรู้ ทักษะต่าง ๆ ของตนเองออกมาเพื่อมาผสมผสานรวมกันให้เป็นแนวคิดที่ดีที่สุดเพื่อที่จะทำให้กลุ่มประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของเกมนั้น ๆ

4. เกมและกิจกรรมจะต้องทำให้เกิดความซาบซึ้งจากการเข้าร่วม

การจัดเกมและกิจกรรมจะต้องวางแผนโครงสร้างของรูปแบบกิจกรรมให้มีความเหมาะสมสามารถที่จะให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงความสามารถ การรับรู้ ทักษะ และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนและภายในกลุ่มให้มากที่สุด หากผู้เข้าร่วมได้บรรลุในเป้าหมายดังกล่าวแล้วพวกเขาก็จะเกิดความซาบซึ้งต่อกิจกรรม ผู้เข้าร่วม สิ่งแวดล้อมในการจัดกิจกรรมที่ทำ ซึ่งการวัดความรู้สึกของผู้เข้าร่วมนั้นสามารถทำได้โดยการใช้ผู้เข้าร่วมประเมินในลักษณะต่าง ๆ เพื่อที่จะนำผลที่ได้มาปรับปรุงหรือทำให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

5. เกมและกิจกรรมจะต้องเพิ่มระดับของแรงจูงใจ

สิ่งหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับความซาบซึ้งของผู้เข้าร่วมแต่ละบุคคลคือ แรงจูงใจ แรงจูงใจเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการศึกษาเกมและกิจกรรมการใช้เวลาว่าง เพราะสามารถที่จะเกิดในช่วงระยะเวลาอันสั้นของการเข้าร่วม การที่ผู้เข้าร่วมแต่ละคนจะมีระดับแรงจูงใจที่มากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ความท้าทายกิจกรรม และได้ปฏิบัติกับผู้อื่นอย่างมีความหมาย ซึ่งการออกแบบกิจกรรมที่ดีจะต้องวางแผนให้ผู้เข้าร่วมเกิดแรงจูงใจให้มากที่สุด และอยากที่จะกิจกรรมนั้นต่อไป

6. เกมและกิจกรรมจะต้องให้ผู้เข้าร่วมเกิดการสัมผัสและการรับรู้

เกมและกิจกรรมโดยทั่วไปแล้วจะให้ผู้ดำเนินการสามารถที่จะอธิบายให้ผู้เข้าร่วมได้เข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมและทักษะต่าง ๆ ที่เป็นตัวทำให้ปิดกั้นผู้เข้าร่วมไม่สามารถที่จะทำกิจกรรมได้อย่างเต็มที่และให้เข้าใจถึงการยอมรับและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นอุปสรรคต่อการรับรู้ของผู้เข้าร่วม

7. เกมและกิจกรรมจะส่งผลให้เกิดความรับผิดชอบต่อตนเองและภายในกลุ่ม

การศึกษาการใช้เวลาว่างทุกกิจกรรมจะต้องให้ผู้เข้าร่วมมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้กระทำ ซึ่งผู้ดำเนินการจะต้องวางแผนกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบกิจกรรม โดยผู้ดำเนินการสามารถที่จะแสดงให้ผู้เข้าร่วมได้เห็นถึงความสำคัญของการรับผิดชอบต่อหน้าที่และผลที่ตามมาหากผู้เข้าร่วมเกิดความบกพร่องในสิ่งที่ต้องกระทำ

8. เกมและกิจกรรมจะต้องอยู่สถานะที่ปลอดภัย

การดำเนินการของการศึกษากิจกรรมการใช้เวลาว่าง ผู้ดำเนินการจะต้องออกแบบโปรแกรมให้เป็นไปตามความเป็นไปได้และเหมาะสมกับกลุ่มผู้เข้าร่วมมากที่สุด ซึ่งการกำหนดกิจกรรมทุกกิจกรรมผู้เข้าร่วมสามารถที่จะปฏิบัติได้จริงและทักษะที่ให้ผู้เข้าร่วมเรียนรู้จะต้องมีความปลอดภัยและสามารถนำกลับมาใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

หลักและข้อควรพิจารณาในการสร้างเกมและกิจกรรมการใช้เวลาว่าง

หลักของการกำหนดกฎ กติกา สำหรับการสร้างและการออกแบบกิจกรรมการใช้เวลาว่าง จะต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบที่สำคัญในการออกแบบและการสร้างกิจกรรมได้แก่ (Stumbo, 1992 : 59 – 62)

1. การออกแบบวัตถุประสงค์และเป้าหมายประสงค์ของเกมและกิจกรรม

การออกแบบกิจกรรมผู้ออกจะคิดวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับกิจกรรมให้มากที่สุด โดยการออกแบบกิจกรรมจะต้องคำนึงถึงระดับความสามารถทั่ว ๆ ของกลุ่มผู้เข้าร่วม กลุ่มผู้เข้า ระยะ เวลาที่ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรม สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก จำนวนผู้ควบคุมหรือเจ้าหน้าที่ ฯลฯ

2. เขียนรายละเอียดที่เน้นถึงวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมเพื่อผลที่ออกมาสอดคล้องกับการเข้าร่วมกิจกรรม

วัตถุประสงค์ของผู้เข้าร่วมจะช่วยแนะให้ผู้ดำเนินการสามารถที่จะพัฒนากิจกรรมให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของผู้เข้าร่วม ซึ่งกิจกรรมจะออกแบบให้สอดคล้องกับสิ่งที่ผู้เข้าร่วมอยากจะทำ ซึ่งควรจะมีการวัดจากผู้เข้าร่วมเกี่ยวกับการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของผู้เข้าร่วม เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมเพื่อนำมาปรับใช้ต่อไป

3. เลือกรูปแบบเกมและกิจกรรมทั่วไป

การออกแบบเกมและกิจกรรมผู้ดำเนินการจะต้องคำนึงถึงโครงสร้างของเกมและกิจกรรม โดยลักษณะเกมจะต้องใช้ได้ทั่วไปและจะต้องดำเนินไปเป็นขั้นตอนจากง่ายไปหายาก เช่น เกมการใช้ดินสอกับปากกา การอภิปรายกลุ่ม การออกชุมชน การเล่นหนึ่งต่อหนึ่ง ฯลฯ

4. กำหนดกฎและกติกาของเกมและกิจกรรม

การกำหนดกฎและกติกาของควรจะให้เหมาะสมกับผู้เข้าร่วมแต่ไม่ควรจะมีขอบเขตมากเกินไปเพราะจะทำให้ผู้เข้าร่วมไม่สนุกและเบื่อหน่ายได้ ในเกมที่มีความซับซ้อนก็กำหนดกติกาให้มีความสนุกและสามารถที่จะเข้าใจได้เร็ว

5. การจัดหรือการสร้างเกมและกิจกรรมจะต้องพิจารณาถึงความสำคัญของการเล่น

การสร้างเกมในขั้นตอนนี้ต้องการให้เห็นความสำคัญของเกม การพัฒนากิจกรรมจะต้องเน้นให้เป็นเกมทั่วไปและเป็นส่วนหนึ่งของการเล่น

6. การเล่นเกมจะต้องเล่นกับบุคคลอื่น

การวางแผนรูปแบบของกิจกรรมผู้ดำเนินการจะต้องคิดกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมสามารถที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงศักยภาพของตนเองในการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นสามารถที่จะทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ และมีการคาดหวังและตอบสนองในกิจกรรมที่กระทำนั้น ๆ ร่วมกัน

7. การปรับปรุงเกมและการพิจารณา

การทดสอบการเล่นและการประเมินผลจะทำให้ผู้ดำเนินการได้ทราบถึงรายละเอียดของเกมหรือสิ่งที่คาดหวังจากกิจกรรม เมื่อได้ทราบผลกิจกรรมแล้วก็จะนำมาพิจารณา เพื่อประเมินผลที่ออกมาว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าประสงค์หรือไม่

กล่าวโดยสรุปการศึกษาเกมและกิจกรรมการใช้เวลาว่างของวัยรุ่นสามารถที่จะทำให้เกิดการกระตุ้นและสถานการณ์ที่แปลก ๆ ให้ผู้เข้าร่วมเรียนรู้และเข้าใจสิ่งที่พิเศษหรือเฉพาะในทักษะต่าง ๆ ในสิ่งที่เข้าร่วม และสามารถที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมมีแนวคิดใหม่ มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สามารถที่จะเข้าใจในประสบการณ์ที่ได้รับไม่ว่าจะเป็นการรับรู้ด้านการเป็นผู้ชนะ และการพ่ายแพ้ ซึ่งในสถานการณ์ทั้งหมดผู้เข้าร่วมจะได้ทำกิจกรรมอย่างเต็มที่ภายใต้การควบคุมของผู้นำหรือผู้ดูแลในเกมส์และกิจกรรมนั้น ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยในประเทศ

สายฝน (2537) ศึกษาเรื่อง สถานะทางเอกลักษณ์ของวัยรุ่นตอนกลางในสถาบันการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการค้นหาเอกลักษณ์ของวัยรุ่นจะขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดู การมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างในลักษณะต่างๆ และการมีประสบการณ์ที่เพิ่มพูนขึ้น ครอบครัวเป็นหน่วยงานทางสังคมหน่วยแรกที่ช่วยเอื้อให้วัยรุ่นค้นหาเอกลักษณ์ของตนได้ บิดามารดาควรเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้มีอิสระในการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างและมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวจะช่วยให้วัยรุ่นมีความเข้าใจเหตุผลต่างๆ มีความคิดกว้างขึ้น จนสามารถค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองได้ โรงเรียนควรส่งเสริมให้วัยรุ่นเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างต่างๆ เพื่อช่วยให้วัยรุ่นรู้จักวิเคราะห์ตนเองและแยกแยะความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งในเรื่องของวัฒนธรรมและเหตุการณ์ทางสังคมที่กว้างขึ้นได้อย่างถูกต้อง กลุ่มเพื่อน ส่งเสริมให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเหมาะสมเป็นที่ยอมรับของสังคม เพราะเป็นช่วงวัยที่ชอบเข้ากลุ่มเพื่อน มีความใกล้ชิดผูกพันกันมากทำให้พฤติกรรมหรือแนวคิดบางอย่างรับมาจากเพื่อนมาเป็นพฤติกรรมของตนเอง นอกจากนี้สื่อมวลชน มีบทบาทต่อชีวิตประจำวันมาก โดยให้ความรู้ให้ประสบการณ์ ปลุกฝังทัศนคติ ค่านิยม และวัฒนธรรม ซึ่งสะท้อนความเป็นไปในสังคมปัจจุบัน

สุชาติ (2543) ศึกษาเรื่องผลกระทบของโปรแกรมเสริมทักษะในการใช้ชีวิตของวัยรุ่นในการใช้เวลาว่างในกรุงเทพ วัตถุประสงค์เพื่อกำหนดผลกระทบของโปรแกรมเสริมทักษะการใช้เวลาว่างของวัยรุ่น โปรแกรมนี้ได้มาจากองค์การอนามัยโลกและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขฯ ได้ประยุกต์โปรแกรมขึ้นมา กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่น 100 คน โปรแกรมแบ่งเป็น 4 ส่วน คือ

โปรแกรมทางด้านความคิด ทางด้านร่างกาย ทางด้านจิตใจ และโปรแกรมทางด้านสถานการณ์เฉพาะหน้า โดยวิธีการสัมภาษณ์ การรวบรวมข้อมูลจะรวบรวมก่อนและหลังใช้โปรแกรม โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน และค่า t – test ผลการวิจัยหลังใช้โปรแกรม ค่าเฉลี่ยของความมั่นคงในใจตัวเอง ความรับผิดชอบและกิจกรรมการใช้เวลาว่างมีนัยสำคัญที่ดีวก่อนใช้โปรแกรม ผลการวิจัยนี้จะช่วยระบุให้เห็นถึงโปรแกรมสามารถช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของวัยรุ่น และคาดว่าจะงานวิจัยนี้ควรจะได้รับการดำเนินการโดยวัยรุ่นกลุ่มนี้ด้วย เพราะงานวิจัยนี้เป็นการดำเนินที่มีประสิทธิภาพ

สายวสันต์ (2548) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อจำแนกและศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง โดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1025 คน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบกิจกรรมภายในบ้าน ส่วนมากจะชอบเล่นเกมคอมพิวเตอร์ กิจกรรมสร้างสรรค์ ชอบเล่นดนตรี รูปแบบกิจกรรมนอกสถานที่ ชอบเดินตามศูนย์การค้า และรูปแบบกีฬาและสุขภาพ ชอบเล่นแบดมินตัน ส่วนปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการเข้าร่วม ได้แก่ ระดับอายุ ระดับการศึกษา เงินค่าใช้จ่ายรายเดือน และสถานภาพทางครอบครัว มีผลต่อรูปแบบกิจกรรมภายในบ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

สรุปจากการศึกษางานวิจัยในประเทศเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างของวัยรุ่น และการพัฒนาทางสังคมของวัยรุ่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของวัยรุ่น ซึ่งจะมียุคประกอบหลายอย่างที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้พฤติกรรมของวัยรุ่นเกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว การคบเพื่อน แรงจูงใจ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียน องค์ประกอบเหล่านี้เป็นสิ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเข้าร่วมกิจกรรมของวัยรุ่น

งานวิจัยต่างประเทศ

Mahoney and Stattin (2002) ได้ทำการศึกษากิจกรรมการใช้เวลาว่างและพฤติกรรมต่อต้านสังคมของวัยรุ่น บทบาทโครงสร้างทางสังคมและบริบททางสังคม จุดประสงค์ของการศึกษาเพื่อให้เข้าใจในบทบาทของโครงสร้างและบริบททางสังคมของกิจกรรมการใช้เวลาว่างของวัยรุ่นเกี่ยวกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม ตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 703 คน อายุตั้งแต่ 14

- 18 ปี โดยผู้ปกครองจะเป็นผู้ประเมินโดยพิจารณาวัยรุ่นเกี่ยวกับพื้นฐานทางสังคมของกิจกรรมการใช้เวลาว่าง เพื่อน สัมพันธภาพทางสังคมกับผู้ใหญ่ และพฤติกรรมต่อต้านสังคม ผลที่ได้การเข้าร่วมในโครงสร้างสูงของการเข้าร่วมกิจกรรมจะเชื่อมโยงต่อระดับของพฤติกรรมต่อต้านสังคมต่ำ ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีโครงสร้างต่ำจะเป็นกลุ่มที่มีระดับของพฤติกรรมต่อต้านสังคมที่สูง กล่าวโดยสรุปแล้วผลที่ออกมาจะมีลักษณะที่คล้ายกันทั้งเพศชายและหญิง อย่างไรก็ตาม การผสมผสานเกี่ยวกับกิจกรรมมีโครงสร้างต่ำ และขาดบางสิ่งบางอย่างการเข้าร่วมตามโครงสร้างที่สูงจะดูเหมือนว่าจะเป็นปัญหาพิเศษสำหรับพฤติกรรมต่อต้านสังคมของผู้ชาย การเข้าร่วมกิจกรรมที่มีโครงสร้างต่ำซึ่งเป็นลักษณะที่ผิดเพี้ยนสัมพันธ์กับเพื่อน ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และผู้ที่ได้รับการส่งเสริมน้อยจากผู้นำกิจกรรมเมื่อเปรียบเทียบกับวัยรุ่นที่เข้าร่วมในกิจกรรมที่เป็นโครงสร้างของชุมชน สิ่งที่ยกขึ้นพบสามารถที่จะอภิปรายในงานวิจัยนี้ในลักษณะของการป้องกัน

Piko and Vazasonyi (2004) ได้ทำการศึกษากิจกรรมการใช้เวลาว่างและปัญหาของพฤติกรรมระหว่างวัยรุ่นใน Hungarian จุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นการสำรวจพฤติกรรมการใช้เวลาว่างที่สัมพันธ์ระหว่างการใช้เวลาว่างและความหลากหลายของปัญหาพฤติกรรม ใช้กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นฮังการี มีอายุช่วงระหว่าง 14 - 19 ปี จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายทาง ได้กล่าวถึงมุมมองของการใช้เวลาว่างของวัยรุ่น เช่น ครอบครัว หรือ ความนิยมในกิจกรรม กิจกรรมที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่ป้องกันสิ่งที่ขัดกับปัญหาพฤติกรรม สิ่งที่เป็นกิจกรรมของเพื่อน หรือการใช้เวลาว่างเชิงพาณิชย์ ที่มีส่วนทำให้เกิดความเสี่ยงของปัญหาพฤติกรรม ซึ่งจะพบว่ามีลักษณะที่เหมือนกันกิจกรรมการใช้เวลาว่างที่อธิบายปัญหาของพฤติกรรมทั้งผู้หญิงและผู้ชาย การศึกษานี้แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการใช้เวลาว่างและปัญหาพฤติกรรมจะมีลักษณะสูงที่พบในวัยรุ่นในตะวันตก

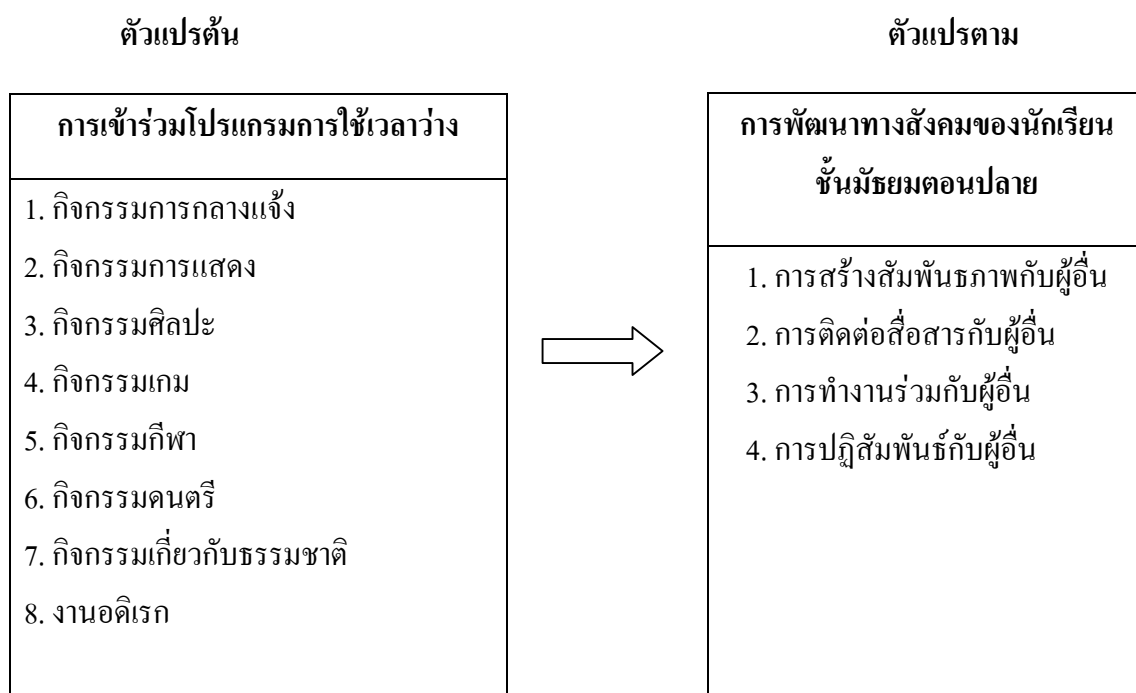
Sharp et al. (2006) ได้ทำการศึกษาเรื่องแรงจูงใจของบุคคลและอิทธิพลของพ่อแม่ต่อวัยรุ่นในประสบการณ์ของความสนใจในเวลาว่าง เป็นการสำรวจระยะยาว การใช้เวลาว่างอย่างอิสระในการเลือกกิจกรรมเวลาว่างจะส่งเสริมพัฒนาการของวัยรุ่นในทางที่ดี อย่างไรก็ตาม ศักยภาพของความเจริญเติบโตจะอยู่กับส่วนที่วัยรุ่นนั้นให้ความสนใจและเข้าร่วมในกิจกรรมการใช้เวลาว่างจากการศึกษาพบว่ามีหลายอย่างที่วัยรุ่นกล่าวถึงว่าเป็นประสบการณ์น่าเบื่อ ทำให้มีความสนใจในการใช้เวลาว่าง การศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ในระยะยาว โดยสำรวจกับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมในชนบท 354 คน การสำรวจจะสำรวจลักษณะการเลี้ยงดูและรูปแบบของแรงจูงใจของวัยรุ่นที่มีอิทธิพลต่อประสบการณ์ในการเลือกเวลาว่าง ผลจากการสำรวจพบว่าวัยรุ่นมีแรงจูงใจมาจากการ

เลือกของตนเอง และความรู้ที่รับจากการเลี้ยงดู ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับเวลาว่างที่มีความสัมพันธ์กับการมีความรู้สึกที่ชัดเจนกับประสบการณ์ที่สนใจ ส่วนแรงจูงใจของวัยรุ่นที่ถูกเลี้ยงดูโดยการควบคุมจะมีความเข้าใจทางด้านลบเกี่ยวกับประสบการณ์ที่สนใจในเวลาว่าง ผลจากการเรียนรู้จากการดูแลและการเลี้ยงดูแบบควบคุมของวัยรุ่น ประสบการณ์ที่สนใจจะเป็นสื่อกลางต่อลักษณะแรงจูงใจของวัยรุ่น ซึ่งผลจากการวิจัยจะออกมามีลักษณะที่คล้ายกันตามระดับของการศึกษาและเพศ ในทางเดียวกันเราสามารถที่จะส่งเสริมให้ดีขึ้นต่อการพัฒนาของวัยรุ่น

Thorolfur and Gunnar (2006) การสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการใช้เวลาว่างของวัยรุ่น พฤติกรรมของเพื่อน และการใช้สารเสพติด จากการศึกษาพบว่าการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มเพื่อนสามารถที่จะทำให้มีผลแตกต่างกันในพฤติกรรมที่คิดเพื่อนไปของวัยรุ่นที่แสดงออกมา ในประเภทของรูปแบบการใช้เวลาว่างของวัยรุ่นที่เข้าร่วม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากพลเมืองที่เป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างจากวัยรุ่น Iceland จากการสำรวจกิจกรรมการใช้เวลาว่างซึ่งมีด้วยกัน 3 รูปแบบได้แก่ การดื่มแอลกอฮอล์ การใช้สารเสพติด และสิ่งผิดกฎหมาย ระหว่างกลุ่มที่มีการควบคุมจากผู้ปกครองและโรงเรียน ซึ่งพบว่าการดื่มแอลกอฮอล์และการใช้สารเสพติดต่างๆ นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะนำไปสู่รูปแบบการใช้เวลาว่างทั้ง 3 แบบ นอกจากนั้นพบว่าความรู้ที่ดีจะมีความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นที่ใช้สารเสพติดและมีการใช้สารในกลุ่มเพื่อน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญในรูปแบบของการใช้เวลาว่าง

จากการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้มีนักวิจัยทำการศึกษาเกี่ยวกับการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของวัยรุ่นในประเทศต่างๆ ทำให้เห็นถึงมุมมองโดยรวมของรูปแบบการใช้เวลาว่างของวัยรุ่นแต่นักวิจัยเกี่ยวกับโปรแกรมการใช้เวลาว่างของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการพัฒนาสังคมนั้นนักวิจัยยังมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาทางสังคมและบทบาทความเป็นอยู่และกิจวัตรและสิ่งยึดเหนี่ยวและนับได้ว่ายังมีน้อยมากทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะทำการวิจัยเรื่องนี้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือสถานศึกษาและสังคมเพื่อให้เกิดการพัฒนาในรูปแบบของการใช้เวลาว่างได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการและสอดคล้องกับลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมที่ไม่ขัดต่อหลักปฏิบัติของศาสนาต่าง ๆ และสามารถที่จะเสริมสร้างการพัฒนาสังคมเพื่อให้สามารถที่จะดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและรู้จักที่จะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ เพื่อให้ดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 3 แผนภาพแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

1. ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีการพัฒนาทางสังคมดีกว่าก่อนการทดลอง
2. ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีการพัฒนาทางสังคมดีกว่ากลุ่มควบคุม

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะศึกษาผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีตัวแปรอิสระคือ การเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ตัวแปรตามคือการพัฒนาทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นปีที่ 4 – 6 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนพัทลุง ตำบลคูหาสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุงจำนวน 294 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนพัทลุง ตำบลคูหาสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง จำนวน 60 คน ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 30 คน โดยใช้วิธีการจับคู่ (Match - pair Method)

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ ใช้แบบประเมินการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 294 คน ทดสอบ เรียงคะแนนผลการทดสอบจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุด เลือกนักเรียนที่มีคะแนนสูงจากค่าเฉลี่ยและต่ำจากค่าเฉลี่ยออก จากนั้นก็เลือกนักเรียนที่มีคะแนนอยู่ในระดับกลางจำนวน 60 คน มาจับคู่สลับกัน และทดสอบด้วย t - test เพื่อแสดงว่าทดลองและกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ

1. โปรแกรมการใช้เวลาว่าง 8 สัปดาห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นำโปรแกรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบเพื่อหาค่า ความเที่ยงตรง เชิงประจักษ์ (Face Validity)

2. แบบประเมินการเข้าร่วมการโปรแกรมใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาทางสังคมของนักเรียนมัธยมตอนปลาย

กลุ่มเป้าหมาย เด็กวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 15 – 18 ปี

วัตถุประสงค์ เพื่อประเมินความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพ การติดต่อสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

แบบประเมิน เป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจาก Leisure Diagnostic Battery for Adolescents in Social Development ของ Peter A. Witt และ Gary D. Ellis ค.ศ. 1982 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

1. ข้อมูลทางเศรษฐกิจ - สังคม
2. แบบประเมิน (Scale) การเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างกับการพัฒนาทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. แบบประเมินการพัฒนาทางสังคมของวัยรุ่น

การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ผลการตรวจสอบได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 – 1.0 ซึ่งมีความเชื่อถือได้

ตารางที่ 1 แผนการดำเนินการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของ
นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง

ลำดับที่	กลุ่มกิจกรรม	ชื่อกิจกรรม	ลักษณะกิจกรรม	จุดมุ่งหมายของการพัฒนา
1	กลางแจ้ง	เยาวชนรวมใจ	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 1.กิจกรรมวงกลมสัมพันธ์ 2.กิจกรรมรวมกันเราอยู่	การสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น
2	ศิลปะ	ศิลป์ตะลุง	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 1.กิจกรรมสานศิลป์1 2.กิจกรรมสานศิลป์2	การทำงานร่วมกับผู้อื่น (การแก้ปัญหาและการตัดสินใจร่วมกับผู้อื่น)
3	ดนตรี	Enjoy for you	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 1.กิจกรรมพี่น้องร้องเต้น1 2.กิจกรรมพี่น้องร้องเต้น2	ติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น
4	เกม	พลังเยาวชน	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 1.กิจกรรมนาทีกุศ 2.กิจกรรมผู้พิชิต	การทำงานร่วมกับผู้อื่น (การแก้ปัญหาและการตัดสินใจร่วมกับผู้อื่น)
5	กีฬา	Sport Ha Hea	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 1.กิจกรรมกีฬาอินได้1 2.กิจกรรมกีฬาอินได้2	การสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น
6	งานอดิเรก	พ่อหลวงของปวงชน	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 1.กิจกรรมทำดีเพื่อพ่อ 2.กิจกรรมต้นไม้ของพ่อ	การทำงานร่วมกับผู้อื่น (การแก้ปัญหาและการตัดสินใจร่วมกับผู้อื่น)
7	การแสดง	นักล้าฝัน	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 1.กิจกรรมนักล้าเยาวชน 2.กิจกรรมร้อยเรียงเรื่องราว	ติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น
8	อยู่กับธรรมชาติ	Walk Rally Special	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 1.กิจกรรมWalk Rally1 2.กิจกรรมWalk Rally2	การทำงานร่วมกับผู้อื่น (การแก้ปัญหาและการตัดสินใจร่วมกับผู้อื่น)
9	สรุป	Forget me not	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 1.กิจกรรมฉันให้เธอ 2.กิจกรรมแบ่งปันฉันเพื่อน	สร้างความประทับใจและความทรงจำที่ตราตรึงอยู่ในจิตใจของผู้เข้าร่วม

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคม 8 สัปดาห์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) ผลการตรวจสอบ ปรากฏว่า โปรแกรมการใช้เวลาว่าง 8 สัปดาห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้

นำโปรแกรมกิจกรรมการใช้เวลาว่างไปศึกษานำร่อง (Pilot Study) กับกลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของโปรแกรมในสภาพจริง นำโปรแกรมกิจกรรมการใช้เวลาว่างที่ปรับปรุงแก้ไขเป็นอย่างดีแล้ว ไปใช้ทดลองจริงกับนักเรียนกลุ่มทดลอง

2. การสร้างแบบประเมินเกี่ยวกับการรับรู้การพัฒนาสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดโปรแกรมการใช้เวลาว่าง

2.2 นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่างๆ มากำหนดขอบเขตและโครงสร้างของกิจกรรม โดยผู้วิจัยสร้างกิจกรรมขึ้นเอง ให้ผู้เข้าร่วมเกิดการพัฒนาตามวัตถุประสงค์

2.3 นำโปรแกรมที่สร้างมาแล้วไปหาความสอดคล้อง (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมนั้น ทบทวนและการใช้เวลาว่าง จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและคัดเลือกกิจกรรมที่มีความเหมาะสม

2.4 ผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตามแบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญมีลักษณะเป็นมาตราส่วน ประมาณ 3 ระดับ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตัดสินว่าเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเหมาะสม ไม่แน่ใจ ไม่เหมาะสม โดยใช้สูตรในการคำนวณ ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ดังนี้

$$\text{สูตร IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างประเด็นที่ต้องการตรวจสอบกับเนื้อหา หรือจุดประสงค์

$\sum R$ คือ ผลการตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ความหมายของคะแนนพิจารณา

- +1 หมายถึง ถ้าแน่ใจว่าแบบประเมินข้อนั้นมีความเที่ยงตรง สอดคล้องตามเนื้อหาไปในทางเดียวกัน
- 0 หมายถึง ถ้าไม่แน่ใจว่าแบบประเมินข้อนั้นมีความเที่ยงตรง สอดคล้องตามเนื้อหาไปในทิศทางเดียวกัน
- 1 หมายถึง ถ้าแน่ใจว่าแบบประเมินข้อนั้นไม่มีความเที่ยงตรง สอดคล้องตามเนื้อหาไปในทิศทางเดียวกัน

ถ้อยเกณฑ์ IOC มากกว่า 0.70 จึงยอมรับว่าเครื่องมือมีความเหมาะสม (Kirkendall et al., 1980 : 24 – 25) จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญตามแบบประเมินดัชนีความสอดคล้องได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 – 1.0 ซึ่งเชื่อถือว่าเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ

2.5 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือโดยนำโปรแกรมการใช้เวลาว่างและแบบประเมินไปศึกษา กับกลุ่มนักเรียนมัธยมตอนปลายที่มีลักษณะเหมือนกันกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของโปรแกรมในสภาพจริง แล้วนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของทั้งฉบับ คือ 0.91 ซึ่งผ่านเกณฑ์การยอมรับ สามารถนำไปใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ได้ (อติพร, 2546 อ้างถึงในเมธพร, 2549: 89 – 90)

2.6 นำโปรแกรมการการใช้เวลาว่างและแบบประเมินที่ปรับปรุงแก้ไขเป็นอย่างดี
แล้วไปใช้ทดลองจริงกับนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) โดยมีจุดมุ่ง
หมายเพื่อที่จะศึกษาผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนปลาย

วิธีการ

แผนภูมิการทดลอง

O_1 X O_3

O_2 C O_4

O_1 หมายถึง การเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง โดยการใช้แบบประเมินในกลุ่มทดลอง
(Experimental Group)

O_2 หมายถึง การเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง โดยการใช้แบบประเมินในกลุ่มควบคุม
(Control Group)

X หมายถึง การเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างอย่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนปลาย

C หมายถึง กิจกรรมปกติที่ทางโรงเรียนจัดให้

O_3 หมายถึง การเก็บข้อมูลหลังการทดลอง โดยการใช้แบบประเมินในกลุ่มทดลอง
(Experimental Group)

O_4 หมายถึง การเก็บข้อมูลหลังการทดลอง โดยใช้แบบประเมินในกลุ่มควบคุม (Control Group)

ศิริพงษ์ (2546: 125- 126) กล่าวว่า แบบแผนการทดลองแบบ The Non - Equivalent Control Group Design จะทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้ารับการกระทำจากตัวแปรอิสระ และกลุ่มควบคุม โดยมีการเก็บข้อมูลก่อน (O_1, O_2) และหลังการทดลอง (O_3, O_4) ผลต่างที่เกิดขึ้นจากการทดลอง (O_3, O_1) และจากการควบคุม (O_4, O_2) แสดงถึงผลอันเกิดจากการได้รับอิทธิพลจากตัวแปรจัดกระทำในกลุ่มทดลอง และการไม่ได้รับอิทธิพลจากตัวแปรจัดกระทำในกลุ่มควบคุมนั่นเอง แบบแผนการวิจัยนี้จะมีความเที่ยงตรงภายในดี

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ขั้นก่อนการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมิน (Pre – test) ที่ผู้วิจัยปรับปรุงแล้ว ก่อนการดำเนินการทดลอง
2. นำแบบประเมินที่เก็บข้อมูลก่อนการทดลอง มาวิเคราะห์หาความแตกต่างโดยวิธีทางสถิติระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม (t –test)

ตารางที่ 2 การประเมินผลความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมก่อนให้
โปรแกรม นันทนาการที่มีต่อการพัฒนาสังคม ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนพัทลุง

ผลความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น	3.12	.648	2.89	.687	1.608
ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น	3.03	.687	2.70	.660	1.388
ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น	3.11	.647	2.94	.718	1.309

จากตารางที่ 2 การประเมินผลความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมก่อนให้
โปรแกรมนันทนาการที่มีต่อการพัฒนาสังคม ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง
จังหวัดพัทลุงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า การประเมินผลความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่ม
ควบคุมก่อนให้โปรแกรมนันทนาการที่มีต่อการพัฒนาสังคม โดยรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณา
รายข้อ พบว่า ผลการประเมินไม่แตกต่างกันทุกข้อ

สรุป ก่อนการใช้โปรแกรมนันทนาการกับกลุ่มทดลอง ปรากฏว่า กลุ่มควบคุมและกลุ่ม
ทดลองไม่มีความแตกต่างกันทางด้านการพัฒนาสังคม

3. ขั้นตอนการทดลอง กลุ่มทดลอง ได้รับการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ที่ผู้วิจัย
สร้างขึ้น โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม ส่วนกลุ่มควบคุม ไม่ได้รับการจัดโปรแกรม
การใช้เวลาว่าง แต่ได้รับการจัดกิจกรรมตามปกติของโรงเรียน โดยกลุ่มทดลอง ได้รับโปรแกรม
การใช้เวลาว่างจำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที

4. ขั้นหลังการทดลอง เมื่อครบกำหนดระยะเวลาทดลอง 8 สัปดาห์ ทำการประเมินโดย
ใช้แบบประเมินชุดเดิมที่ได้ให้ทำก่อนทดลอง โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำการประเมิน (Post – test)
โดยใช้ระยะเวลาหลังจากเสร็จสิ้นการทดลองแล้ว 1 สัปดาห์

5. นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินทั้งก่อนและหลังจากการทดลองของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติเพื่อหาความแตกต่าง ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 3 รายละเอียดของโปรแกรมการใช้เวลาว่างแต่ละสัปดาห์

การเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการพัฒนาสังคม โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง			
สัปดาห์ที่ / ชื่อกิจกรรม	ลักษณะกิจกรรม	วัน เวลา	หมายเหตุ
1 เยาวชนรวมใจ	ครั้งที่1 กิจกรรมวงกลมสัมพันธ์ ครั้งที่2 กิจกรรมรวมกันเราอยู่		
2 ศิลป์ตะลุม	ครั้งที่1 กิจกรรมสานศิลป์1 ครั้งที่2 กิจกรรมสานศิลป์2		
3 Enjoy for you	ครั้งที่1 กิจกรรมพี่น้องร้องเต้น1 ครั้งที่2 กิจกรรมพี่น้องร้องเต้น2		
4 พลังเยาวชน	ครั้งที่1 กิจกรรมนาทีกิ๊กต ครั้งที่2 กิจกรรมไข่มุกพิชิต		
5 Sport Ha Ha	ครั้งที่1 กิจกรรมกีฬาถื่นไต้1 ครั้งที่2 กิจกรรมกีฬาถื่นไต้2		
6 พ่อหลวงของปวงชน	ครั้งที่1 กิจกรรมทำดีเพื่อพ่อ ครั้งที่2 กิจกรรมต้นไม้ของพ่อ		
7 นักล่าฝัน	ครั้งที่1 กิจกรรมนักเล่าเยาวชน ครั้งที่2 กิจกรรมร้อยเรียงเรื่องราว		
8 Walk Rally Special	ครั้งที่1 กิจกรรม Walk Rally1 ครั้งที่2 กิจกรรม Walk Rally2		
9 Forget me not	กิจกรรมฉันให้เธอ กิจกรรมแบ่งปันฉันเพื่อน		

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิธีการวิเคราะห์มีดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยใช้ค่าร้อยละเพื่ออธิบายให้เห็นถึงลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัย

1.1 ค่าเฉลี่ย ใช้สูตรดังนี้ (บุญชม, 2545 : 105)

$$\text{สูตร } \bar{X} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการแปลความหมายของแบบสอบถามเกี่ยวกับคะแนนการประเมินการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคม โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ตัวแบ่งระดับ ในแต่ละระดับมีค่าช่วงระดับคะแนนโดยคำนวณจาก

$$\text{พิสัย} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

ระดับคะแนนที่ใช้ในการอธิบายการประเมินผลต่อการพัฒนาสังคม

ระดับคะแนน 1.00 – 1.75 หมายความว่า มีผลไม่เห็นด้วย

ระดับคะแนน 1.76 – 2.51 หมายความว่า มีผล เห็นด้วยเล็กน้อย

ระดับคะแนน 2.52 – 3.27 หมายความว่า มีผล เห็นด้วยมาก

ระดับคะแนน 3.28 – 4.00 หมายความว่า มีผล เห็นด้วยมากที่สุด

1.2.เกณฑ์ที่ใช้การอธิบายการประเมินผลต่อการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้
อื่น

1.2.1 ด้านพฤติกรรมการณ์ปฏิสัมพันธ์ของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง
ระดับการประเมินลักษณะ (A) หมายถึง ความชอบที่จะกระทำการกิจกรรมด้วยตนเอง (Active) ผลการประเมิน หมายถึง มีการพัฒนาสังคม

1.2.2 ด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง
ระดับการประเมินลักษณะ (B) หมายถึง ความชอบที่จะกระทำการกิจกรรมร่วมกับผู้
อื่น (Groups) ผลการประเมิน หมายถึง มีการพัฒนาสังคม

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นการทดสอบสมมุติฐานในการ
วิจัย เปรียบเทียบพฤติกรรมของนักเรียนที่มีผลต่อการพัฒนาสังคม ก่อนและหลังการทดลอง ทั้ง
กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างค่า
เฉลี่ย 2 กลุ่ม (t – test)

2.1 กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระแก่กัน (Dependent Sample) สูตรที่ใช้ในการคำนวณ
ค่า t ได้แก่ (บุญชม, 2545: 105)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤติ เมื่อทราบความมีนัยสำคัญ

D แทน ค่าผลต่างระหว่างคู่คะแนน

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง หรือจำนวนคู่คะแนน

2.2 กลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน (Independent Sample) สูตรที่ใช้ในการคำนวณค่า t ได้แก่ (บุญชม, 2545: 112)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\left(\frac{n_1 - 1}{n_1 + n_2 - 2} S_1^2 + \frac{n_2 - 1}{n_1 + n_2 - 2} S_2^2\right) \left(\frac{n_1 + n_2}{n_1 n_2}\right)}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติจะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤติในการแจกแจงแบบ t เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ

$\bar{X}_1, \bar{X}_2$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

S_1^2, S_2^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

n_1, n_2 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

ค่า Degrees of Freedom (df) ในกรณีนี้เท่ากับ $n_1, n_2 - 2$

สถานที่และระยะเวลาในการทำวิจัย

สถานที่

โรงเรียนพัทลุง ตำบลคูหาสวรรค์ อ. เมือง จังหวัดพัทลุง

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ภาคปลาย ปีการศึกษา 2550 (มกราคม - กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551) เวลา 14.00 – 15.30 น.
ทุกวันอังคาร - พฤหัสบดี

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยเรื่อง ผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาเป็นลำดับ โดยนำเสนอเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง ในกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง

ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

ส่วนที่ 4 ผลการประเมินการพัฒนาทางสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูล

เพื่อความสะดวกและความเข้าใจให้ตรงกันในการแปลความหมาย และการนำเสนอผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง โดยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลดังต่อไปนี้

$\bar{x}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติในการแจกแจงแบบ t

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง
จังหวัดพัทลุง ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลทั่วไปของนักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง

ตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง	ร้อยละ	กลุ่มควบคุม	ร้อยละ
เพศ				
ชาย	14	46.66	12	40.00
หญิง	16	53.34	18	60.00
อายุ				
15 ปี	5	16.66	6	20.00
16 ปี	18	60.00	16	53.34
17 ปี	7	23.34	7	23.34
18 ปี	-	-	1	3.32
เกรดเฉลี่ย				
1.50 - 1.99	2	6.68	3	10.00
2.00 - 2.49	11	36.66	9	30.00
2.50 - 2.99	9	30.00	11	36.66
3.00 - 3.49	7	23.34	5	16.66
3.50 - 4.00	1	3.32	2	6.68

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มทดลอง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.34 มีอายุ 16 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.00 และมีเกรดเฉลี่ย 2.00 – 2.49 คิดเป็นร้อยละ 36.66

กลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีอายุ 16 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.34 และมีเกรดเฉลี่ย 2.50 – 2.99 คิดเป็นร้อยละ 36.66

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง ในกลุ่มทดลอง

การประเมินการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง 8 สัปดาห์ ที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง โดยให้เข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างกับกลุ่มทดลอง ได้แก่ กิจกรรมการแข่ง กิจกรรมการแสดง กิจกรรมเกม กิจกรรมกีฬา กิจกรรมดนตรี กิจกรรมเกี่ยวกับธรรมชาติ และงานอดิเรก สำหรับกลุ่มควบคุมไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง แต่จะทำกิจกรรมตามปกติของโรงเรียน ประเมินผลการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างในด้านการพัฒนาทางสังคมมี 3 ด้าน ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น และการทำงานร่วมกับผู้อื่น จำนวนทั้งหมด 21 ข้อ ผลการประเมินแสดงไว้ในตารางที่ 5, 6, 7 และ 8 ดังนี้

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคม ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง กลุ่มทดลอง

ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น	ก่อนเข้าร่วม			หลังเข้าร่วม		
	โปรแกรมใช้เวลาว่าง			โปรแกรมใช้เวลาว่าง		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ฉันรู้สึกอายเมื่อได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น	3.23	.774	มาก	3.60	.498	มากที่สุด
2. ฉันรู้สึกวิตกกังวลที่ต้องทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น	2.90	.923	มาก	3.13	.507	มาก
3. ฉันสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสมาชิกภายในกลุ่ม	2.80	.664	มาก	3.27	.691	มาก
4. ฉันรู้สึกว่ากิจกรรมที่ทำร่วมกับผู้อื่นเป็นสิ่งที่มีความหมาย	3.43	.568	มากที่สุด	3.73	.450	มากที่สุด
5. กิจกรรมที่เข้าร่วมทำให้ฉันได้พบนิสัยที่ใหม่ๆ ของเพื่อน	3.10	.481	มาก	3.53	.571	มากที่สุด
6. กิจกรรมทำให้ฉันได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น	3.33	.606	มากที่สุด	3.67	.479	มากที่สุด
7. ฉันให้ความสนใจและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเสมอ	3.07	.521	มาก	3.43	.679	มากที่สุด
รวม	3.12	.648	มาก	3.48	.554	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 จากการศึกษาผลการประเมินการพัฒนาทางสังคม ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ในกลุ่มทดลอง พบว่า ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง กลุ่มทดลองมีผลคะแนนการประเมินการพัฒนาทางสังคมด้านการสร้างสัมพันธภาพ โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{x} = 3.12$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มทดลองมีผล

คะแนนอยู่ในระดับมากทุกข้อ ยกเว้น ข้อฉันรู้สึกว่าการที่ฉันทำร่วมกับผู้อื่นเป็นสิ่งที่มีความหมายและข้อกิจกรรมทำให้ฉันได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีผลคะแนนการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.43$) หลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง กลุ่มทดลองมีผลคะแนนการประเมินการพัฒนาทางสังคมด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.48$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มทดลองมีผลคะแนนประเมินการพัฒนาทางสังคม ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นอยู่ในระดับมากที่สุด ในข้อฉันรู้สึกว่าการที่ฉันทำร่วมกับผู้อื่นเป็นสิ่งที่มีความหมาย กิจกรรมทำให้ฉันได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น ฉันรู้สึกสบายเมื่อได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น กิจกรรมที่เข้าร่วมทำให้ฉันได้พบนิสัยที่ใหม่ ๆ ของเพื่อน และฉันให้ความสนใจและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเสมอ ($\bar{x} = 3.73, 3.67, 3.60, 3.53$, และ 3.43) ตามลำดับ ส่วนข้อฉันสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสมาชิกในภายในกลุ่ม และฉันสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสมาชิกภายในกลุ่ม มีคะแนนประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.27$ และ 3.13) ตามลำดับ

สรุป หลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างในกลุ่มทดลอง ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยดีขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างทุกรายการ โดยเฉพาะรายการที่ทำให้สามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสมาชิกภายในกลุ่ม ทำให้ได้พบนิสัยที่ใหม่ ๆ ของเพื่อน ทำให้ได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น และให้ความสนใจและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเสมอ มีคะแนนที่แตกต่างอย่างเห็นได้ชัด

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคม ด้านติดต่อสื่อสาร ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง ของกลุ่มทดลอง

ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น	ก่อนเข้าร่วม			หลังเข้าร่วม		
	โปรแกรมใช้เวลาว่าง			โปรแกรมใช้เวลาว่าง		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ฉันรู้สึกลำบากใจที่จะอธิบายกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจ	3.13	.819	มาก	2.83	.592	มาก
2. ฉันสามารถที่จะสื่อสารกับผู้อื่นอย่างเข้าใจความหมายที่ถูกต้อง	3.00	.525	มาก	3.47	.730	มากที่สุด
3. ฉันไม่สามารถที่จะแสดงกิริยาท่าทางการสื่อสารกับผู้อื่นตามเหตุการณ์นั้น ๆ ได้	3.20	.887	มาก	2.63	.556	มาก
4. ฉันไม่สามารถที่จะถ่ายทอดความรู้สึกละเอียดเป็นคำพูดได้อย่างมีความหมาย	3.00	.871	มาก	2.83	.461	มาก
5. ฉันสามารถที่จะพูดวิเคราะห์กิจกรรมที่ทำกับผู้อื่นอย่างมีเหตุผลและตรงประเด็น	3.07	.583	มาก	3.43	.626	มากที่สุด
6. กิจกรรมทำให้ฉันสนทนากับผู้อื่นได้ดีขึ้น	2.97	.615	มาก	3.37	.669	มากที่สุด
7. ฉันให้ความสำคัญกับการสนทนาของผู้อื่นในขณะที่ทำกิจกรรม	2.87	.507	มาก	3.20	.714	มาก
รวม	3.03	.687	มาก	3.11	.621	มาก

จากตารางที่ 6 จากการศึกษาผลการประเมินการพัฒนาทางสังคม ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ที่เป็นกลุ่มทดลอง พบว่า ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง กลุ่มทดลองมีผลคะแนนการประเมินการพัฒนาทางสังคม ด้านการติดต่อ

สื่อสารกับผู้อื่น โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{x} = 3.03$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มทดลองมีผลคะแนนประเมินการพัฒนาสังคม ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น อยู่ในระดับมากทุกข้อ หลังเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง กลุ่มทดลองมีผลคะแนนการประเมินการพัฒนาทางสังคม ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{x} = 3.11$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มทดลองมีผลคะแนนประเมินการพัฒนาสังคม ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น อยู่ในระดับมากทุกข้อ ยกเว้น ข้อ ๖ นั้นสามารถที่จะสื่อสารกับผู้อื่นอย่างเข้าใจความหมายที่ถูกต้อง กิจกรรมทำให้ฉันสนทนากับผู้อื่นได้ดีขึ้น และฉันให้ความสำคัญกับการสนทนาของผู้อื่นในขณะที่ทำกิจกรรม มีผลคะแนนการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.47, 3.43$, และ 3.37) ตามลำดับ

สรุป หลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างในกลุ่มทดลอง ปรากฏว่า การเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีผลต่อการพัฒนาสังคม ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ทำให้นักเรียนสามารถที่จะสื่อสารกับผู้อื่นอย่างเข้าใจความหมายที่ถูกต้อง สามารถที่จะพูดวิเคราะห์กิจกรรมที่ทำกับผู้อื่นอย่างมีเหตุผลและตรงประเด็น ทำให้สนทนากับผู้อื่นได้ดีขึ้น และให้ความสำคัญกับการสนทนาของผู้อื่นในขณะที่ทำกิจกรรมมากขึ้น ยกเว้น ความรู้สึกลำบากใจที่จะอธิบายกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจ ไม่สามารถแสดงกิริยาท่าทางการสื่อสารกับผู้อื่นตามเหตุการณ์ในขณะนั้นได้ และ ไม่สามารถที่จะถ่ายทอดความรู้สึกเป็นคำพูดได้อย่างมีความหมาย มีคะแนนก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างสูงกว่าหลังเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคม ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง กลุ่มทดลอง

ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น	ก่อนเข้าร่วม			หลังเข้าร่วม		
	โปรแกรมใช้เวลาว่าง			โปรแกรมใช้เวลาว่าง		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ฟังความคิดใหม่ๆ ในการทำกิจกรรมจากผู้อื่น	3.27	.450	มาก	3.50	.509	มากที่สุด
2. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิกภายในกลุ่ม ในขณะที่ทำกิจกรรม	3.17	.592	มาก	3.50	.630	มากที่สุด
3. ปฏิบัติงานกลุ่มโดยคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าประโยชน์ของตนเอง	3.13	.571	มาก	3.40	.724	มากที่สุด
4. แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกภายในกลุ่ม และสมาชิกใหม่เมื่อจำเป็น	2.93	.828	มาก	3.37	.669	มากที่สุด
5. ตั้งใจทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในกลุ่มให้ทันเวลาที่กำหนด	3.00	.788	มาก	3.40	.621	มากที่สุด
6. ไม่สามารถที่จะเป็นผู้แนะนำกิจกรรมหรือวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในกิจกรรม	3.07	.691	มาก	2.77	.679	มาก
7. สามารถที่จะควบคุมอารมณ์และสติในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ	3.20	.610	มาก	3.60	.814	มากที่สุด
รวม	3.11	.647	มาก	3.36	.664	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 จากการศึกษาผลการประเมินการพัฒนาทางสังคม ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ที่เป็นกลุ่มทดลอง พบว่า ก่อนเข้าร่วม

โปรแกรมการใช้เวลาว่าง กลุ่มทดลองมีผลคะแนนการประเมินการพัฒนาทางสังคม ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{x} = 3.11$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มทดลองมีผลคะแนนประเมินการพัฒนาสังคม ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น อยู่ในระดับมากทุกข้อ หลังเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง กลุ่มทดลองมีผลคะแนนการประเมินการพัฒนาทางสังคม ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.36$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มทดลองมีผลคะแนนประเมินการพัฒนาสังคม ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้น ไม่สามารถที่จะเป็นผู้แนะนำกิจกรรมหรือวิธีการต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในการทำกิจกรรม มีคะแนนประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.77$)

สรุป หลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างในกลุ่มทดลอง ปรากฏว่า หลังเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาทางสังคม ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้นักเรียนฟังความคิดใหม่ๆ ในการทำกิจกรรมจากผู้อื่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิกภายในกลุ่ม ปฏิบัติงานกลุ่มโดยคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าประโยชน์ของตนเอง แก้ไขปัญหาภายในกลุ่ม ตั้งใจทำกิจกรรมภายในกลุ่มให้ทันเวลา และควบคุมอารมณ์และสติในการแก้ปัญหาและตัดสินใจดีขึ้น ยกเว้น ไม่สามารถที่จะเป็นผู้แนะนำกิจกรรมหรือวิธีการต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในการทำกิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าก่อนการทดลอง

ตารางที่ 8 ผลสรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง
ที่มีต่อการพัฒนาสังคม ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัด
พัทลุง กลุ่มทดลอง

ผลการประเมินการเข้าร่วมโปรแกรม การใช้เวลาว่าง	ก่อนเข้าร่วม			หลังเข้าร่วม		
	โปรแกรมใช้เวลาว่าง			โปรแกรมใช้เวลาว่าง		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น	3.12	.648	มาก	3.48	.554	มากที่สุด
ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น	3.03	.687	มาก	3.11	.621	มาก
ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น	3.11	.647	มาก	3.36	.664	มากที่สุด

จากตารางที่ 8 จากการศึกษาผลการประเมินการพัฒนาสังคม ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง ที่เป็นกลุ่มทดลอง พบว่า ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง กลุ่มทดลองมีผลคะแนนการประเมินการพัฒนาสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก หลังเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง กลุ่มทดลองมีคะแนนการประเมินการพัฒนาทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มทดลองมีผลคะแนนประเมินการพัฒนาสังคม ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น และการทำงานร่วมกับผู้อื่น อยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้น การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น มีคะแนนอยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบผลการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคม ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง โดยทำการทดสอบสมมติฐาน

1. ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีการพัฒนาสังคมดีกว่าก่อนการทดลอง

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนา

สังคม ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียน
พัทลุง จังหวัดพัทลุง ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างในกลุ่มทดลอง

ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น	ก่อนเข้าร่วม		หลังเข้าร่วม		t
	โปรแกรมใช้เวลาว่าง		โปรแกรมใช้เวลาว่าง		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ฉันรู้สึกอายเมื่อได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น	3.23	.774	3.60	.498	-2.182*
2. ฉันรู้สึกวิตกกังวลที่ต้องทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น	2.90	.923	3.13	.507	-1.053
3. ฉันสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสมาชิกภายในกลุ่ม	2.80	.664	3.27	.691	-2.666*
4. ฉันรู้สึกว่ากิจกรรมที่ทำร่วมกับผู้อื่นเป็นสิ่งที่มีความหมาย	3.43	.568	3.73	.450	-2.267*
5. กิจกรรมที่เข้าร่วมทำให้ฉันได้พบนิสัยที่ใหม่ๆ ของเพื่อน	3.10	.481	3.53	.571	-3.179*
6. กิจกรรมทำให้ฉันได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น	3.33	.606	3.67	.479	-2.364*
7. ฉันให้ความสนใจและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเสมอ	3.07	.521	3.43	.679	-2.347*
รวม	3.12	.648	3.48	.554	-2.666*

* $p < .05$

จากตารางที่ 9 การศึกษาเปรียบเทียบผลการประเมินการพัฒนาสังคม ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นก่อนและหลังมีการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างในกลุ่มทดลองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง พบว่า การประเมินผลก่อนมีการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างกับหลังมีการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง โดยรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

.05 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผลการประเมินการพัฒนาทางสังคม ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทุกข้อ ยกเว้น ข้อที่ ๖ ซึ่งผู้ศึกษาวิตกกังวลที่ต้องทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนา
 สังคม ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียน
 พัทลุง จังหวัดพัทลุง ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างในกลุ่ม
 ทดลอง

ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น	ก่อนเข้าร่วม		หลังเข้าร่วม		t
	โปรแกรมใช้เวลาว่าง		โปรแกรมใช้เวลาว่าง		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ฉันรู้สึกลำบากใจที่จะอธิบายกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจ	3.13	.819	2.83	.592	1.626
2. ฉันสามารถที่จะสื่อสารกับผู้อื่นอย่างเข้าใจความหมายที่ถูกต้อง	3.00	.525	3.47	.730	-2.841*
3. ฉันไม่สามารถที่จะแสดงกิริยาท่าทางการสื่อสารกับผู้อื่นตามเหตุการณ์นั้น ๆ ได้	3.20	.887	2.63	.556	2.966*
4. ฉันไม่สามารถที่จะถ่ายทอดความรู้สึกเป็นคำพูดได้อย่างมีความหมาย	3.00	.871	2.83	.461	0.926
5. ฉันสามารถที่จะพูดวิเคราะห์กิจกรรมที่ทำกับผู้อื่นอย่างมีเหตุผลและตรงประเด็น	3.07	.583	3.43	.626	-2.347*
6. กิจกรรมทำให้ฉันสนทนากับผู้อื่นได้ดีขึ้น	2.97	.615	3.37	.669	-2.412*
7. ฉันให้ความสำคัญกับการสนทนาของผู้อื่นในขณะที่ทำกิจกรรม	2.87	.507	3.20	.714	-2.084*
รวม	3.03	.687	3.11	.621	0.476

* $p < .05$

จากตารางที่ 10 การศึกษาเปรียบเทียบผลการประเมินการพัฒนาสังคม ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นก่อนและหลังมีการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างในกลุ่มทดลองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง พบว่า การประเมินผลก่อนมีการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างกับหลังมีการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง โดยรวม ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผลการประเมินการพัฒนาทางสังคม ด้านการติดต่อสื่อสาร มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทุกข้อ ยกเว้น ข้อฉันรู้สึกลำบากใจที่จะอธิบายกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจ และข้อฉันไม่สามารถที่จะถ่ายทอดความรู้สึกเป็นคำพูดได้อย่างมีความไม่ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนา
สังคม ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง
ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างในกลุ่มทดลอง

ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น	ก่อนเข้าร่วม		หลังเข้าร่วม		t
	โปรแกรมใช้เวลาว่าง		โปรแกรมใช้เวลาว่าง		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ฟังความคิดใหม่ๆ ในการทำ กิจกรรมจากผู้อื่น	3.27	.450	3.50	.509	-1.882
2. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิก ภายในกลุ่ม ในขณะที่ทำกิจกรรม	3.17	.592	3.50	.630	-2.112*
3. ปฏิบัติงานกลุ่มโดยคำนึงถึงประ โยชน์ของกลุ่มมากกว่าประโยชน์ ของตนเอง	3.13	.571	3.40	.724	1.584
4. แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกภายในกลุ่ม และสมาชิกใหม่เมื่อจำเป็น	2.93	.828	3.37	.669	-2.231*
5. ตั้งใจทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกใน กลุ่มให้ทันเวลาที่กำหนด	3.00	.788	3.40	.621	-2.183*
6. ไม่สามารถที่จะเป็นผู้แนะนำกิจ กรรมหรือวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำมา ใช้ในกิจกรรม	3.07	.691	2.77	.679	1.696
7. สามารถที่จะควบคุมอารมณ์และสติ ในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ	3.20	.610	3.60	.814	-2.154*
รวม	3.11	.647	3.36	.664	-2.622*

* $p < .05$

จากตารางที่ 11 การศึกษาเปรียบเทียบผลการประเมินการพัฒนาสังคม ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง กลุ่มทดลอง ของนักเรียนโรงเรียนมัธยม

ศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง พบว่า การประเมินผลก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างกับ หลังเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เมื่อ พิจารณารายข้อ พบว่า ข้อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิกภายในกลุ่ม ในขณะที่ทำกิจกรรม แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกภายในกลุ่มและสมาชิกใหม่เมื่อจำเป็น ตั้งใจทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม ให้ทันเวลาที่กำหนด และ สามารถที่จะควบคุมอารมณ์และสติในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ มี คะแนนการประเมินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 12 ผลการสรุปของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคม ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ภายในของกลุ่มทดลอง

ผลการประเมินการเข้าร่วมโปรแกรม การใช้เวลาว่าง	ก่อนเข้าร่วม		หลังเข้าร่วม		t
	โปรแกรมใช้เวลาว่าง		โปรแกรมใช้เวลาว่าง		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น	3.12	.648	3.48	.554	-2.182*
ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น	3.03	.687	3.11	.621	0.476
ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น	3.11	.647	3.36	.664	-2.622*

* $p < .05$

จากตารางที่ 12 สรุปผลการประเมินการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคม ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ภายในของกลุ่มทดลอง พบว่า การประเมินผลก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างกับหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ในด้านการสร้างสัมพันธภาพ และด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน จึงเป็นการยอมรับสมมุติฐาน

2. ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันในเรื่องการพัฒนาทางสังคม

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคม ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ฉันรู้สึกอายเมื่อได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น	3.60	.498	2.33	.547	9.379*
2. ฉันรู้สึกวิตกกังวลที่ต้องทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น	3.13	.507	2.57	.774	3.207*
3. ฉันสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสมาชิกภายในกลุ่ม	3.27	.691	3.57	.568	-1.836
4. ฉันรู้สึกว่าการที่เข้าร่วมกับผู้อื่นเป็นสิ่งที่มีความหมาย	3.73	.450	3.47	.507	2.154*
5. กิจกรรมที่เข้าร่วมทำให้ฉันได้พบนิสัยที่ใหม่ๆ ของเพื่อน	3.53	.571	3.2	.610	2.184*
6 กิจกรรมทำให้ฉันได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น	3.67	.479	3.33	.606	2.362*
7. ฉันให้ความสนใจและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเสมอ	3.43	.679	3.23	.728	1.101
รวม	3.48	.554	3.10	.620	2.129*

* $p < .05$

จากตารางที่ 13 การศึกษาเปรียบเทียบผลการประเมินการพัฒนาสังคม ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า การประเมินผลหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง

โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อฉันรู้สึก
อายเมื่อได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ฉันรู้สึกกังวลที่ต้องทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ฉันรู้สึกว่ากิจกรรม
ที่ฉันทำร่วมกับผู้อื่นเป็นสิ่งที่มีความหมาย กิจกรรมที่เข้าร่วมทำให้ได้พบนิสัยเพื่อนที่ใหม่ๆ ของ
เพื่อน และกิจกรรมทำให้ฉันได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีคะแนนการประเมินแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 14 การเปรียบเทียบผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนา
สังคม ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง
กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง ระหว่างกลุ่มทดลอง
กับกลุ่มควบคุม

ผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ฉันรู้สึกลำบากใจที่จะอธิบายกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจ	2.83	.529	2.27	1.112	2.463*
2. ฉันสามารถที่จะสื่อสารกับผู้อื่นอย่างเข้าใจความหมายที่ถูกต้อง	3.47	.730	3.27	.583	1.172
3. ฉัน ไม่สามารถที่จะแสดงกิริยาท่าทางการสื่อสารกับผู้อื่นตามเหตุการณ์นั้น ๆ ได้	2.63	.556	2.20	.997	2.080*
4. ฉันไม่สามารถที่จะถ่ายทอดความรู้สึกละเอียดเป็นคำพูดได้อย่างมีความหมาย	2.83	.461	2.37	1.129	2.096*
5. ฉันสามารถที่จะพูดวิเคราะห์กิจกรรมที่ทำกับผู้อื่นอย่างมีเหตุผลและตรงประเด็น	3.43	.626	3.20	.610	1.462
6. กิจกรรมทำให้ฉันสนทนากับผู้อื่นได้ดีขึ้น	3.37	.669	3.03	.490	2.202*
7. ฉันให้ความสำคัญกับการสนทนาของผู้อื่นในขณะที่ทำกิจกรรม	3.20	.714	2.87	.434	2.183*
รวม	3.11	.621	2.74	.765	7.520*

* $p < .05$

จากตารางที่ 14 การศึกษาเปรียบเทียบผลการประเมินการพัฒนาสังคม ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ของนัก

เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า การประเมินผลหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ฉันรู้สึกลำบากใจที่จะอธิบายกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจ ฉันไม่สามารถแสดงกิริยาท่าทางการสื่อสารกับผู้อื่นตามเหตุการณ์ในขณะนั้นได้ ฉันไม่สามารถถ่ายทอดความรู้สึกเป็นคำพูดได้อย่างมีความหมาย กิจกรรมทำให้ฉันสนทนากับผู้อื่นได้ดีขึ้น และฉันให้ความสำคัญกับการสนทนาของผู้อื่นในขณะทำกิจกรรม มีคะแนนการประเมินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนา
 สังคม ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง กับ
 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง ระหว่างกลุ่มทดลองกับ
 กลุ่มควบคุม

ผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ฟังความคิดใหม่ๆ ในการทำ กิจกรรมจากผู้อื่น	3.50	.509	3.27	.450	-1.882
2. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิก ภายในกลุ่ม ในขณะที่ทำกิจกรรม	3.50	.630	3.13	.571	2.362*
3. ปฏิบัติงานกลุ่มโดยคำนึงถึงประ โยชน์ของกลุ่มมากกว่าประ โยชน์ ของตนเอง	3.40	.724	3.07	.521	2.047*
4. แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกภายในกลุ่ม และสมาชิกใหม่เมื่อจำเป็น	3.37	.669	3.23	.679	0.766
5. ตั้งใจทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกใน กลุ่มให้ทันเวลาที่กำหนด	3.40	.621	3.07	.828	1.764
6. ไม่สามารถที่จะเป็นผู้แนะนำกิจ กรรมหรือวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำมา ใช้ในงานกิจกรรม	2.77	.679	2.2	.847	2.859*
7. สามารถที่จะควบคุมอารมณ์และสติ ในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ	3.60	.814	3.13	.681	2.408*
รวม	3.36	.664	3.01	.654	6.455*

* $p < .05$

จากตารางที่ 15 การศึกษาเปรียบเทียบผลการประเมินการพัฒนาสังคม ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า การประเมินผลหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิกภายในกลุ่ม ในขณะที่ทำกิจกรรม ปฏิบัติงานกลุ่มโดยคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าประโยชน์ของตนเอง ไม่สามารถที่จะเป็นผู้นำกิจกรรมหรือวิธีการต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในการทำกิจกรรม และสามารถที่จะควบคุมอารมณ์และสติในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ มีคะแนนประเมินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

ตารางที่ 16 ผลการสรุปของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคม
ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ผลการประเมินการเข้าร่วมโปรแกรม การใช้เวลาว่าง	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น	3.48	.554	3.10	.620	2.129 *
ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น	3.11	.621	2.74	.765	7.520 *
ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น	3.36	.664	3.01	.654	6.455 *

* $p < .05$

จากตารางที่ 16 สรุปการประเมินผลก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างกับหลังเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม พบว่า ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น และด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 17 ผลการประเมินการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ก่อนและหลังการเข้าเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ในกลุ่มทดลองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกลุ่มทดลอง ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างมีการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแบบลักษณะความชอบที่จะกระทำด้วยตนเอง (Active) โดยมีระดับคะแนนร้อยละ 48 ในทางตรงกันข้ามการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแบบลักษณะความชอบที่จะดูผู้อื่นทำกิจกรรมหรือทำตามคนอื่น (Passive) โดยมีระดับคะแนนร้อยละ 52 ส่วนหลังเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างมีการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแบบลักษณะความชอบที่จะกระทำด้วยตนเอง (Active) โดยมีระดับคะแนนร้อยละ 58 ในทางตรงกันข้ามการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแบบลักษณะความชอบที่จะดูผู้อื่นทำกิจกรรมหรือทำตามคนอื่น (Passive) โดยมีระดับคะแนนร้อยละ 42 ซึ่งสรุปได้ว่าหลังเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างในกลุ่มทดลองมีการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแบบลักษณะความชอบที่จะกระทำด้วยตนเอง (Active) มีการพัฒนาดีกว่าก่อนการทดลอง

ผลการประเมินการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ในกลุ่มควบคุมมีการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแบบ ลักษณะความชอบที่จะกระทำด้วยตนเอง (Active) โดยมีระดับคะแนนร้อยละ 44 ในทางตรงกันข้ามการพัฒนาด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแบบลักษณะความชอบที่จะดูผู้อื่นทำกิจกรรมหรือทำตามคนอื่น (Passive) โดยมีระดับคะแนนร้อยละ 56 ส่วนกลุ่มทดลองมีการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแบบลักษณะความชอบที่จะกระทำด้วยตนเอง (Active) โดยมีระดับคะแนนร้อยละ 58 ในทางตรงกันข้ามการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแบบลักษณะความชอบที่จะดูผู้อื่นทำกิจกรรมหรือทำตามคนอื่น (Passive) โดยมีระดับคะแนนร้อยละ 42 ซึ่งสรุปได้ว่าการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างในกลุ่มทดลองมีการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแบบลักษณะความชอบที่จะกระทำด้วยตนเอง (Active) มีการพัฒนาดีกว่ากลุ่มควบคุม

จากตารางที่ 18 ผลการประเมินการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ในกลุ่มควบคุมมีการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแบบลักษณะของความชอบที่จะกระทำความผิดคนเดียว (Individual) โดยมีระดับคะแนนร้อยละ 48 ในทางตรงกันข้ามการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแบบลักษณะความชอบที่จะกระทำความผิดร่วมกับผู้อื่น (Group) โดยมีระดับคะแนนร้อยละ 52 ส่วนกลุ่มทดลองมีการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแบบลักษณะของความชอบที่จะกระทำความผิดคนเดียว (Individual) โดยมีระดับคะแนนร้อยละ 41 ในทางตรงกันข้ามการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแบบลักษณะความชอบที่จะกระทำความผิดร่วมกับผู้อื่น (Group) โดยมีระดับคะแนนร้อยละ 59 ซึ่งสรุปได้ว่าการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างในกลุ่มทดลองมีการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแบบลักษณะความชอบที่จะกระทำความผิดร่วมกับผู้อื่น (Group) มีการพัฒนาดีกว่ากลุ่มควบคุม

ผลการประเมินการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ในกลุ่มทดลองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกลุ่มทดลองก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างมีการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแบบลักษณะของความชอบที่จะกระทำความผิดคนเดียว (Individual) โดยมีระดับคะแนนร้อยละ 48 ในทางตรงกันข้ามการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแบบลักษณะความชอบที่จะกระทำความผิดร่วมกับผู้อื่น (Group) โดยมีระดับคะแนนร้อยละ 52 ส่วนหลังเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างมีการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแบบลักษณะของความชอบที่จะกระทำความผิดคนเดียว (Individual) โดยมีระดับคะแนน 41 ในทางตรงกันข้ามการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแบบลักษณะความชอบที่จะกระทำความผิดร่วมกับผู้อื่น (Group) โดยมีระดับคะแนนร้อยละ 59 สรุปได้ว่าหลังเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างในกลุ่มทดลองด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแบบลักษณะความชอบที่จะกระทำความผิดร่วมกับผู้อื่น (Group) มีการพัฒนาดีกว่าก่อนการทดลอง

วิจารณ์ผลการทดลอง

การศึกษางานวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงผลการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นวัยรุ่นช่วงอายุ 15 – 18 ปี ซึ่งกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง จำนวน 294 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ โดยใช้แบบประเมินการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้นักเรียน จำนวน 294 คน ทดสอบ เรียงคะแนน ผลการทดสอบจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุด เลือกนักเรียนที่มีคะแนนสูงจากค่าเฉลี่ย 30 คน และต่ำจากค่าเฉลี่ย 25 คน มาจับคู่สลับกัน และทดสอบด้วย t -test เพื่อแสดงว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกัน โดยกลุ่มทดลองได้รับการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างแต่ได้ทำกิจกรรมตามปกติของโรงเรียน ตัวแปรต้นที่ทำการศึกษา ได้แก่ การเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ การพัฒนาสังคม ระยะเวลาในการทดลองในปีการศึกษา 2550 - 2551 ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ ระหว่างวันที่ 8 ธันวาคม 2550 ถึง วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2551 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ การเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และแบบประเมินการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยวิธีการวิเคราะห์มีดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Description Analysis) โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบายให้เห็นถึงลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัย

ผลการทดลองพบว่า การเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความแตกต่างจากโปรแกรมการใช้เวลาว่างโดยทั่วไปโดยส่วนมาก เพราะโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้คัดเลือกกิจกรรมมาจากการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมและความต้องการในสิ่งที่ควรจะทำให้เกิดการพัฒนากับนักเรียน โดยที่ผู้วิจัยนำรายละเอียดของกิจกรรมนั้นมาทำการกับกิจกรรมประจำท้องถิ่นมาดัดแปลงเป็นกิจกรรมใหม่ ๆ โดยใช้ระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที และเนื่องจากผู้วิจัยใช้โปรแกรมการใช้เวลาว่างที่แปลกใหม่และหลากหลายรูปแบบจึงทำให้โปรแกรมเป็นที่น่าสนใจกับกลุ่มทดลอง แสดงให้เห็นว่า การที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงกับกลุ่มทดลองนั้นเป็นไปได้มากเนื่องจากโปรแกรมการใช้เวลาว่างเป็นสิ่งที่แปลกใหม่สำหรับกลุ่มทดลอง ประกอบกับความเหมาะสมของระยะเวลา และผู้วิจัยก็มีความคุ้นเคยกับกลุ่มทดลองและสามารถที่จะหาข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี จึงมีข้อค้นพบว่า ด้านการสร้างสัมพันธภาพ การติดต่อสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด

สุด เพราะกลุ่มตัวอย่างได้รับโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอิงเรื่องการให้ความรู้ด้านการพัฒนาสังคม และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและต่อสังคม

จากเหตุผลข้างต้นเมื่อพิจารณาด้านการสร้างสัมพันธภาพ ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีการพัฒนาดีขึ้น คือ จากมาก เปลี่ยนแปลงเป็นมากที่สุด ทำให้สามารถอธิบายได้ว่า การเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่ผู้วิจัยสร้าง ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพในทุก ๆ ด้าน ผู้เข้าร่วมไม่รู้สึกลำบากและมีความวิตกกังวล มีการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความหมาย ได้พบนิสัยใหม่ ของเพื่อน ได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น ให้ความสนใจ ความรู้สึกของผู้อื่น สามารถที่จะอธิบายกิจกรรมและสื่อสารกับผู้อื่นเข้าใจความหมายและไม่มี ความลำบากรู้สึก แสดงกิริยาท่าทางและถ่ายทอดความรู้สึกได้อย่างมีความหมายและตรงประเด็น สามารถที่จะสนทนากับผู้อื่นได้และให้ความสำคัญกับสนทนาของผู้อื่นในขณะทำกิจกรรม มีการรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เห็นผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าของตนเอง แก้ไขปัญหาและตั้งใจทำกิจกรรมให้ทันเวลาที่กำหนด รู้จักควบคุมอารมณ์และสติในการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ Singer (อ้างถึงในสุวิมล, 2540 :19) ที่กล่าวว่า การเข้าร่วมใช้เวลาว่าง เป็นลักษณะกิจกรรมที่กระทำที่เน้นเฉพาะตัวเองเท่านั้น แต่การใช้เวลาว่างจะเป็นการเข้าร่วมทางสังคม การพัฒนาชุมชน มีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกันกับผู้เข้าร่วมอื่น ๆ เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสังคม เกิดการเรียนรู้ เพื่อที่จะสร้างเป็นวัฒนธรรม นับได้ว่ากิจกรรมการเข้าร่วมใช้เวลาว่างเป็นกิจกรรมที่มีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ เพราะจะทำให้มีชีวิตที่ดี

จากแนวคิดนี้ ทำให้งานวิจัยของผู้วิจัยสามารถที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถ สัมพันธภาพอันดีต่อกันของนักเรียนได้มากยิ่งขึ้น อีกประการหนึ่งที่พบว่า การเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างตามโปรแกรมของผู้วิจัยทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์กับตนเองและต่อสังคม โดยเฉพาะวิธีการที่จะมุ่งเน้นกิจกรรมที่ตรงกับศักยภาพตามวัยของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับ Ruskin และ Sivan (2002 : 9) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมต้องมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับเวลาว่าง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างกลมกลืนในเอกบุคคล ด้านสติปัญญา สุนทรียภาพ สังคม ทักษะกลไก และจิตใจ นอกจากนี้การจัดกิจกรรมของผู้วิจัยมีพื้นฐานมาจากความต้องการของกลุ่มผู้เข้าร่วมทำให้โปรแกรมมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ วิทยา (2544 : 94 – 95) ที่กล่าวว่า วัยรุ่น เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีความต้องการในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ ต้องการความรัก ต้องการการเรียนรู้และทดลองเกี่ยวกับเรื่องเพศ ต้องการมีอิสรภาพมากขึ้น ต้องการประสบการณ์ใหม่ ๆ ต้องการมีอนาคตที่ดีมีความสำเร็จ และต้องการแบบอย่างที่ดี

ดังนั้นการออกแบบกิจกรรมที่ดีจะต้องเข้าใจพื้นฐานของความต้องการของผู้เข้าร่วมเพื่อจะทำให้โปรแกรมนั้น ๆ เกิดการพัฒนามากที่สุด

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นการทดสอบสมมุติฐานในการวิจัยเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาสังคม ก่อนและหลังการทดลอง ทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม (t – test) ในด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น และด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น

พบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงในด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น และด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า โปรแกรมการใช้เวลาว่างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจัดให้กับกลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงในแนวทางที่ดีขึ้น และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาสังคมได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าว ของ Button (อ้างถึงในทิสนา, 2545 : 36) กล่าวว่า กิจกรรมเป็นสิ่งที่จัดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมได้เจริญเติบโตและพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาสังคม และการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นและสาเหตุที่เราใช้กิจกรรมต่าง ๆ นั้นเพื่อพัฒนาบุคคลนั้น เพราะการเรียนรู้โดยการทำกิจกรรมต่าง ๆ จะทำให้บุคคลนั้นได้รับประสบการณ์โดยตรง นอกจากนี้บุคคลซึ่งประทับใจมากกว่า ทั้งนี้การพัฒนาทักษะและความสามารถในกิจกรรมการใช้เวลาว่างมีความสำคัญต่อสุขภาวะของเด็กวัยรุ่นในปัจจุบัน และในขณะเดียวกันก็มีความสำคัญต่อความสัมฤทธิ์ผลในชีวิตต่อไปในอนาคตด้วย นอกจากนี้ Caldwell (2006 : 80) ได้กล่าวว่า การพัฒนาทักษะเป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝนและพัฒนาได้โดยการสร้างสถานการณ์สิ่งแวดล้อมให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความเชื่อมั่นว่าเรามีความสามารถที่จะทำงานนั้น ๆ ได้ บุคคลจะพยายามให้ความสามารถในการใช้ทักษะทางสังคมมีหลายวิธี เช่น การใช้กลุ่มฝึกความรู้สึก การใช้กลุ่มมาราธอน กลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมนันทนาการแบบต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ วรรณสวัสดิ์ (2540 : 18) ที่กล่าวว่า การใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นวิธีการหนึ่งซึ่งจะพัฒนาสังคมได้ เพราะจะทำให้มุ่งมั่นเกี่ยวกับพฤติกรรม ลักษณะการรวมกลุ่ม การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การสร้างเสริมสัมพันธภาพที่ดีในกลุ่ม ตลอดจนความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น และทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถที่จะเห็นคุณค่าของเวลาและไม่ปล่อยให้ช่วงเวลา

ผ่านไปอย่างไรประโยชน์ นอกจากนี้ทักษะที่ใช้ในกิจกรรมสามารถที่จะพัฒนาด้านมนุษย์สัมพันธ์ และการรับรู้ของผู้เข้าร่วมได้เป็นอย่างดี ซึ่งถ้าหากผู้เข้าร่วมสามารถที่จะปรับเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่าง ๆ ไปในทางที่ดีแสดงว่าประสิทธิผลด้านการพัฒนาสังคมนั้นดีไปด้วย

การที่กลุ่มตัวอย่างได้เข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาทางสังคมดีขึ้นโดยมีอันการการเปลี่ยนแปลงคือ การติดต่อสื่อสาร มีการพัฒนาอยู่ในอันดับแรก ส่วนการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีการพัฒนาอยู่ในอันดับที่สอง และ การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น มีการพัฒนาอยู่ในอันดับสุดท้าย ผลการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างโดยการฝึกทักษะต่าง ๆ ให้ผู้เข้าร่วมได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามโปรแกรมที่ผู้วิจัยจัดขึ้น การที่กลุ่มตัวอย่างได้เข้าร่วมกิจกรรมทำให้ได้รับข้อมูลย้อนกลับ การแสดงความคิดเห็นและร่วมกันอภิปรายผลของการทำกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมทำให้มีทักษะดีขึ้นหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ซึ่งสอดคล้องกับ Caldwell (2006 : 81) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ของการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง ช่วยให้การทำงานกลุ่มราบรื่นได้ผลดีเพราะผู้เข้าร่วมได้ใช้ทักษะต่าง ๆ และการรับรู้ ในเรื่องการติดต่อสื่อสาร การใช้การช่วยเหลือ การพัฒนาตนเอง เมื่อรู้จักตนเองดี รู้จักจุดเด่น จุดด้อย ยอมรับข้อบกพร่องของตนเอง จะช่วยทำให้สามารถพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น

นอกจากนี้พบว่า การจัดโปรแกรมที่เหมาะสมกับความต้องการของกลุ่มผู้เข้าร่วมนั้นถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้กลุ่มผู้เข้าร่วมมีการพัฒนาการที่ดีขึ้น สำหรับโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ที่ผู้วิจัยทำขึ้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความต้องการของกลุ่มนั้น ๆ ซึ่ง Shiver (1997 : 153) ได้กล่าวว่า การเลือกกิจกรรมการใช้เวลาว่างของวัยรุ่นมาจากความต้องการ คือ เป็นความต้องการภายในจิตใจ กิจกรรมที่เลือกมาจากความต้องการที่จะแสดงถึงเอกลักษณ์ของตนเอง พฤติกรรมการเข้าร่วมมีอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม ๆ ข้าง และกิจกรรมที่ทำ จะต้องแสดงออกถึงความสามารถของตนเอง การยอมรับตนเองและผู้อื่น ต้องการพักผ่อนและผ่อนคลาย ได้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ อุษณีย์ (อ้างถึงในเมธพร, 2549 : 119) กล่าวว่า พฤติกรรมการปฏิบัติเป็นผลเนื่องมาจากความคาดหวังของบุคคลที่จะเกิดขึ้นหลังจากปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ๆ แต่บุคคลจะต้องแปลความหมาย และเข้าใจผลสืบเนื่องนั้น ๆ ปัจจัยสำคัญได้แก่ ศรีทธา (Identification) การเสริมพลัง (Reinforcement) การส่งข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) และ รางวัล (Reward) สิ่งที่ได้ตามมาสำหรับวัยรุ่นคือ ความสนใจและกำลังใจ ในเรื่อง ทำให้รู้จักตนเองเพิ่มขึ้น ผ่อนคลายความตึงเครียดทำให้มีสมาธิในการทำกิจกรรม ทำให้รู้สึกมีกำลังใจเพิ่มขึ้น ทำให้รู้สึกมั่นใจตนเองเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ การจัดโปรแกรมให้กับวัยรุ่นนั้นจะต้องคำนึงถึงกิจ

กรรมจะต้องเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจและพึงพอใจแก่ผู้เข้าร่วม นอกจากนี้ การจัดโปรแกรมการใช้เวลาว่าง สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสมาชิก ทั้งหมด 30 คน โดยจะแบ่งเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 5 – 6 คนตามความเหมาะสม ขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่ต้องการให้ผู้เข้าร่วมเรียนรู้พลังจากกลุ่มในเรื่องใจขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม ตามที่ ปรียาพร (2547 : 45) กล่าวว่า ขนาดของกลุ่ม ควรมีขนาด 5-15 คน ถ้ามีจำนวนสมาชิกในกลุ่มมากเกินไป การจะแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยเพราะจะทำให้ง่ายต่อการสังเกตการเปลี่ยนแปลงและขบวนการของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้เข้าร่วมได้ง่าย นอกจากนี้ Stumbo (1992 : 57) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมควรจัดกลุ่มผู้เข้าร่วมให้เป็นกลุ่มเล็ก ๆ ให้มีขนาดพอเหมาะที่จะดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะทำให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างเต็มที่ แต่ถ้ามีจำนวนมากเกินไป สมาชิกทุกคนไม่มีโอกาสได้แสดงความสามารถตามความต้องการได้เป็นรายบุคคลก็จะทำให้บรรยากาศน่าเบื่อ

อีกประการหนึ่ง การวางแผนและการบริหารจัดการกิจกรรมเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับผู้ดำเนินการ ผู้รับผิดชอบในส่วนต่าง ๆ เนื่องจากโปรแกรมการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างจะต้องคำนึงถึงผู้เข้าร่วมเป็นหลัก ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเป้าหมายของกิจกรรม คือ ต้องมีการเปลี่ยนของผู้เข้าร่วม กิจกรรมต้องมีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริง กิจกรรมต้องมีลักษณะของกลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมต้องทำให้เกิดความซาบซึ้งจากการเข้าร่วม กิจกรรมต้องเพิ่มระดับแรงจูงใจ กิจกรรมต้องทำให้ผู้เข้าร่วมสัมผัสและการรับรู้ กิจกรรมจะต้องส่งผลให้เกิดความรับผิดชอบต่อตนเองและภายในกลุ่ม และกิจกรรมจะต้องมีความปลอดภัย จากการวางแผนและการจัดการที่ดีทำให้การทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วางแผนโปรแกรมได้สอดคล้องกับกลุ่มผู้เข้าร่วมและสามารถที่จะเลือกกิจกรรมได้เหมาะสม ประกอบกับระยะเวลาในการทำวิจัยมีเพียงพอทำให้การเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการพัฒนาทางสังคม ในด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น และด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแบบประเมินการพัฒนาทางสังคมของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการปฏิสัมพันธ์และด้านการพัฒนาทางสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองมีการพัฒนาทางสังคมในด้านการปฏิสัมพันธ์สูงขึ้น โดยเฉพาะพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมการแสดง การเล่นเกม กิจกรรมกีฬาและตลอดจนการอภิปราย การอธิบายภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างจะมีการ

พัฒนาในด้านการปฏิสัมพันธ์ เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลองซึ่งกลุ่มตัวอย่างจะมีการเข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะการดูผู้อื่นทำกิจกรรม นั่งฟังผู้อื่นอภิปรายหรืออธิบายอย่างเดียวก่อนโดยไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมหรือทำด้วยตนเอง แต่หลังจากการทดลอง ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างมีการทำกิจกรรมด้วยตนเอง อภิปรายหรืออธิบายด้วยตนเองมากกว่าผู้อื่นทำ ส่วนด้านการพัฒนาทางสังคม กลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองมีการพัฒนาทางสังคมสูงขึ้น โดยเฉพาะพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมศิลปะ กิจกรรมที่เป็นงานอดิเรก กิจกรรมการชมธรรมชาติ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ การออกแบบกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย และเหตุผลที่ทำให้เข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่าง กลุ่มตัวอย่างจะมีการพัฒนาทางสังคม เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลองซึ่งกลุ่มตัวอย่างจะมีลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะชอบทำคนเดียวและมีการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมีน้อย แต่หลังจากการทดลอง ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างมีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับผู้อื่น ส่วนการเปรียบเทียบกันระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมให้ผลเช่นเดียวและสอดคล้องกับผลการทดลองข้างต้น ซึ่งจากการพัฒนาทางสังคมที่สูงขึ้นทั้ง 2 ด้านนั้นเป็นผลมาจากรูปแบบกิจกรรมในโปรแกรมการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างที่มีประสิทธิภาพ มีความน่าสนใจ มีความท้าทาย มีความเหมาะสมกับวัยและความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง และสอดคล้องกับการนำเทคนิคการทำงานและการทำกิจกรรมที่เป็นกระบวนการกลุ่ม ซึ่งเน้นการใช้พลังกลุ่ม การมีส่วนร่วม การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกบรรยากาศของกลุ่มที่มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการทำงานร่วมกัน สามารถพัฒนาด้านมนุษยสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี ได้ค้นพบตัวเองค้นพบผู้อื่น ยอมรับตนเองยอมรับผู้อื่น และได้พัฒนาตนเอง

ผลดังกล่าว แสดงให้เห็นถึง การเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างมีผลทำให้นักเรียนมีการพัฒนาทางสังคมสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะกิจกรรมการใช้เวลาว่างสามารถพัฒนาบุคคลให้มีการเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ดังที่ ทิศนา (2545 : 27) กล่าวว่า ประสบการณ์ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมจะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมกระทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการวิเคราะห์ ความรู้สึก ความต้องการ ตลอดจนพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม และมีการพัฒนาการยอมรับตนเองและผู้อื่นในทิศทางที่ดีขึ้นเกิดเป็นพฤติกรรมหรือนิสัยติดตัวไป ทั้งนี้เพราะผู้ที่ได้รับการฝึกกิจกรรมจะมีความเข้าใจในตนเองในทางที่ดีขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงในด้านความสามารถควบคุมตนเอง มีความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ สอดคล้องกับ Russell (2005 : 125 - 127) กล่าวว่า กิจกรรมการใช้เวลาว่างที่มีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เข้าร่วมซึ่งทำให้เกิด

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ กลายมาเป็นกระบวนการพัฒนาทางสังคมและในกระบวนการพัฒนาจะทำให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมในแต่ละกลุ่ม

นอกจากนี้ เหตุผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างเป็นสิ่งที่มาจากความต้องการของตนเองมากกว่าที่จะมาจากการชักจูงจากกลุ่มเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิมล (2540 : 19) ได้กล่าวว่า การใช้เวลาว่างเป็นลักษณะการกระทำของแต่ละบุคคลและเป็นการเลือกอย่างอิสระที่ขึ้นอยู่กับความต้องการของตนเอง ตามความเข้าใจและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่รอบ ๆ การใช้เวลาว่างจะเป็นกิจกรรมที่ไม่เน้นเฉพาะตัวเองเท่านั้นแต่การใช้เวลาว่างจะแสดงถึงการเข้าร่วมทางสังคม การพัฒนาชุมชน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันกับผู้เข้าร่วมอื่น ๆ ซึ่งการใช้เวลาว่างสามารถที่จะทำได้ที่บ้านและทำนอกบ้านร่วมกับผู้อื่น แต่การทำกิจกรรมคนเดียวก็มีความหมายต่อสังคมและการเปลี่ยนแปลง และเกิดความรู้เพื่อที่จะสร้างเป็นวัฒนธรรม นับได้ว่ากิจกรรมการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างเป็นกิจกรรมที่มีความจำเป็นสำหรับมนุษย์

สรุปได้ว่า กิจกรรมการใช้เวลาว่าง เป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาทางสังคมของนักเรียนได้ดี เพราะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกคน และเปิดโอกาสให้อภิปราย อธิบาย แสดงความคิดเห็นภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มอย่างเต็มที่ ซึ่งสามารถพัฒนาทางสังคมของนักเรียนได้

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง จำนวน 60 คน ซึ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 30 คน โดยใช้วิธีการจับคู่ (Match – pair Method) การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา คือ โดยใช้แบบประเมินการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 294 ทดสอบ เรียงคะแนน ผลการทดสอบจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุดคัดออก ให้เหลือเฉพาะคะแนนอยู่ในระดับกลางจากค่าเฉลี่ยมาจับคู่สลับกัน และทดสอบด้วย t – test เพื่อแสดงว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ขั้นตอนการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินที่ผู้วิจัยปรับปรุงแล้ว ในระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. นำแบบประเมินที่เก็บข้อมูลก่อนการทดลอง มาวิเคราะห์หาความแตกต่างโดยวิธีทางสถิติระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม (t – test) พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ขั้นตอนการทดลอง กลุ่มทดลองได้เข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้วิจัยดำเนินกิจกรรม ส่วนกลุ่มควบคุม ไม่ได้รับการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง แต่ได้รับกิจกรรมตามปกติของโรงเรียน โดยกลุ่มทดลอง ได้รับการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง

จำนวน 8 กิจกรรม เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที (ดูในภาคผนวก ง)

4. ขึ้นหลังการทดลอง เมื่อครบกำหนดระยะเวลาทดลอง 8 สัปดาห์ ทำการประเมินผล โดยใช้แบบประเมินชุดเดิมที่ได้ทำก่อนทดลอง โดยการประเมินทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้ระยะเวลา 1 สัปดาห์ ภายหลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง

5. นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินทั้งก่อนและหลังจากการทดลองของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติเพื่อหาความแตกต่าง ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. โปรแกรมการใช้เวลาว่าง 8 สัปดาห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเน้นกิจกรรมการใช้เวลาว่าง 8 รูปแบบ (ดูภาคผนวก จ) ดังนี้

1. กิจกรรมกลางแจ้ง
2. กิจกรรมการแสดง
3. กิจกรรมศิลปะ
4. กิจกรรมเกม
5. กิจกรรมกีฬา
6. กิจกรรมดนตรี
7. กิจกรรมเกี่ยวกับธรรมชาติ
8. งานอดิเรก

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เป็นผู้ประเมิน ปรากฏว่า โปรแกรมการใช้เวลาว่าง 8 สัปดาห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้

2. แบบประเมินการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจาก Leisure Diagnostic Battery For Adolescents in Social Development ของ Peter A. Witt และ Gary D. Ellis ค.ศ. 1982 แบบทดสอบแบ่งออกเป็น 3 ตอน (ดูภาคผนวก จ) คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ

1. เพศ
2. อายุ
3. ระดับเกรดเฉลี่ย

ส่วนที่ 2 แบบประเมิน (Scale) การเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างกับการพัฒนาสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 3 (ดูภาคผนวก จ) คือ

1. ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น
2. ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น
3. ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ส่วนที่ 3 แบบประเมินการพัฒนาทางสังคมของวัยรุ่น ได้แก่

1. ด้านพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นกับการใช้เวลาว่าง
2. ด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับการใช้เวลาว่าง

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการประเมินดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.8 – 1.0 ซึ่งผ่านเกณฑ์การยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ

ผลการหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของทั้งฉบับ คือ 0.91 ซึ่งผ่านเกณฑ์การยอมรับ สามารถนำไปใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ได้

ผลการทดลองพบว่า

1. ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังการทดลองในเรื่องการพัฒนาสังคมทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นและด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนในด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แต่เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อจันสามารถที่จะสื่อสารกับผู้อื่นอย่างเข้าใจความหมายที่ถูกต้อง จันไม่สามารถแสดงกิริยาท่าทางการสื่อสารกับผู้อื่นตามเหตุการณ์นั้นได้ จันไม่สามารถที่จะถ่ายทอดความรู้สึกเป็นคำพูดได้อย่างมีความหมาย จันสามารถที่จะพูดวิเคราะห์กิจกรรมที่ทำกับผู้อื่นอย่างมีเหตุผลและตรงประเด็น กิจกรรมทำให้นันสนทนากับผู้อื่นได้ดีขึ้น และจันให้ความสำคัญกับการสนทนาของผู้อื่นในขณะที่ทำกิจกรรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2. ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันในเรื่องการพัฒนาสังคมโดยรวมด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นและด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า นักเรียนกลุ่มนี้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสังคมในเรื่องพฤติกรรมที่มีอยู่เดิมให้ดีขึ้นนั้น แสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างเป็นวิธีการหนึ่งซึ่งจะใช้พัฒนาสังคมได้ เพราะว่าเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นเกี่ยวกับพฤติกรรม การปฏิสัมพันธ์ การรวมกลุ่ม การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การสร้างเสริมสัมพันธภาพที่ดีภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม ตลอดจนความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น และทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถที่จะเห็นคุณค่าของเวลาและไม่ปล่อยให้ช่วงเวลาผ่านไปอย่างไรประโยชน์ ซึ่งทักษะที่ใช้ในกิจกรรมสามารถที่จะพัฒนาด้านมนุษยสัมพันธ์และการรับรู้ของผู้เข้าร่วมได้เป็นอย่างดี ถ้าหากผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่าง ๆ ไปในทางที่ดีแสดงว่าประสิทธิผลด้านการพัฒนาสังคมนั้นดีไปด้วย นอกจากนี้บิดา มารดา ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ตลอดจนสถาบันการศึกษาและสถาบันชุมชน ควรเอาใจใส่ ปลูกฝังค่านิยม ความคิดในทางที่ดีที่ถูกต้อง เพื่อให้นักเรียนเติบโตไปเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ในการสร้างโปรแกรมการใช้เวลาว่างควรกำหนดให้โปรแกรมใช้เวลาว่างที่สร้างขึ้นมานั้นมีเนื้อหาของโปรแกรมที่เหมาะสมกัน ซึ่งรายงานวิจัยนี้ได้กำหนดให้โปรแกรมการใช้เวลาว่างมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาสังคม ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังนั้น เนื้อหาของโปรแกรมควรจะมีการผสมผสานกันระหว่างส่วนที่เป็นรูปแบบของกิจกรรมและอีกส่วนหนึ่งเป็นองค์ประกอบด้านองค์ความรู้และทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อสอดแทรกให้กลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้ทั้งทักษะและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ในการทำวิจัยครั้งนี้ ควรส่งเสริมกิจกรรมการใช้เวลาว่าง โดยใช้กิจกรรมการใช้เวลาว่างนอกเหนือจากกิจกรรมที่ผู้วิจัยใช้ในครั้งนี้ เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการพัฒนาสังคมได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งกิจกรรมที่นำมาใช้นั้นจะต้องคำนึงถึงความต้องการ และความสามารถของผู้เข้าร่วมด้วย

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นทางโรงเรียน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นและครอบครัว ควรให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างเพื่อเพิ่มทักษะต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมของนักเรียนและเพื่อเป็นการป้องกันมิให้นักเรียนใช้เวลาว่างไปทำในสิ่งที่ไม่ดี ๆ และก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคมได้

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ในการทำวิจัย ควรให้กลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันในเรื่องของเพศและระดับอายุ เช่น อาจเปรียบเทียบผลของโปรแกรมระหว่างเพศชายกับเพศหญิงหรือกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ในระดับเดียวกัน

2. ในการทำวิจัย อาจเปรียบเทียบผลของโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมระหว่างนักเรียนโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาของรัฐบาลกับนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

3. ในการทำวิจัย ควรนำโปรแกรมนันทนาการที่สร้างขึ้นนำมาศึกษาผลของการพัฒนาในด้านอื่น เช่น การพัฒนาทางด้านอารมณ์หรือทางด้านความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

4. ในการทำวิจัย ควรนำโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มอื่น นอกจากนี้รูปแบบของโปรแกรมการใช้เวลาว่างควรจะให้กลุ่มตัวอย่าง สามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงหลังจากที่มีการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่าง เช่น อาจนำไปใช้เพื่อการ ประกอบอาชีพเสริม หรือใช้ในกิจวัตรประจำวันได้

5. ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรทำวิจัยเรื่อง ผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อความรู้สึกชีวิตแบบพอเพียงของประชาชนหรือกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น ๆ

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. 2541. การพัฒนาแบบประเมินและวิเคราะห์ความเครียดด้วยตนเองสำหรับประชาชนไทยด้วยคอมพิวเตอร์. กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, กรุงเทพฯ.

กิติกร มีทรัพย์. 2541. พฤติกรรมความเครียด และการตอบสนองต่อความเครียด : ทบทวนองค์ความรู้ สถานการณ์ และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ภายใต้โครงการสืบสานวัฒนธรรมไทยสู่สุขภาพที่ยั่งยืน. อักษรเจริญทัศน์, กรุงเทพฯ.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2544. เลี้ยงดูวัยเปรี้ยว ไม่ให้เลี้ยงตกขอบ. ชัคเชสมิเดีย : กรุงเทพฯ.

เชิดชัย. โชครัตนชัย. 2540. นันทนาการ การบริหารและการจัดการ. ภาควิชาพลศึกษา คณะครูศาสตร์, สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์.

ทิสนา แจมมณี. 2545. กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน. นิชินแอคเอดเวร์ไทซิงกรุ๊ป : กรุงเทพฯ.

นลินี สุภกรโกศัย. 2546. ทักษะของวัยรุ่นชายต่อพฤติกรรมการเที่ยวสถานบริการดิสโกเธค : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บุญชม ศรีสะอาด. 2545. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. สุวีริยาสาส์นจัดพิมพ์, กรุงเทพฯ.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2547. จิตวิทยาการบริหารบุคคล. ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

ปพาณี จิตวัฒนา. 2535. สังคมวิทยา. ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ

พงศ์ หรดาล. 2546. จิตวิทยาอุตสาหกรรม. รุ่งศิลป์การพิมพ์, กรุงเทพฯ.

เมธพร ฌิลังโส.2549. ผลของโปรแกรมนันทนาการที่มีผลต่อจิตสังคมวัยรุ่นตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ยุบลวรรณ ประมวลรัฐการ.2532. ตัวแบบสมมติฐานการใช้ยาหรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่น : ทดสอบเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รุจา ภูไพบูลย์. 2547. การเสริมสร้างสุขภาพวัยรุ่นแบบมีส่วนร่วม. ห้างหุ้นส่วนจำกัดโนเบิล : กรุงเทพฯ

รอฮานี เจอะอาแซ, วันดี สุทธรังษี, และ จินตนา เลิศไพบูลย์. 2548. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการความเครียดของวัยรุ่นไทยมุสลิมในโรงเรียนมัธยมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้, วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย ปีที่ 13 (2) หน้า 73 - 75

วิภาวรรณ เดือนฉาย. 2545. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเครียดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดกรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิรัช สงวนวงศ์วาน. 2531. การบริหารครบวงจร. สำนักพิมพ์แมสพับลิชชิง จำกัด, กรุงเทพฯ.

วรรณสวัสดิ์ อุทัยพันธ์. 2540. ผลของกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาทักษะสังคมของนักศึกษาปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.

วิทยา นาควัชร. 2544. จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย วัยรุ่น – วัยสูงอายุ พิมพ์ครั้งที่ 8 โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

ศิริพงษ์ เสากายน. 2546. การวิจัยทางการศึกษา. บুদ্ধพอยท์, กรุงเทพฯ.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2545. จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย วัยรุ่น – วัยสูงอายุ. พิมพ์ครั้งที่ 8. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : กรุงเทพฯ .

ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2549. จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย วัยรุ่น – วัยสูงอายุ. พิมพ์ครั้งที่9.
กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สายฝน ควรรณ. 2537. การศึกษาสถานะทางเอกลักษณ์ของวัยรุ่นตอนปลายในสถาบันอุดมศึกษา.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สาวสันต์ รุ่งสุกรี. 2548. ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์

สุชาติ อรุณสิทธิ์. 2543. ผลกระทบของโปรแกรมเสริมทักษะการใช้ชีวิตของวัยรุ่นในการใช้เวลาว่างใน
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมบัติ กาญจนกิจ. 2542. นันทนาการชุมชนและโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สุวิมล ตั้งสัจจพจน์. 2540. การใช้เวลาว่างในสังคมปัจจุบัน.วารสารพลศึกษา สุขศึกษาและ
นันทนาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2(1-4): 14 -23.

_____.2547. ทฤษฎีนันทนาการและการใช้เวลาว่าง. เอกสารโรเนียว ภาควิชาพลศึกษา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

อังคณา ปรีชาเมตตา.2540 การรับรู้ของผู้ปกครองที่มีต่อภาวะซึมเศร้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่4 ในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา และโรงเรียนพุทธจักรวิทยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Caldwell, L. Linda. 2006. “ Youth Development Though Leisure” in Jackson, E. L. (Editor).
Leisure and the Quality of Life. Thejiang University Press, Thejiang

Cordes, Kathleen A. and Ibrahim Hilmi M. 1999. **Applications in Recreation & Leisure for Today and the Future.** Mosby-Year Book Inc., St. Louis.

Edginton, C.R., Jordan Debra J. , DeGraaf Donald G. and Edginton S.R. 1995. **Leisure & Life Satisfaction Foundational Perspective.** Brow & Benchmark Publishing. Iowa.

Kelly, John R. 1996. **Leisure.** Third Edition. Prentice – Hall, New Jersey.

Kirkendall, D. R. J.J. Gruder and R.E. Johnson. 1980. **Measurement and Evaluation for Physical Education.** Dubuque, Iowa: Wm.C. Brown Company.

Kleiber, Dauglas. 1999. **Leisure Experience and Human Development.** Basic Book, New Youk

Kraus, R. 2001. **Recreation and Leisure in Modern Society Sixth Edition.** Jone and Batlett, Massachusetts.

Mahoney, Joseph. L. and Stattin, Hakan. 2002. Leisure Activities and Adolescent Antisocial Behavior: The Role of Structure and Social Context **Eric Database.** Accession no. EJ760950.

Mannell, R. C. and Kleiber, Dauglas A. 1997. **A Social Psychology of Leisure** Venture Publishing, Inc., Pennsylvania.

Piko, Bettina. F. nd Vazsonyi, Alexander. T. 2004. Leisure Activities and Problem Behaviours Among Hungarian Youth **Eric Database.** Accession no. EJ691022.

Ravenscroft, Neil. 1992. **Recreation Planning and Development.** Macmillan Press, Ltd., London.

Ruskin, H. and Sivan, A. 2002. **Leisure Education in School System.** Studio Hashlosa Printers, Turusalem.

Russell Ruth V. 1996. Explanation and Speculations. **Pastimes : The Context of Contemporary Leisure**. Brown & Benchmark Publishing, Iowa.

_____. 2005. **Pastimes : The Context of Contemporary Leisure**. Sagamore Publlhing L.L.C., Illinois.

Sharp, Erin Hiley, Caldwell, Linda L. Graham, John W. and Ridenour, T. A. 2006. Individual Motivation and Parental Influence on Adolescents' Experiences of Interest in Free Time: A Longitudinal Examination **Eric Database**. Accession no. EJ748278.

Shiver, Jay S. and Delisle, Lee J. 1997. **The Story of Leisure : Context, Concepts and Currrent Controversy**. Human Kinetics, Illinois.

Stumbo, Norma J. 1992. **Leisure Education I : Man Activities and Resources**. Vanture Publishing, Inc., Pennsylvania.

Thorolfur, Thorlindsson. and Bernburg, Jon Gunnar. 2006. Peer Groups and Substance Use: Examining the Direct and Interactive Effect of Leisure Activity **Eric Database**. Accession no. EJ760950.

Torkildsen George. 2004. **Leisure and Recreation Management**. Fifth edition. Routledge Pubishing, Inc., London.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ

ผศ.ดร.มยุรี	ศุภวิบูลย์	ภาควิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
นายเกื้อ	แก้วเกตุ	ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเยาวชน YPDC
อาจารย์นพดล	จิรบุญดิลก	คณะบดี คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา
นายพนอนันต์	รักษาศรี	ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาศักยภาพ บุคคลและองค์กร
อาจารย์หลักเพชร	ดีรัศมี	นักวิชาการศูนย์เยาวชน วัดจันทร์แก้ว

ภาคผนวก ข

หนังสือติดต่อราชการ

ที่ ศธ. 0513.10905/

ภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 พหลโยธิน จตุจักร กทม. 10900

พศจิกายน 2550

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน

ด้วย นางสาวกิตติมา เทียบพุด นิสิตระดับปริญญาโท สาขานันทนาการ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อเรื่อง ผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง ภายใต้การควบคุมของ

1.รองศาสตราจารย์ อลิสา นิตธรรม, ค.ม.	ประธานกรรมการ
2.รองศาสตราจารย์ กุลยา ดันติผลาชีวะ, ค.ค.	กรรมการวิชาเอก
3.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวิมล ตั้งสัจจะพจน์ ,Ph.D.	กรรมการวิชาเอก

การทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีผลต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และสร้างโปรแกรมการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างที่ใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนันทนาการ ดังนั้นจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านให้เกียรติเป็นผู้เชี่ยวชาญการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ทรงศักดิ์ นุ้ยสินธุ์)

หัวหน้าภาควิชาพลศึกษา

ที่ ศธ. 0513.10905/

ภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 พหลโยธิน จตุจักร กทม. 10900

พฤศจิกายน 2550

เรื่อง ขออนุญาตออกรายการในการเก็บข้อมูลงานวิจัย
เรียน

ด้วย นางสาวกิตติมา เทียบพุด นิสิตระดับปริญญาโท สาขานันทนาการ คณะบัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ
เรื่อง ผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง ภายใต้การควบคุมของ

1.รองศาสตราจารย์ อลิสา นิติธรรม, ค.ม.	ประธานกรรมการ
2.รองศาสตราจารย์ กุลยา ดันติผลาชีวะ, ค.ค.	กรรมการวิชาเอก
3.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวิมล ตั้งสัจจะพจน์ ,Ph.D.	กรรมการวิชาเอก

การทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลา
ว่างที่มีผลต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และสร้างโปรแกรมการเข้าร่วม
การใช้เวลาว่างที่ใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้นจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านใน
การเก็บข้อมูลวิจัย กับนักเรียนจำนวน 60 คน ตั้งแต่วันที่ 8 มกราคม ถึง 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.
2550 เพื่อเป็นประโยชน์ในครั้งต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความ
ร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ทรงศักดิ์ น้อยสินธุ์)

หัวหน้าภาควิชาพลศึกษา

ภาคผนวก ค

การตรวจค่าความเชื่อมั่น ของผู้เชี่ยวชาญ

ผลการตรวจความเชื่อมั่นของผู้เชี่ยวชาญ

เรื่อง ผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง

คำชี้แจง

ขอความกรุณาท่านผู้เชี่ยวชาญโปรดพิจารณาแบบประเมินแต่ละข้อต่อไปนี้ มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้หรือไม่ แล้วเขียนผลการพิจารณาของท่านโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “คะแนนการพิจารณา” ตามความคิดเห็นของท่าน

- +1 = ถ้าแน่ใจว่าแบบประเมินข้อนี้มีความเที่ยงตรง สอดคล้องตามเนื้อหาไปในทางเดียวกัน
- 0 = ถ้าไม่แน่ใจว่าแบบประเมินข้อนี้มีความเที่ยงตรง สอดคล้องตามเนื้อหาไปในทางเดียวกัน
- 1 = ถ้าแน่ใจว่าแบบประเมินข้อนี้ไม่มีความเที่ยงตรง สอดคล้องตามเนื้อหาไปในทางเดียวกัน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

แบบประเมินการพัฒนาทางสังคม	คะแนนพิจารณา	
	5	IOC
1. ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น		
1.1 ฉันรู้สึกอายเมื่อได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น	5	1
1.2 ฉันรู้สึกวิตกกังวลที่ต้องทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น	5	1
1.3 ฉันสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสมาชิกภายในกลุ่ม	5	1
1.4 ฉันรู้สึกว่าการคิดกิจกรรมที่ฉันทำร่วมกับผู้อื่นเป็นสิ่งที่มีความหมาย	5	1
1.5 กิจกรรมที่เข้าร่วมทำให้ฉันได้พบนิสัยที่ใหม่ ๆ ของเพื่อน	-4	-0.8
1.6 กิจกรรมทำให้ฉันได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น	5	1
1.7 ฉันให้ความสนใจและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเสมอ	5	1

**ส่วนที่ 3 แบบประเมินการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นของการเข้าร่วมโครงการ
ใช้เวลาว่างของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง**

คำชี้แจง แบบประเมินการพัฒนาทางสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นของการเข้าร่วมโครงการ
ใช้เวลาว่างของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์ 2 ด้าน คือ

1. ด้านการปฏิสัมพันธ์ของการเข้าร่วมโครงการใช้เวลาว่าง ซึ่งจะประกอบไปด้วย 2
ลักษณะ คือ
 - 1.1 ลักษณะของนักเรียนที่มีความชอบที่จะกระทำกิจกรรมด้วยตนเอง (Active) = (A)
 - 1.2 ลักษณะของนักเรียนที่มีความชอบที่จะดูผู้อื่นกระทำกิจกรรมหรือทำตามคนอื่น
(Passive) = (P)
2. ด้านการพัฒนาทางสังคมของการเข้าร่วมโครงการใช้เวลาว่าง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ
 - 2.1 ลักษณะของนักเรียนที่มีความชอบที่จะกระทำกิจกรรมคนเดียว (Individual) = (I)
 - 2.2 ลักษณะของนักเรียนที่มีความชอบที่จะกระทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น (Groups) = (G)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

1. กิจกรรมการแสดงคุณชอบทำอะไร

A ทำกิจกรรมด้วยตนเอง

P ดูผู้อื่นทำกิจกรรมหรือทำตามคนอื่น

คะแนนพิจารณา	
5	IOC
5	1

2. ในการเล่นเกม คุณชอบทำอะไร

A ทำกิจกรรมด้วยตนเอง

P ดูผู้อื่นทำกิจกรรม

คะแนนพิจารณา	
5	IOC
5	1

3. ในกิจกรรมกีฬา คุณชอบทำอะไร

A ทำกิจกรรมด้วยตนเอง

P ดูผู้อื่นทำกิจกรรม

คะแนนพิจารณา	
5	IOC
5	1

4. ในการทำกิจกรรม คุณชอบที่จะปฏิบัติอย่างไร

A ชอบที่จะเป็นผู้นำ

P ชอบที่จะเป็นผู้ตามหรือทำตามผู้อื่น

คะแนนพิจารณา	
5	IOC
5	1

5. ในการสรุปอภิปรายกิจกรรมแต่ละกิจกรรม คุณชอบทำอะไร

A ชอบอภิปรายด้วยตนเอง

P ชอบนั่งฟังผู้อื่นอภิปราย

คะแนนพิจารณา	
5	IOC
5	1

6. เมื่อผู้อื่นไม่เข้าใจในวิธีการหรือกฎ กติกาของกิจกรรม
คุณมีวิธีการแก้ปัญหอย่างไร

A อธิบายให้เพื่อนฟังด้วยตนเอง

P ให้ผู้อื่นอธิบายให้เพื่อน

คะแนนพิจารณา	
5	IOC
5	1

7. ในกิจกรรมกลางแจ้ง คุณชอบทำอะไร

I ทำคนเดียว

G ทำร่วมกับผู้อื่น

คะแนนพิจารณา	
5	IOC
5	1

8. ในกิจกรรมศิลปะ คุณชอบทำอะไร

I ทำคนเดียว

G ทำร่วมกับผู้อื่น

คะแนนพิจารณา	
5	IOC
5	1

9. กิจกรรมที่เป็นงานอดิเรก คุณชอบทำอะไร

I ทำคนเดียว

G ทำร่วมกับผู้อื่น

คะแนนพิจารณา	
5	IOC
5	1

10. ในกิจกรรมการชมธรรมชาติ คุณชอบทำอะไร

I ทำคนเดียว

G ทำร่วมกับผู้อื่น

คะแนนพิจารณา	
5	IOC
5	1

11. คุณมีวิธีการในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ
อย่างไร

I แก้ปัญหาคด้วยตนเอง
G แก้ปัญหาร่วมกับผู้อื่น

คะแนนพิจารณา	
5	IOC
5	1

12. เมื่อคุณได้รับมอบหมายให้ออกแบบกิจกรรมในกิจกรรมต่าง ๆ
คุณจะทำอย่างไร

I ออกแบบด้วยตนเอง
G ออกแบบร่วมกับผู้อื่น

คะแนนพิจารณา	
5	IOC
5	1

13. คุณคิดว่าสิ่งที่ทำให้คุณเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่าง
มีสาเหตุมาจากอะไร

I ความต้องการของตนเอง
G เป็นการชักจูงของผู้อื่น

คะแนนพิจารณา	
5	IOC
5	1

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือวิจัยและให้ข้อเสนอแนะ
เพื่อเป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

นางสาวกิตติมา เทียบพุด
นิสิตปริญญาโท สาขานันทนาการ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ง

โปรแกรมและแบบประเมินการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ปรับปรุงหลังจากให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจและนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

ตารางผนวก ง1 แผนการดำเนินการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคม
ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง

ลำดับที่	กลุ่มกิจกรรม	ชื่อกิจกรรม	ลักษณะกิจกรรม	จุดมุ่งหมายของการพัฒนา
1	กลางแจ้ง	เยาวชนรวมใจ	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 1.กิจกรรมวงกลมสัมพันธ์ 2.กิจกรรมรวมกันเราอยู่	การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น
2	ศิลปะ	ศิลป์ตะลุง	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 1.กิจกรรมสานศิลป์1 2.กิจกรรมสานศิลป์2	การทำงานร่วมกับผู้อื่น (การแก้ปัญหาและการตัดสินใจร่วมกับผู้อื่น)
3	ดนตรี	Enjoy for you	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 1.กิจกรรมพี่น้องร้องเต้น1 2.กิจกรรมพี่น้องร้องเต้น2	ติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น
4	เกม	พลังเยาวชน	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 1.กิจกรรมนาทีกิ๊วกุด 2.กิจกรรมผู้พิชิต	การทำงานร่วมกับผู้อื่น (การแก้ปัญหาและการตัดสินใจร่วมกับผู้อื่น)
5	กีฬา	Sport Ha Hea	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 1.กิจกรรมกีฬาถื่นใต้1 2.กิจกรรมกีฬาถื่นใต้2	การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น
6	งานอดิเรก	พ่อหลวงของปวงชน	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 1.กิจกรรมทำดีเพื่อพ่อ 2.กิจกรรมต้นไม้ของพ่อ	การทำงานร่วมกับผู้อื่น (การแก้ปัญหาและการตัดสินใจร่วมกับผู้อื่น)
7	การแสดง	นักล่าฝัน	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 1.กิจกรรมนักเล่าเยาวชน 2.กิจกรรมร้อยเรียงเรื่องราว	ติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น
8	อยู่กับธรรมชาติ	Walk Rally Special	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 1.กิจกรรมWalk Rally1 2.กิจกรรมWalk Rally2	การทำงานร่วมกับผู้อื่น (การแก้ปัญหาและการตัดสินใจร่วมกับผู้อื่น)
9	สรุป	Forget me not	1. กิจกรรมฉันให้เธอ 2. กิจกรรมแบ่งปันฉันให้เธอ	สร้างความประทับใจและความทรงจำที่ตราตรึงอยู่ในจิตใจของผู้เข้าร่วม

หมายเลขแบบประเมิน

□□□□□

แบบประเมินงานวิจัย

เรื่อง ผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง

คำชี้แจง

แบบประเมินฉบับนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้ตอบแสดงการรับรู้เกี่ยวกับความรู้สึก หรือการกระทำของตนเองในเรื่องการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น และการเรียนรู้การใช้เวลาว่างที่เป็นประโยชน์ การตอบแบบสอบถามให้นักเรียนพิจารณาข้อความในแต่ละข้อให้ตรงกับความรู้สึกและจากประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับรู้ว่าอยู่ในระดับใด และตอบลงในช่องคำตอบที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียนมากที่สุด การตอบของนักเรียนไม่มีข้อใดถูก ข้อใดผิด ดังนั้นขอให้นักเรียนตอบคำถามโดยคำนึงถึงความเป็นจริง ข้อมูลจากการทำแบบประเมินของนักเรียน มีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ จึงใคร่ขอความกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ ผู้วิจัยขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

แบบประเมินนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน จำนวน 40 ข้อ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน □ ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

1. เพศ □ ชาย □ หญิง

2. อายุ ปี (โปรดระบุ)

3. การเรียน มีระดับคะแนนเฉลี่ย (GPA)

☐ ต่ำกว่า 1.50	☐ 1.50 - 1.99	☐ 2.00 - 2.49
☐ 2.50 - 2.99	☐ 3.00 - 3.40	☐ 3.50 - 4.00

ส่วนที่2 แบบประเมินการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีผลต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง
 คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน □ ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

แบบประเมินการพัฒนาทางสังคม	เห็นด้วยมากที่สุด 4	เห็นด้วยมาก 3	เห็นด้วยเล็กน้อย 2	ไม่เห็นด้วย 1
1. ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น				
1.1 ฉันรู้สึกอายเมื่อได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น				
1.2 ฉันรู้สึกวิตกกังวลที่ต้องทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น				
1.3 ฉันสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสมาชิกภายในกลุ่ม				
1.4 ฉันรู้สึกว่าคิดกิจกรรมที่ฉันทำร่วมกับผู้อื่นเป็นสิ่งที่มีความหมาย				
1.5 กิจกรรมที่เข้าร่วมทำให้ฉันได้พบนิสัยที่ใหม่ ๆ ของเพื่อน				
1.6 กิจกรรมทำให้ฉันได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น				
1.7 ฉันให้ความสนใจและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเสมอ				
2. ด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น				
2.1 ฉันรู้สึกลำบากใจที่จะอธิบายกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจ				
2.2 ฉันสามารถที่จะสื่อสารกับผู้อื่นอย่างเข้าใจความหมายที่ถูกต้อง				
2.3 ฉันไม่สามารถแสดงกริยาท่าทางการสื่อสารกับผู้อื่นตามเหตุการณ์ในขณะนั้นได้				
2.4 ฉันไม่สามารถที่จะถ่ายทอดความรู้สึกเป็นคำพูดได้อย่างมีความหมาย				
2.5 ฉันสามารถที่จะพูดวิเคราะห์กิจกรรมที่ทำกับผู้อื่นอย่างมีเหตุผลและตรงประเด็น				
2.6 กิจกรรมทำให้ฉันสนทนากับผู้อื่นได้ดีขึ้น				

ส่วนที่ 2 แบบประเมินการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีผลต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง (ต่อ)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน □ ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

แบบประเมินการพัฒนาทางสังคม	เห็นด้วยมากที่สุด 4	เห็นด้วยมาก 3	เห็นด้วยเล็กน้อย 2	ไม่เห็นด้วย 1
2.7 ฉันให้ความสำคัญกับการสนทนาของผู้อื่นในขณะที่ทำกิจกรรม				
3. การทำงานร่วมกับผู้อื่น				
3.1 ฟังความคิดใหม่ ๆ ในการทำกิจกรรมจากผู้อื่น				
3.2 แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิกภายในกลุ่ม ในขณะที่ทำกิจกรรม				
3.3 ปฏิบัติงานกลุ่มโดยคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าประโยชน์ของตนเอง				
3.4 แก้ไขปัญหากับสมาชิกภายในกลุ่มและสมาชิกใหม่เมื่อจำเป็น				
3.5 ตั้งใจทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในกลุ่มให้ทันเวลาที่กำหนด				
3.6 ไม่สามารถที่จะเป็นผู้แนะนำกิจกรรมหรือวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการทำกิจกรรม				
3.7 สามารถที่จะควบคุมอารมณ์และสติในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ				

ส่วนที่ 3 แบบประเมินการพัฒนาสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นของการเข้าร่วมโครงการ
ใช้เวลาว่างของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง

คำชี้แจง ให้นักเรียน วงกลมหน้าข้อความ A และ B ในแต่ละกิจกรรมที่ท่านชอบที่จะเข้าร่วม

1. กิจกรรมการแสดงคุณชอบทำอะไร

A ทำกิจกรรมด้วยตนเอง

P คู่ผู้อื่นทำกิจกรรม

4. ในการเล่นเกม คุณชอบทำอะไร

A ทำกิจกรรมด้วยตนเอง

P คู่ผู้อื่นทำกิจกรรม

5. ในกิจกรรมกีฬา คุณชอบทำอะไร

A ทำกิจกรรมด้วยตนเอง

P คู่ผู้อื่นทำกิจกรรม

4. ในการทำกิจกรรม คุณชอบที่จะปฏิบัติอย่างไร

A ชอบที่จะเป็นผู้นำ

P ชอบที่จะเป็นผู้ตาม

5. ในการสรุปอภิปรายกิจกรรมแต่ละกิจกรรม คุณชอบทำอะไร

A ชอบอภิปรายด้วยตนเอง

P ชอบนั่งฟังผู้อื่นอภิปราย

6. เมื่อผู้อื่นไม่เข้าใจในวิธีการหรือกฎ กติกาของกิจกรรม

คุณมีวิธีการแก้ปัญหอย่างไร

A อธิบายให้เพื่อนฟังด้วยตนเอง

P ให้ผู้อื่นอธิบายให้เพื่อน

7. ในกิจกรรมกลางแจ้ง คุณชอบทำอะไร

I ทำคนเดียว

G ทำร่วมกับผู้อื่น

8. ในกิจกรรมศิลปะ คุณชอบทำอะไร

I ทำคนเดียว

G ทำร่วมกับผู้อื่น

9. กิจกรรมที่เป็นงานอดิเรก คุณชอบทำอะไร

I ทำคนเดียว

G ทำร่วมกับผู้อื่น

10. ในกิจกรรมการชมธรรมชาติ คุณชอบทำอะไร

I ทำคนเดียว

G ทำร่วมกับผู้อื่น

11. คุณมีวิธีการในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ อย่างไร

I แก้ปัญหด้วยตนเอง

G แก้ปัญหาร่วมกับผู้อื่น

12. เมื่อคุณได้รับมอบหมายให้ออกแบบกิจกรรมในกิจกรรมต่าง ๆ

คุณจะทำอย่างไร

I ออกแบบด้วยตนเอง

G ออกแบบร่วมกับผู้อื่น

13. คุณคิดว่าสิ่งที่ทำให้คุณเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่าง

มีสาเหตุมาจากอะไร

I ความต้องการของตนเอง

G เป็นการชักจูงของผู้อื่น

โปรแกรมการใช้เวลาว่างที่มีต่อการพัฒนาสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียน เรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง

วัตถุประสงค์ของโปรแกรม

1. เพื่อให้เกิดการพัฒนาสังคมด้านการสร้างสัมพันธภาพให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อให้เกิดการพัฒนาสังคมด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. เพื่อให้เกิดการพัฒนาสังคมด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

โรงเรียนพัทลุง อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

ปฏิบัติกิจกรรมในวันอังคาร และพฤหัสบดี เวลาที่ใช้ประมาณ 90 นาที เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

นางสาวกิตติมา เทียบพุด
นิสิตปริญญาโท สาขานันทนาการ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชื่อกิจกรรม เยาวชนรวมใจ

สัปดาห์ที่ 1 ครั้งที่ 1

กิจกรรมวงกลมสัมพันธ์

1. กิจกรรมวงกลมสามัคคี
2. กิจกรรมเก้าอี้ดนตรี
3. กิจกรรมต่อความยาว
4. กิจกรรมเป่าลมหายใจ

1. กิจกรรมวงกลมสามัคคี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมมีความรู้สึกเป็นกันเอง สร้างความคุ้นเคยให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
3. เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพและความสามัคคีซึ่งกันและกันระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรม

สถานที่ดำเนินการ

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

20 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้นำกิจกรรมให้สมาชิกแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 10 คน
2. ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มจับมือกันเป็นวงกลม
3. ผู้นำกิจกรรมสั่งให้สมาชิกทั้งหมดกลับหลังหันโดยไม่ให้มือหลุดออกจากกัน
4. เมื่อกลับหลังหันได้ ผู้นำกิจกรรมสั่งให้หันกลับเข้าวงเหมือนเดิม

5. ผู้นำกิจกรรมคอยสังเกตว่าแต่ละกลุ่มมีวิธีการแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างไร ทุกวิธีการถือว่าถูกต้อง โดยกลุ่มใดสามารถที่จะทำได้รวดเร็วและไม่ผิดพลาดถือว่าเป็นฝ่ายชนะ จากนั้นก็ให้ผู้เข้าร่วมทุกกลุ่มมารวมกันเป็นกลุ่มเดียวและจับมือกันเป็นวงกลมทำวิธีการแบบเดิม
6. ผู้นำกิจกรรมสรุปกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

2. กิจกรรมเก้าอี้ดนตรี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้เข้าร่วมและผู้นำกิจกรรม
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมมีความสนุกสนานและมีปฏิสัมพันธ์
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมมีความกล้าแสดงออก

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

20 นาที

อุปกรณ์

เก้าอี้ เครื่องเสียง นกหวีด

วิธีดำเนินการ

1. จัดวางเก้าอี้เป็นวงกลมโดยเก้าอี้จำนวนน้อยกว่าจำนวนของผู้เข้าร่วม
2. ให้ผู้เข้าร่วมยืนเป็นวงกลม อยู่ด้านนอกของเก้าอี้ที่เตรียมไว้
3. ผู้ดำเนินการเปิดเพลงจังหวะสนุกสนาน ให้ผู้เข้าร่วมทำตามคำสั่งของผู้ดำเนินกิจกรรม
4. ผู้ดำเนินกิจกรรมเป่านกหวีด หรือสัญญาณหยุด ให้ผู้เข้าร่วมแต่ละคนแย่งเก้าอี้ ใครแย่งเก้าอี้ไม่ได้ให้ออกจากการเล่น และเอาเก้าอี้ออกไปเรื่อยๆ จนกระทั่งเหลือคนสุดท้าย ถือว่าเป็นผู้ชนะ
5. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ พร้อมทั้งมอบของรางวัล

3. กิจกรรมต่อความยาว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักการเสียสละเพื่อส่วนรวม
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสามัคคีกันและการทำงานเป็นทีมภายในกลุ่มผู้เข้าร่วม
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างผู้เข้าร่วมด้วยกัน

ระยะดำเนินกิจกรรม 10 นาที

สถานที่ดำเนินกิจกรรม หอประชุมหรือสนามหญ้า

อุปกรณ์ สิ่งที่มีอยู่ที่ตัวของผู้เข้าร่วม รวมทั้งตัวผู้เข้าร่วมด้วย

วิธีดำเนินกิจกรรม

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมกำหนดเส้นเริ่มต้นและชี้แจงกติกาให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจ
2. ผู้ดำเนินกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเริ่มกิจกรรมที่จุดที่กำหนดให้
 - 2.1 กำหนดระยะเวลาการแข่งขัน 3 นาที โดยของทุกชิ้นที่นำมาวางเรียงต่อกันจะต้องชิดติดกัน
 - 2.2 ใช้ของที่มีอยู่ในส่วนของตัวเอง หรือรวมทั้งร่างกายตัวเองก็สามารถนำมาต่อได้หลังจากที่สิ่งของในร่างกายหมดแล้ว
 - 2.3 เมื่อได้ยืนสัญญาณหมดเวลาให้หยุดต่อความยาว
3. ผู้ดำเนินกิจกรรมทำการวัดความยาวจัดลำดับคะแนนของแต่ละกลุ่ม
 - 3.1 จากนั้นก็ทำการคละกลุ่มที่มีคะแนนมากคู่กับกลุ่มที่มีคะแนนน้อยที่สุด
 - 3.2 ผู้ดำเนินกิจกรรมให้แต่ละกลุ่มทำกิจกรรมต่อยาวอีกครั้ง โดยผู้ดำเนินกิจกรรมกำหนดอุปกรณ์ขึ้นตามความเหมาะสมกับกลุ่มผู้เข้าร่วม เพื่อไม่ให้เกิดการซ้ำกัน
 - 3.3 จากนั้นก็หาทีมที่ต่อได้ยาวที่สุด
4. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

3. กิจกรรมเป็งมหาสนุก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความสุขสนุกสนาน
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถปฏิบัติตามคำบอกได้
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ภาพซึ่งกันและกัน

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

20 นาที

อุปกรณ์

แป้งกระป๋อง 6 – 8 กระป๋อง, เครื่องเสียง, นกหวีด,

วิธีดำเนินการ

1. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั่งเป็นวงกลม 1 วง
2. ผู้นำกิจกรรมอธิบายกติกาเป็งมหาสนุก ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจวิธีการเล่น คือ
 - 2.1 เมื่อได้ยินเสียงเพลงจากผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ส่งกระป๋องแป้งไปทางด้านขวามือของตนเองให้กับเพื่อนคนที่นั่งอยู่ทางด้านขวา
 - 2.2 วิธีการส่งให้ส่งมือต่อมือ ห้ามโยนกระป๋องแป้ง给朋友โดยเด็ดขาด
 - 2.3 เมื่อได้ยินเสียงสัญญาณนกหวีดจากผู้นำกิจกรรมให้หยุดส่งกระป๋องแป้งทันทีแล้วรอฟังคำสั่งจากผู้นำกิจกรรมว่า คนที่มีกระป๋องแป้งอยู่จะให้ทำอะไร เช่น
 - เทแป้งใส่มือ แล้วนำมาทาทาหน้าตัวเอง
 - เทแป้งใส่มือ แล้วนำมาทาทาหน้าคนที่นั่งอยู่ทางซ้าย
 - เทแป้งใส่มือ แล้วนำมาทาทาหน้าคนที่นั่งอยู่ทางขวา
 - ให้อยืนขึ้นแล้วร่ายรอบวง
3. ผู้นำกิจกรรมจะสุ่มแจกกระป๋องแป้งให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม
4. ผู้นำกิจกรรมเริ่มเปิดเพลง ผู้เข้าร่วมกิจกรรมก็เริ่มส่งกระป๋องแป้งให้เพื่อนคนถัดไป
5. ผู้นำกิจกรรมสรุปกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

ชื่อกิจกรรม เยาวชนรวมใจ

สัปดาห์ที่1 ครั้งที่2

กิจกรรมรวมกันเราอยู่

1. กิจกรรมหนังสือพิมพ์รวมใจ
2. กิจกรรมนี้คือตัวฉัน
3. กิจกรรม Dream Team

1. กิจกรรมหนังสือพิมพ์รวมใจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมมีความสามัคคีกันระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรม
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมรู้จักการเสียสละและความอดทน
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมรู้จักการวางแผน

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

20 นาที

อุปกรณ์

กระดาษหนังสือพิมพ์

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 – 6 คน
2. ผู้ดำเนินกิจกรรมแจกกระดาษหนังสือพิมพ์ให้แต่ละกลุ่ม กลุ่มละ 1 กู๋
3. ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายขั้นตอนของกิจกรรมคือ

3.1 ให้แต่ละกลุ่มเข้าไปยืนบนกระดานหนังสือพิมพ์ โดยข้ามไม่ให้เท้าหรือส่วนต่างๆ ของร่างกายสัมผัสกับพื้น โดยจะใช้เวลาตามคำสั่งของผู้ดำเนินกิจกรรม

3.2 ผู้ดำเนินกิจกรรมจะให้สัญญาณกวดเมื่อหมดเวลา จากนั้นก็จะดูแต่ละกลุ่ม สามารถที่จะยืนอยู่บนกระดานได้หรือไม่ กลุ่มที่ไม่สามารถทำตามกติกาได้ถือว่าเป็นฝ่ายแพ้ต้อง ออกจากการแข่งขัน

3.3 ส่วนกลุ่มที่เหลือทำกิจกรรมต่อ โดยผู้ดำเนินการจะสั่งให้พับกระดานให้เหลือ ครึ่งหนึ่ง แล้วให้ผู้เข้าร่วมยืนในลักษณะเดิม และทำอย่างนี้ไปเรื่อยๆ จนกระทั่งเหลือทีมสุดท้ายถือว่าเป็นทีมที่ชนะ

4. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

2. กิจกรรมนี้คือตัวฉัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความคิดสร้างสรรค์
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของตนเอง
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ของที่ระลึกจากผลงานการประดิษฐ์ของตนเอง

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

40 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษสีแบบแข็งขนาด 3 x 4 นิ้ว
2. ปากกาเคมีสีต่างๆ
3. ซองใส่ป้ายชื่อ

วิธีการดำเนินการ

1. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั่งเป็นกลุ่มตามที่แบ่งไว้

2. ผู้นำกิจกรรมแจกกระดาษแข็งให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนละ 1 แผ่น และปากกาสีให้คนละ 1 แท่ง และสีอื่นๆ กลุ่มละ 1 ชุด
3. ผู้นำกิจกรรมอธิบายถึงวิธีการทำป้ายชื่อ โดยให้ใช้อุปกรณ์ที่เตรียมให้ในการทำป้ายชื่อของตนเอง พร้อมทั้งให้เขียนถึงเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น ความใฝ่ฝันที่อยากจะเป็น กีฬา อาหาร สี บุคคลที่เป็นต้นแบบ ฯลฯ พร้อมทั้งตกแต่งให้สวยงาม
4. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมออกมาพูดแนะนำตนเองและเอกลักษณ์ของตนเอง ใช้เวลา 30 นาที
5. ผู้เข้าร่วมมารับของใส่ป้ายชื่อที่ผู้นำกิจกรรม
6. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

3. กิจกรรม Dream Team

วัตถุประสงค์

1. ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม
2. ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความคิดสร้างสรรค์
3. ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสร้างสัมพันธภาพซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

30 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษโปสเตอร์สีแผ่นใหญ่
2. กระดาษสีแบบอ่อนขนาด 3 x 4 นิ้ว
3. ปากกาเคมีสีต่างๆ
4. กาว

วิธีการดำเนินการ

1. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั่งเป็นวงกลมตามสีของป้ายชื่อของตนเอง

2. ผู้นำกิจกรรมแจกกระดาษสี่แผ่นเล็กให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนละ 1 แผ่น และกระดาษโปสเตอร์สี่แผ่นใหญ่ กาว กรรไกร กลุ่มละ 1 ชุด
3. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคนวาดรูปหน้าของตนเอง พร้อมชื่อเล่นด้านล่างของกระดาษแผ่นเล็กที่แจกให้ โดยสามารถตัดแต่งให้สวยงามได้ตามใจชอบ
4. เมื่อเสร็จแล้วให้นำติดลงบนกระดาษแผ่นใหญ่ พร้อมตกแต่งให้สวยงาม
5. ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมช่วยกันตั้งชื่อกลุ่มของตนเองให้มีไม่เกิน 5 พยางค์
6. ให้ตัวแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละกลุ่มออกมานำเสนองานของกลุ่มตนเอง
7. ผู้นำกิจกรรมสรุปกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

ชื่อกิจกรรม ศิลปะตะลุง

สัปดาห์ที่2 ครั้งที่1

กิจกรรมสถานศิลป์1

1. กิจกรรมสถานศิลป์ – นักประดิษฐ์
2. กิจกรรมสถานศิลป์ – นักกวี

1. กิจกรรมสถานศิลป์ – นักประดิษฐ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักวางแผนการทำงาน การแก้ปัญหาและตัดสินใจร่วมกับผู้อื่น
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมตระหนักและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

40 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษโปสเตอร์สีแผ่นใหญ่
2. แบบพิมพ์ตัวหนังสือสูง
3. มีดคัตเตอร์
4. สีโปสเตอร์
5. ไม้ไผ่ ขนาดเท่ากับตะเกียบ
6. ที่เจาะกระดาษ

วิธีการดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมแจกแบบพิมพ์ตัวหนังสือสูงให้ผู้เข้าร่วมแต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งแจกอุปกรณ์ให้กลุ่มละ 1 ชุด
2. ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายรายละเอียดของกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจ มีดังนี้
 - 2.1 ให้ผู้เข้าร่วมแต่ละกลุ่มวาดตัวหนังสือสูงตามแบบพิมพ์ที่เตรียมให้ กลุ่มละ 5 ตัว
 - 2.2 เมื่อวาดเสร็จให้แต่ละกลุ่มระบายสีตัวหนังสือสูงให้สมบูรณ์ที่สุด และตัดออกมาเป็นชิ้นส่วนต่าง ๆ พร้อมทั้งจะประกอบเป็นตัวที่สมบูรณ์
 - 2.3 ให้แต่ละกลุ่มนำส่วนต่าง ๆ มาประกอบเป็นตัวหนังสือสูง
3. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

2. กิจกรรมสถานศิลป์ – นักกวี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักการสร้างจินตนาการ และการวางแผน
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมตระหนักและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

สถานที่ดำเนินกิจกรรม หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม 40 นาที

อุปกรณ์ กระดาษ 4 กลุ่มละ 4 แผ่น

วิธีดำเนินการ

1. หลังจากที่ผู้เข้าร่วมได้ทำกิจกรรมสานศิลป์ - นักประดิษฐ์ โดยการประดิษฐ์ตัวหนังสือตะลุงเสร็จสมบูรณ์
2. ผู้ดำเนินกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมแต่ละกลุ่มช่วยกันแต่งเป็นละครกลุ่มละ 1 เรื่อง โดยต้องมีชื่อเรื่อง จะต้องมียุทธศาสตร์เกี่ยวข้องกับตัวหนังสือตะลุงที่แต่ละกลุ่มได้ทำ พร้อมทั้งสรุปข้อคิดจากละครในเรื่องนี้ โดยใช้เวลา 20 นาที
3. จากนั้นให้สมาชิกแต่ละกลุ่มนำตัวหนังสือตะลุงมาแสดงตามบทบาทที่ได้เขียนไว้โดยใช้เวลาเพียงกลุ่มละ 5 นาที เป็นเพียงการพูดสั้น ๆ ตามลักษณะตัวละคร
4. ผู้ดำเนินกิจกรรมมอบหมายกิจกรรมในครั้งต่อไปเป็นกิจกรรมสานศิลป์ - การแสดง
 - 4.1 โดยให้สมาชิกแต่ละกลุ่มนำเรื่องราวที่ได้แต่งขึ้นไปปรับปรุงให้สมบูรณ์
 - 4.2 พร้อมทั้งมอบหมายบทบาทต่าง ๆ ของตัวละครให้สมาชิกภายในกลุ่ม เพื่อใช้แต่ละกลุ่มกลับไปเตรียมการเพื่อแสดงให้ครั้งต่อไป
 - 4.3 โดยการแสดงจะใช้ตัวผู้เข้าร่วมแสดงเป็นตัวละครบทบาทต่าง ๆ
 - 4.4 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะต้องแต่งกายให้เหมาะสมและสร้างสรรค์กับบทบาทที่ได้รับ
 - 4.5 ผู้ดำเนินกิจกรรมจะมีคณะกรรมการตัดสินจะเป็นผู้ให้คะแนนการแสดงโดยคะแนนจะสะสมไปเรื่อย ๆ จนจบกิจกรรมสานศิลป์ 2
 - 4.6 ทีมที่มีคะแนนสูงสุด ผู้ดำเนินกิจกรรมก็จะมีของรางวัลมอบให้เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่อไป
5. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

ชื่อกิจกรรม ศิลป์ตะลึง

สัปดาห์ที่2 ครั้งที่2

กิจกรรมสถานศิลป์2

1. กิจกรรมสถานศิลป์ – นักแสดง
2. กิจกรรมสถานศิลป์ – รวมใจ

1. กิจกรรมสถานศิลป์ – นักแสดง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกล้าที่จะแสดงถึงความสามารถและมีความมั่นใจในตนเอง
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักวางแผนการทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความสนุกสนาน
4. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมตระหนักและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

80 นาที

อุปกรณ์

1. เครื่องขยายเสียง
2. เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ของแต่ละกลุ่ม

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมแนะนำคณะกรรมการผู้ตัดสิน โดยเชิญอาจารย์และประธานสถานักเรียน เป็นผู้ตัดสินใจ

2. ให้ผู้เข้าร่วมแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาจับฉลากเพื่อจัดลำดับการแสดง และให้ผู้เข้าร่วมแต่ละกลุ่มเตรียมตัวให้พร้อมและแสดงตามลำดับที่จับฉลาก
3. ผู้ดำเนินกิจกรรมจะให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มสรุปรายละเอียดต่าง ๆ ให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มอื่น และคณะกรรมการผู้ตัดสินฟัง
4. โดยกำหนดโครงสร้างของการแสดงจะต้องประกอบด้วย
 - 4.1 การตั้งชื่อเรื่อง
 - 4.2 วัตถุประสงค์ของการแสดง
 - 4.3 ประโยชน์หรือข้อคิดจากการแสดง
 - 4.4 ความภาคภูมิและการอนุรักษ์ต่อศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
5. ผู้ดำเนินกิจกรรมจะนำผลคะแนนจากคณะกรรมการผู้ตัดสินมารวบรวมและประกาศผลรางวัล พร้อมมอบของรางวัลให้กับกลุ่มที่ชนะเลิศ

2. กิจกรรมสถานศิลป์ – รวบรวมใจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมมีความภาคภูมิใจในตนเอง

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

10 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษโปสเตอร์สีแผ่นใหญ่ กลุ่มละ 1 แผ่น
2. ปากกาเคมีกลุ่มละ 1 ชุด

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมแต่ละกลุ่มบรรยายถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมทั้งบรรยายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป
2. ให้ผู้เข้าร่วมช่วยกันบรรยายพร้อมทั้งตกแต่งให้สวยงาม
3. ผู้ดำเนินการสรุปผลกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

ชื่อกิจกรรม Enjoy for you

สัปดาห์ที่3 ครั้งที่1

กิจกรรมพี่น้องร้องเต้น1

1. กิจกรรมคันทารา
2. กิจกรรมดาวกระจุก

1. กิจกรรมคันทารา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกล้าแสดงออก
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักการประยุกต์ใช้อุปกรณ์ในท้องถิ่น
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดสัมพันธ์ภาพกันภายในกลุ่ม
4. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีทักษะในการสื่อสาร

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

40 นาที

อุปกรณ์

1. ขวด หรือกระป๋องน้ำ
2. จานสังกะสี

3. ลูกแซ็ก

4. กลอง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายรายละเอียดของกิจกรรม โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกลุ่มร่วมกันทำกิจกรรมคันดารา ซึ่งประกอบไปด้วย
 - 1.1 นักร้องนำ ไม่จำกัดจำนวน
 - 1.2 นักดนตรี ไม่จำกัดจำนวน
 - 1.3 นักเต้น ไม่จำกัดจำนวน
 - 1.4 พิธีกร ไม่จำกัดจำนวน
2. ผู้ดำเนินกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเตรียมตัวและฝึกซ้อม ประมาณ 10 นาที
3. ผู้ดำเนินกิจกรรมให้สัญญาณหมดเวลา ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกกลุ่มมานั่งรวมกัน
4. ผู้ดำเนินกิจกรรมจะเป็นผู้จับฉลากเลือกกลุ่มแรกและการแสดงกลุ่มต่อไปจะให้ตัวแทนผู้เข้าร่วมในกลุ่มที่ทำการแสดงก่อนเป็นผู้จับฉลาก ทำต่อไปจนครบทุกกลุ่ม
5. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

2. กิจกรรมดาวกระจาย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกล้าแสดงออก
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดสัมพันธ์ภาพกันภายในกลุ่ม
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีทักษะในการสื่อสาร
4. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความสนุกสนาน

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

40 นาที

อุปกรณ์

1. เครื่องเสียง 1 ชุด
2. ซีดีเพลง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายรายละเอียดของกิจกรรม
2. ผู้ดำเนินกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมส่งตัวแทนของแต่ละกลุ่มจับฉลากเพื่อเลือกลำดับเพลง เมื่อผู้เข้าร่วมแต่ละกลุ่มทราบผลการจากการจับฉลาก ผู้ดำเนินกิจกรรมก็จะแจกเนื้อร้องในท่อนนั้นๆ
3. ผู้ดำเนินกิจกรรมเปิดเพลงให้ผู้ร่วมแต่ละกลุ่มฟังทุกท่อนจนจบเพลง โดยเพลงทั้งหมด จะมี 3 เพลง ซึ่งแต่ละกลุ่มก็จะได้อ่านเนื้อเพลง ๆ ละ 1 ท่อน จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมแต่ละกลุ่มช่วยกัน ออกแบบท่าทางให้สอดคล้องกับเนื้อหาของเพลง แต่ละกลุ่มท่าทางจะต้องไม่ซ้ำกัน
4. ผู้ดำเนินกิจกรรมจะให้ผู้เข้าร่วมเตรียมการฝึกซ้อมประมาณ 10 นาที
5. ผู้ดำเนินกิจกรรมจะให้สัญญาณหมดเวลา แล้วเริ่มกิจกรรม
6. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

ชื่อกิจกรรม Enjoy for you

สัปดาห์ที่3 ครั้งที่ 2

กิจกรรมพี่น้องร้องเต้น2

1. กิจกรรมต่อเพลง
2. กิจกรรมค้นหาดาว

1. กิจกรรมต่อเพลง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกล้าแสดงออก
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดสัมพันธ์ภาพกันภายในกลุ่ม
4. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีทักษะในการสื่อสาร

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

20 นาที

อุปกรณ์

เครื่องเสียง 1 ชุด

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมนำเนื้อหาของเพลงมาตัดออกเป็นท่อน ๆ แล้วนำมาคละกัน โดยเลือกเพลงให้หลากหลายและกำลังฮิต ๆ
2. ผู้ดำเนินกิจกรรมแจกเนื้อเพลงที่เตรียมไว้ให้ผู้เข้าร่วมโดยให้เนื้อเพลงครบตามจำนวนของผู้เข้าร่วม พร้อมทั้งเปิดเพลงคลอให้ผู้เข้าร่วมเดินหรือรำวงไปด้วย

3. เมื่อผู้ดำเนินกิจกรรมแจกกระดาษเนื้อเพลงหมดแล้ว เพลงหยุด ผู้นำกิจกรรมสั่งให้ผู้เข้าร่วมนำกระดาษเนื้อเพลงมารวมกันให้เป็นเพลงเดียวกัน แล้วให้ผู้เล่นยืนตามลำดับเนื้อเพลง
4. เมื่อต่อเพลงกันได้ครบแล้ว ผู้นำให้ผู้เล่นร้องเพลงนั้น โดยร้องคนละท่อนตามเนื้อเพลงในกระดาษที่ตัวเองถืออยู่
5. ผู้นำกิจกรรมสรุปกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

2. กิจกรรมค้นหาดาว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงออกในความสามารถของแต่ละบุคคล
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักการสื่อสารและแสดงอารมณ์ความรู้สึกของสถานการณ์แต่ละกิจกรรม
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความสนุกสนาน

สถานที่ดำเนินกิจกรรม หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม 20 นาที

อุปกรณ์ เครื่องเสียง 1 ชุด

วิธีดำเนินการ

1. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกกลุ่มได้คิดการแสดงออกมากลุ่มละหนึ่งกิจกรรม โดยให้เลือกกิจกรรมตามความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม
2. โดยกิจกรรมที่ทำนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับดนตรี การร้องเพลง การเต้นรำหรือการแสดงท่าทาง ซึ่งสมาชิกในกลุ่มจะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นทุกคน
3. หลังจากแต่ละกลุ่มได้ทำการแสดงแล้วให้ตัวแทนผู้เข้าร่วมสรุปข้อคิดเห็นหรือประโยชน์ของการแสดงของกลุ่มตนเอง

4. ผู้ดำเนินกิจกรรมรวบรวมคะแนนจากกิจกรรมค้นหาหาดาว และกิจกรรมทุกกิจกรรมที่ผ่านมา แล้วสรุปผลคะแนนให้แต่ละกลุ่มทราบ พร้อมทั้งมอบรางวัลให้กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุด
5. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

ชื่อกิจกรรมพลังเยาวชน

สัปดาห์ที่4 ครั้งที่1

กิจกรรมนาทีกิจกรรม

1. กิจกรรมเรือกระดาน
2. กิจกรรมทุ้มระเบิด

1. กิจกรรมเรือกระดาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสนุกสนาน
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักการทำงานเป็นทีมและมีความสามัคคีกัน
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักให้อภัยซึ่งกันและกัน

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

35 นาที

อุปกรณ์

1. ลูกโป่งปอง 6 ลูก
2. ลูกมะนาว 6 ลูก

3. กระดาษ A4

4. จานรอง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมแยกอุปกรณ์ให้กลุ่มละ 1 ชุด
2. ผู้ดำเนินกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกลุ่มมาขึ้นที่จุดเริ่มต้น
3. เมื่อผู้ดำเนินกิจกรรมให้สัญญาณเริ่มต้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

3.1 ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนที่ 1 นำกระดาษ A4 มาวางที่พื้นแล้วเอาเท้าทั้งสองข้างมาวางบนกระดาษ A4 ส่วนผู้เข้าร่วมคนที่ 2 นำกระดาษ A4 มาต่อกับกระดาษของคนที่ 1 แล้วนำเท้าทั้งสองข้างมาวางในลักษณะเดียวกันกับคนที่ 1 ทำต่อไปจนถึงคนสุดท้ายและเวียนกลับมายังคนที่ 1 ใหม่จนถึงเส้นกลับตัว

3.2 ในขณะที่ผู้เข้าร่วมคนที่ 2 ต่อกระดาษและนำเท้ามาวางเรียบร้อยและคนถัดไปกำลังทำต่อจากคนที่ 2 อยู่ นั่น ให้คนที่ 1 ใช้ตะเกียบคีบลูกปิงปองส่งต่อให้คนที่ 2 ส่วนคนที่ 2 ก็ส่งต่อมาให้คนถัดไปเรื่อย ๆ

3.3 เมื่อผู้เข้าร่วมคนที่ 1 ส่งลูกปิงปองให้คนที่ 2 แล้วกลับมาคืบมะนาวส่งมาให้คนที่ 2 และทำต่อไปเรื่อยๆจนถึงคนสุดท้าย แล้วคนที่ 1 จะต้องมาทำกิจกรรมต่อจนถึงจุดกลับตัวแล้วทำแบบเดิมจนถึงจุดเริ่มต้น ทีมไหนเข้าเส้นชัยก่อนเป็นฝ่ายชนะ

4. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปตามวัตถุประสงค์

ชื่อกิจกรรมพลังเยาวชน

ลำดับที่4 ครั้งที่2

กิจกรรมผู้จัด

1. กิจกรรมลูกโป่งมหาภัย
2. กิจกรรมไข่ทองคำ

1. กิจกรรมลูกโป่งมหาภัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักการวางแผนการทำงานร่วมกับผู้อื่น
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดสัมพันธภาพภายในกลุ่ม
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสนุกสนาน

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

20 นาที

อุปกรณ์

1. ลูกโป่งใส่น้ำกลุ่มละ 6 ใบ
2. ผ้าขนาด 3 x3 เมตร กลุ่มละ 2 ผืน

วิธีดำเนินการ

1. ผู้นำกิจกรรมเรียกตัวแทนของแต่ละทีม โดยให้แบ่งเป็นชุด ชุดละ 4 คน
2. ผู้นำกิจกรรมอธิบายกติกาการแข่งขัน ดังนี้
 - 2.1 ตัวแทนชุดแรกเป็นผู้ส่ง ส่วนอีกชุดเป็นผู้รับ
 - 2.2 ตัวแทนทั้งสองฝ่ายส่ง และฝ่ายรับจะจับผ้ากันคนละมุม (ผืนละ 4 คน)

2.3 ฝ่ายส่งจะต้องสับตัดผ้าส่งลูกโป่งที่มีน้ำให้ข้ามสิ่งกีดขวางที่ความสูง 4 เมตร และฝ่ายรับจะต้องรับลูกโป่งที่ลอยมาให้ได้

2.4 ให้ลูกโป่งทีมละ 6 ใบ

2.5 ทีมใดทำได้จำนวนมากที่สุดเป็นฝ่ายชนะ

2.6 ผู้นำกิจกรรมเริ่มการแข่งขันส่งโป่งมหาภัย

3. ผู้นำกิจกรรมสรุปกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

2. กิจกรรมไปทองคำ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักการวางแผนการทำงานร่วมกับผู้อื่น
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดสัมพันธภาพภายในกลุ่ม
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสนุกสนาน

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

50 นาที

อุปกรณ์

1. หลอดกาแฟ
2. ไข่ไก่ 6 ฟอง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้นำกิจกรรมแจกหลอดกาแฟกับไข่ไก่กลุ่มละ 1 ฟอง
2. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสร้างเป็นหอคอยกลุ่มละ 1 หอคอย เพื่อให้สามารถที่จะวางไข่ไก่ให้ได้โดยแต่ละกลุ่มสามารถที่จะทำหอคอย มีลักษณะดังนี้
 - 2.1 หอคอยจะต้องมีความสูงประมาณ 1 เมตร
 - 2.2 หอคอยสามารถที่จะสร้างในลักษณะใดก็ได้
 - 2.3 การสร้างหอคอยจะต้องใช้หลอดกาแฟเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

2.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการสร้างหอคอยประมาณ 45 นาที ซึ่งกลุ่มที่เสร็จเป็นกลุ่มแรก
จะมีคะแนนพิเศษ 1 คะแนน

3. ผู้นำกิจกรรมสรุปเนื้อหาตามจุดประสงค์

ชื่อกิจกรรม Sport Ha Hea

สัปดาห์ที่ 5 ครั้งที่ 1

กิจกรรมกีฬาที่ได้ 1

1. การแข่งขันวิ่งกระสอบสามัคคี
2. การแข่งขันเดินกะลาพาตะลุย
3. การแข่งขันนา นา พาสุนัข

1. การแข่งขันวิ่งกระสอบสามัคคี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีสัมพันธภาพอันดีซึ่งกันและกัน
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสุขสนุกสนาน
4. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักการนำอุปกรณ์ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

30 นาที

อุปกรณ์

1. กระสอบเย็บติดกัน 3 ใบ
2. เสาค้ำ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมแบ่งทีมการแข่งขันแต่ละสายโดยแบ่งเป็นสาย A และ B
2. จากนั้นผู้ดำเนินกิจกรรมจัดทีมการแข่งขันโดยให้แต่ละทีมทำการแข่งขันแบบพบกันหมด แล้วนำผลการแข่งขันมาหาทีมที่ชนะ
3. การแข่งขันจะให้แต่ละทีมวิ่งครั้งละ 3 คน โดยวิ่งไปยังจุดกลับตัวแล้วกลับมายังจุดเริ่มต้นเพื่อให้ 3 คนที่เหลือวิ่งต่อไปจนถึงจุดกลับตัวและวิ่งกลับมาโดยทีมที่เข้าเส้นชัยทีมแรกเป็นฝ่ายชนะ
4. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปตามวัตถุประสงค์

2. การแข่งขันวิ่งกะลาสามัคคี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีสัมพันธภาพอันดีซึ่งกันและกัน
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสุขสนุกสนาน
4. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักการนำอุปกรณ์ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

30 นาที

อุปกรณ์

1. กะลาผูกติดกันกลุ่ม 5 คู่
3. เสาค้ำ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมแบ่งทีมการแข่งขันแต่ละสายโดยแบ่งเป็นสาย A และ B

2. จากนั้นผู้ดำเนินกิจกรรมจัดทีมการแข่งขัน โดยให้แต่ละทีมทำการแข่งขันแบบพบกันหมด แล้วนำผลการแข่งขันมาหาทีมที่ชนะ
3. การแข่งขันผู้เข้าร่วมแต่ละทีมจะต้องวิ่งให้พร้อมเพื่อกันและห้ามมิให้เท้าหลุดจากกะลา ถ้าทีมไหนเท้าหลุดออกจากกะลาก็ให้กลับไปเริ่มใหม่ที่จุดเริ่มต้น
4. การเข้าเส้นชัยผู้เข้าร่วมแต่ละกลุ่มสมาชิกในกลุ่มจะต้องเข้าถึงเส้นชัยพร้อมกันจึงถือว่าเป็นทีมชนะ
5. ผู้นำกิจกรรมสรุปกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

3. การแข่งขันนา นา พาสุนัข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีสัมพันธภาพอันดีซึ่งกันและกัน
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสุขสนุกสนาน
4. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักการนำอุปกรณ์ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

30 นาที

อุปกรณ์

1. กล้วย
2. ลูกโป่ง
3. เหยี่ยว
4. แป้ง
5. จานรอง
6. ลูกปัด
7. ด้าย, เข็ม

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมแต่ละทีมแบ่งหน้าที่กันในการทำกิจกรรมซึ่งมีทั้งหมด 5 ฐาน ซึ่งแต่ละฐานจะต้องทำกิจกรรมคือ

1.1 ฐานที่1 การแข่งขันกินกล้วย โดยผู้เข้าร่วมจะต้องกินกล้วยให้หมดตามที่กำหนดไว้ จากนั้นก็วิ่งไปแตะมือของผู้เข้าร่วมคนต่อไป

1.2 ฐานที่2 การแข่งขันเป่าลูกโป่ง โดยผู้เข้าร่วมจะต้องเป่าลูกโป่งให้ได้ครบตามจำนวน เมื่อครบแล้วก็วิ่งไปแตะมือผู้เข้าร่วมคนต่อไป

1.3 ฐานที่3 การแข่งขันคาบเหรียญ โดยผู้เข้าร่วมจะต้องคาบเหรียญในถาดที่วางไว้ โดยจะต้องคาบเหรียญบาท เหรียญห้า และเหรียญสิบ อย่างละ2 เหรียญ เมื่อได้ครบตามกำหนดแล้วให้วิ่งไปแตะมือผู้เข้าร่วมคนต่อไป

1.4 ฐานที่4 การแข่งขันร้อยลูกปัด ให้ผู้เข้าร่วมร้อยลูกปัดให้ครบตามชนิดของสีและจำนวนของลูกปัดที่กำหนดให้ โดยลูกปัดมีทั้งหมด 4 สี สีละ 5 เม็ด เมื่อร้อยเสร็จให้วิ่งไปแตะมือผู้เข้าร่วมคนสุดท้าย

1.5 ฐานที่5 การแข่งขันเหยียบลูกโป่ง โดยผู้เข้าร่วมจะต้องเหยียบลูกโป่งให้แตกให้หมดตามสีของตนเองห้ามเหยียบสีอื่น เพราะถ้าเหยียบสีอื่นแตกจะต้องเหยียบลูกโป่งเพิ่มขึ้นตามจำนวนที่แตก เมื่อเหยียบลูกโป่งแตกให้รีบวิ่งไปกระดิ่ง ทีมไหนตีกระดิ่งเร็วที่สุดก็จะเป็นทีมที่ชนะ

2. ผู้เข้าร่วมสรุปกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

กิจกรรม Sport Ha Hea

สัปดาห์ที่ 5 ครั้งที่ 2

กิจกรรมสร้างอุปกรณ์ช่วยชาติ

1. อุปกรณ์ยางยืด พอเพียง
2. อุปกรณ์บันไดลิงช่วยชาติ
3. อุปกรณ์ Dum bell - Bar bell
4. อุปกรณ์รั้วกระโดดพอเพียง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักการทำงานเพื่อสังคม
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักการนำอุปกรณ์เหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความภาคภูมิใจในตนเองที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ

สังคม

4. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้ตระหนักถึงคุณค่าของการช่วยเหลือสังคม
5. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเรียนรู้วิธีการใช้อุปกรณ์ที่ประดิษฐ์ขึ้น

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

90 นาที

อุปกรณ์

1. หนังสือตึกเส้นใหญ่
2. ท่อพีวีซี 30 ท่อน ขนาด 1.5 ฟุต
3. กระป๋องนมขนาด 450, 2500 มิลลิลิตร ขนาดละ 6 กระป๋อง
4. เหล็กยาว 1 เมตร
5. ปูนซีเมนต์ 1 กระสอบ

6. ทราย 1 กระสอบ

7. เชือกไนลอน

วิธีการดำเนินการ

1. ให้ผู้เข้าร่วมแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่กันตามความเหมาะสม
2. ผู้ดำเนินกิจกรรมจะแยกอุปกรณ์แต่ละชนิดตามลักษณะของกิจกรรม และให้ผู้เข้าร่วมลงมือปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละหน้าที่
3. เมื่ออุปกรณ์ที่ทำเสร็จสมบูรณ์แล้วผู้ดำเนินกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมช่วยกันออกแบบท่าทางและวิธีการเล่นของอุปกรณ์นั้น ๆ
4. ให้ผู้เข้าร่วมแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาปฏิบัติและสรุปประโยชน์ของอุปกรณ์แต่ละชนิด
5. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

ชื่อกิจกรรม พ่อหลวงของปวงชน

สัปดาห์ที่6 ครั้งที่1

กิจกรรมทำดีเพื่อพ่อ

1. กิจกรรมพ่อหลวงในดวงใจ
2. กิจกรรมรวมใจเพื่อพ่อ

1. กิจกรรมพ่อหลวงในดวงใจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้ถ่ายทอดความรู้สึกที่มีต่อแผ่นดินไทย
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมมีความภาคภูมิใจในตนเองและต่อสังคม

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

30 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษA4
2. ปากกาเคมี
3. สีน้ำ สีไม้
4. กาว
5. กรรไกร

วิธีดำเนินการ

1. ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจินตนาการและถ่ายทอดความรู้สึกของตนเองที่มีต่อประเทศชาติ และต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยให้วาดตามจินตนาการและตกแต่งให้สวยงาม
2. ผู้ดำเนินกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมนำผลงานของผู้เข้าร่วมมาคัดเลือกและให้ออกมาพูดตามความรู้สึกที่ได้ถ่ายทอด
3. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปเนื้อหาตามวัตถุประสงค์

2. กิจกรรมรวมใจเพื่อพ่อ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้ถ่ายทอดความรู้สึกของตนเองมาเป็นพลังของมวลชน
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมรู้จักการทำงานร่วมกันและการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมมีความภาคภูมิใจในตนเองและต่อประเทศชาติ

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

60 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษโปสเตอร์
2. ปากกาเคมี
3. สีน้ำ สีไม้
4. กาว
5. กรรไกร

วิธีดำเนินการ

1. ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำผลงานของผู้เข้าร่วมในกลุ่มที่ได้ทำไว้ในกิจกรรมพอหลวงในดวงใจ มาวิเคราะห์และออกแบบช่วยกันออกแบบหรือตกแต่งให้เป็นเรื่องราวโดยให้มีเนื้อหารายละเอียดมาจากจินตนาการของผู้เข้าร่วมภายในกลุ่ม
2. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำเรื่องราวหรือโครงร่างมาถ่ายทอดเป็นภาพและตกแต่งให้สวยงามและสร้างสรรค์
3. ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาสรุปให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มอื่นๆ ฟัง
4. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

ชื่อกิจกรรม พอหลวงของปวงชน

สัปดาห์ที่6 ครั้งที่2

กิจกรรมต้นไม้ของพ่อ

1. กิจกรรมใบไม้ปณิธาน
2. กิจกรรมต้นไม้ของแผ่นดิน

1. กิจกรรมใบไม้ปณิธาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมตระหนักถึงคุณค่าของตนเองและสังคม
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงออกถึงความจงรักภักดีที่มีต่อในหลวง
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมรู้จักการวางแผนและการแก้ปัญหา

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

15 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษโปสเตอร์
2. กระดาษสีชนิดอ่อน
3. ปากกาเคมี
4. สีน้ำ สีไม้
5. กาว
6. กรรไกร

วิธีการดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมแจกอุปกรณ์ให้ผู้เข้าร่วม พร้อมทั้งอธิบายลักษณะกิจกรรม
2. ผู้ดำเนินกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมแต่ละกลุ่มตัดกระดาษให้เป็นรูปใบไม้หรือดอกไม้หรือสิ่งต่าง ๆ ตามจินตนาการของผู้เข้าร่วมแต่ให้ตรงกับลักษณะกิจกรรม โดยให้ทำคนละ 5 ชิ้น
3. ให้ผู้เข้าร่วมเขียนปณิธานของตนเองเกี่ยวกับการกระทำความดีเพื่อถวายแด่พ่อหลวงของแผ่นดิน จากนั้นก็เก็บมารวบรวมกัน
4. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

2. กิจกรรมต้นไม้ของแผ่นดิน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมตระหนักถึงคุณค่าของตนเองและสังคม
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงออกถึงความจงรักภักดีที่มีต่อในหลวง
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมรู้จักการวางแผนและการแก้ปัญหา

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

70 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษสีขนาดต่าง ๆ

2. กิ่งไม้แห้ง
3. ลวด
4. กรรไกร
5. กาว
6. ปากกาเคมี
7. สีโปสเตอร์

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินการให้ผู้เข้าร่วมแต่ละกลุ่มปรึกษารื้อกันในการออกแบบต้นไม้ ซึ่งจะต้องใช้วัสดุจากธรรมชาติ
2. ผู้ดำเนินกิจกรรมนำข้อมูลการออกแบบแต่ละกลุ่มมารวมกัน โดยให้แต่ละกลุ่มช่วยกันแสดงความคิดเห็นเมื่อได้ข้อสรุปให้ทุกกลุ่มช่วยกันประดิษฐ์ต้นไม้จากอุปกรณ์ที่เตรียมไว้
3. เมื่อทำต้นไม้เสร็จสมบูรณ์แล้วให้แต่ละคนนำไปไม้หรือสิ่งที่ผู้เข้าร่วมได้เตรียมไว้มาระดับตกแต่งบนต้นไม้ให้สวยงาม
4. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

ชื่อกิจกรรม นักล่าฝัน

สัปดาห์ที่7 ครั้งที่1

กิจกรรมนักล่าเยาวชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมความกล้าที่จะพูดและกล้าที่จะแสดงออก
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีทักษะในการสื่อสาร
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมถ่ายทอดความรู้สึกของตนเองออกมา

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

90 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมเตรียมตัวให้พร้อมในการที่จะออกมาบรรยายเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองอยากจะพูด เช่น ความใฝ่ฝัน ความประทับใจ เหตุการณ์ที่ไม่คาดฝัน หรือการเล่านิทาน เป็นต้น
2. ผู้นำกิจกรรมจะเป็นผู้จับฉลากเพื่อหากลุ่มผู้เข้าร่วมออกมาบรรยายให้เพื่อน ๆ ฟังการออกมาบรรยายโดยใช้เวลา คนละ 3 นาที
3. เมื่อผู้เข้าร่วมพูดจบแล้วให้จับฉลากเพื่อหาผู้เข้าร่วมคนต่อไปออกมาบรรยาย
4. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปเนื้อหาตามวัตถุประสงค์

ชื่อกิจกรรมนักล้าฝัน

สัปดาห์ที่7 ครั้งที่2

กิจกรรมร้อยเรียงเรื่องราว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมความกล้าที่จะพูดและกล้าที่จะแสดงออก
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีทักษะในการสื่อสาร
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมถ่ายทอดความรู้สึกของตนเองออกมา
4. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมรู้จักการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

90 นาที

อุปกรณ์

1. ชองจดหมาย
2. ภาพเหตุการณ์ต่างๆ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้นำกิจกรรมอธิบายลักษณะของกิจกรรมพร้อมกับจับฉลากกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มแรกที่จะต้องออกมาบรรยายเกี่ยวกับเรื่องราวที่ได้จากภาพ
2. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมส่งตัวแทนออกมาเลือกซองจดหมาย ที่ได้เตรียมไว้ จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมปรึกษากันโดยใช้เวลาประมาณ 1 นาที
3. ผู้นำกิจกรรมให้สัญญาณเริ่มต้น ผู้เข้าร่วมเริ่มบรรยายเรื่องราวจากภาพที่ตนเองได้รับมอบหมายและผู้บรรยายคนต่อไปจะต้องบรรยายสัมผัสสัมพันธ์กัน โดยใช้เวลากลุ่ม 15 นาที
4. เมื่อผู้เข้าร่วมในกลุ่มแรกบรรยายเสร็จให้ตัวแทนกลุ่มจับฉลากเพื่อหากลุ่มต่อไป โดยกลุ่มที่ถูกจับได้จะต้องส่งตัวแทนสรุปเนื้อหาจากกลุ่มที่บรรยายก่อนหน้านี้

5. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

ชื่อกิจกรรม Wake Rally Special

สัปดาห์ที่ 8 ครั้งที่ 1

กิจกรรม Wake Rally1

1. กิจกรรมใบ้คำ
2. กิจกรรมปิดตาหาสมบัติ
3. กิจกรรมคำถามประลองปัญญา

1. กิจกรรมใบ้คำ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีทักษะการสื่อสาร
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความสนุกสนาน
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกล้าที่แสดงออก

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

20 นาที

อุปกรณ์

1. ชองจอหมาย
2. บัตรคำ

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกลุ่มส่งตัวแทน มาหยิบบัตรคำ แล้วจากนั้นปฏิบัติตามบัตรคำที่ได้ โดยใช้การแสดงท่าทางหรือลักษณะต่างๆ หากออกเสียง

2. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสลับกันมาหยิบบัตรคำจนครบทุกคนในกลุ่ม
3. เมื่อครบเวลาที่กำหนด ให้หยุดการปฏิบัติกิจกรรม และให้ไปยังฐานกิจกรรมต่อไปได้

2. กิจกรรมปิดหาสมบัติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้จักจัดการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี
2. เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีทักษะการสื่อสาร
3. เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความสามัคคีในหมู่คณะ
4. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความสนุกสนาน

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

หอประชุมหรือสนามหญ้า

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

20 นาที

อุปกรณ์

1. ผ้าปิดตา
2. ดูกตา 3 ตัว (สมบัติ)

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมประจำฐานให้ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานชื่อกลุ่ม
2. ผู้ดำเนินกิจกรรมประจำฐานอธิบายการปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้
 - 2.1 ให้ทุกคนเข้าแถวตอน มือแตะไหล่คนหน้า
 - 2.2 ทุกคนให้นิ้วชี้มาปิดตา ยกเว้นคนสุดท้าย
 - 2.3 โดยคนสุดท้ายที่มองเห็นทางจะเป็นคนที่ให้สัญญาณกับเพื่อนคนที่อยู่ด้านหลัง แต่ห้ามใช้เสียงบอก
 - 2.4 ผู้ดำเนินกิจกรรมประจำฐานจะนำสมบัติทั้ง 3 ชิ้น (ดูกตา) ไปซ่อน แต่ให้คนสุดท้ายที่ไม่ปิดตาเห็นที่ซ่อนสมบัติ
 - 2.5 การนับคะแนนจะนับจากจำนวนสมบัติที่พบ

- 2.6 ผู้ดำเนินกิจกรรมประจำฐานให้สัญญาณเริ่มปฏิบัติกิจกรรม
3. เมื่อครบเวลาที่กำหนด ให้หยุดการปฏิบัติกิจกรรม และให้ไปยังฐานกิจกรรมต่อไปได้

กิจกรรม Wake Rally

สัปดาห์ที่ 8 ครั้งที่ 2

กิจกรรม Wake Rally 2

รูปแบบกิจกรรม

กิจกรรม Walk Rally 2 จะให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เป็นผู้คิดกิจกรรม และเป็นผู้ควบคุมกิจกรรมเอง โดยเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ จะเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรม สลับกันทุกกลุ่ม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการเรียนรู้โดยใช้ผู้เข้าร่วมเป็นศูนย์กลาง
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความคิดสร้างสรรค์
4. เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
5. เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เข้าร่วมเกิดความสามัคคีในหมู่คณะ

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

บริเวณอุทยานแห่งชาติน้ำตกไพรวัลย์

ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

90 นาที

การดำเนินกิจกรรม

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมแบ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกเป็น 3 กลุ่ม
2. ผู้นำกิจกรรมอธิบายถึงวิธีการปฏิบัติ Walk Rally ดังนี้

2.1 ผู้นำกิจกรรมจะให้กลุ่มที่ 1 ได้เป็นผู้ควบคุมฐานกิจกรรมที่ 1 กลุ่มที่ 2 และ 3 เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรม

2.2 เสร็จแล้วเปลี่ยนให้กลุ่มที่ 2 ได้เป็นผู้ควบคุมฐานกิจกรรมที่ 2 กลุ่มที่ 1 และ 3 เป็น

2.3 ผู้นำกิจกรรมจะให้กลุ่มที่ 1 ได้เป็นผู้ควบคุมฐานกิจกรรมที่ 3 กลุ่มที่ 1 และ 2 เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรม

2.4 เมื่อเข้าฐานกิจกรรมให้หัวหน้ากลุ่มรายงานตัวต่อผู้ควบคุมประจำฐานนั้น ๆ

2.5 มีเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมฐานละ 25 นาที

3. เมื่อครบกำหนดเวลา (ทุกกลุ่มจะได้เข้าครบทุกฐาน และผลัดกันเป็นผู้ควบคุมฐานกิจกรรม)

4. ผู้นำกิจกรรมสรุปผลการดำเนินกิจกรรม และสรุปกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

5. ผู้นำกิจกรรมบอกถึงการเตรียมตัวของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่จะต้องเตรียมในกิจกรรมครั้งต่อไป

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างภาพกิจกรรมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ภาพผนวก จ1 ตัวอย่างภาพกิจกรรมโปรแกรมการใช้เวลาว่างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ภาพผนวก จ1 (ต่อ)

ภาพผนวก จ1 (ต่อ)

ภาพผนวก จ1 (ต่อ)

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ - นามสกุล

นางสาวกิตติมา เทียบพุด

วัน เดือน ปี ที่เกิด

วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2524

สถานที่เกิด

พัทลุง

ประวัติการศึกษา

วท.บ. (พลศึกษา) มหาวิทยาลัยทักษิณ

ทุนการศึกษาที่ได้รับ

ทุนสนับสนุนงานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกม่วง
อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง